

Årsredovisning 2018

SOLNA STAD

Behandlas på kommunstyrelsen 25 mars och på kommunfullmäktige 8 april 2019.

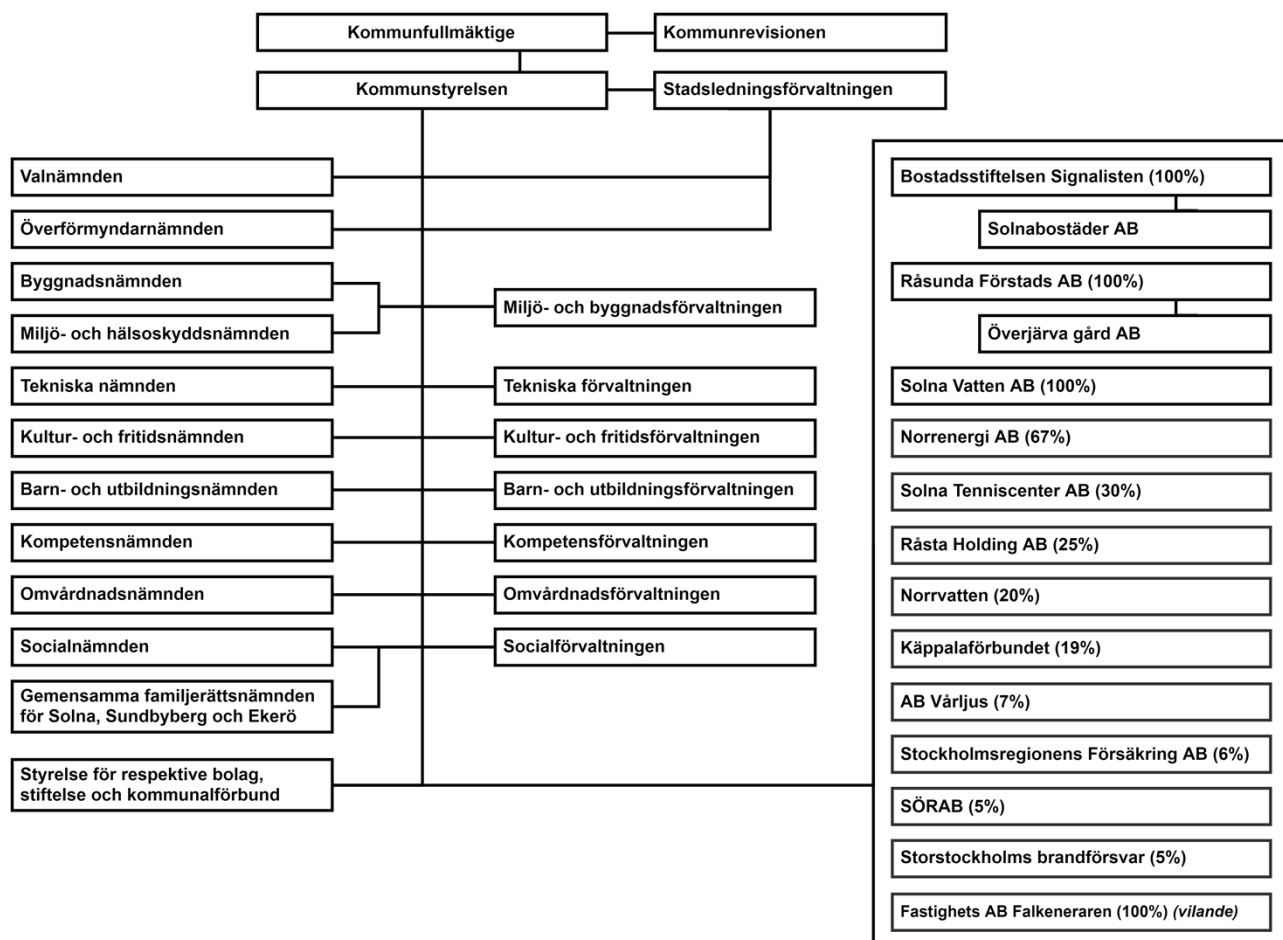
KS/2017:18

Innehållsförteckning

Solna stads organisation.....	3
Kommunstyrelsens ordförande har ordet	4
Sammanfattning	4
Viktiga händelser	6
Förvaltningsberättelse	7
Solna stads styrning	7
Mål och uppdrag	7
Ekonomisk analys av utfall.....	38
Kvalitet, verksamhetsutveckling och effektivisering.....	50
Tvärsektoriella frågor	51
Medarbetare	55
Framtida utmaningar och förändringar.....	57
Konkurrensutsättning	58
Intern kontroll	59
Stadens nämnder	59
Sammanställd redovisning och företagen	61
Ekonomi och noter	66

Solna stads organisation

Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Under 2018 har Solna firat 75 år som stad. Solna har under dessa år varit på en spännande utvecklingsresa, som har kantats av både med- och motgångar. Staden har gått från fyra stadsdelar omgivna av skog med spårvagn till att bli en sammanhållen stad med flera kollektivtrafikslag mitt i huvudstadsregionen. Staden har gått från kraftig tillväxt och utbyggnad via recession och avfolkning till tillväxt och utbyggnad igen. Solna är idag en spännande stad med över 80 000 invånare och 90 000 arbetstillfällen, som växer och utvecklas hållbart.

Det är ett händelserikt år som Solna lämnar bakom sig. En ny skola har öppnats i centrala Solna, byggnationen av den nya simhallen har påbörjats och beslut har fattats om att bygga ytterligare en ny skola i Huvudsta och en idrottsplats i Järvastaden. Ett nytt utepad har anlagts i Huvudsta, Råstasjöns naturreservat har invigts och ett åtgärdsprogram för att förbättra vattenkvaliteten i Brunnsviken har antagits. Arbetet har inletts med att göra Solnavägen till stadsgata och med att förnya Solna stationsområdet. Stora upphandlingar har gjorts av vård- och omsorgsboenden, skolmat och av it/telefoni. Staden har också under året genomfört valen till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige och antagit en ny nämndorganisation.

Året har även gått i infrastrukturens tecken. Staden har efter närmare ett decenniums diskussioner kommit överens med Trafikverket om utbyggnaden av Mäljarbanan genom Solna. Överenskommelsen innebär att en ny pendeltågsstation i Huvudsta byggs och att stora delar av järnvägen förläggs i tunnel i samband med att Mäljarbanan byggs ut från två till fyra spår. Överenskommelsen är viktig för Solnas framtida utveckling och skapar förutsättningar för en fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken, minskade miljöstörningar och en mer sammanhållen stad.

Även under 2019 kommer frågan om infrastruktur stå högt upp på agendan med både utbyggnaden av tunnelbanan och planeringen för Mäljarbanan. Välfärdsbehoven kommer att öka under de kommande åren till följd av den demografiska utvecklingen, vilket påverkar både skatteintäkternas utveckling och tillgången till medarbetare. Det ställer krav på en förnyelse av stadens verksamheter och arbetssätt för att staden ska kunna möta de framtida behoven.

Sammanfattning

Stadens mål och uppdrag

Kommunfullmäktige har beslutat om stadens styr- och uppföljningssystem som innehåller vision, övergripande mål, nämndmål, uppdrag samt finansiella mål.

Bedömningen är att staden uppfyller kommunfullmäktiges fyra övergripande mål samt alla de finansiella målen. Merparten av nämndmålen, 28 av 40, bedöms vara uppfyllda, 10 nämndmål bedöms vara till stor del uppfyllda och 2 nämndmål bedöms vara delvis uppfyllda. Beträffande årets 13 uppdrag bedöms 11 vara slutförda och 2 kommer att fortsätta och slutföras under 2019.

Stadens resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl uppfyller resultatmålet för 2018. De ekonomiska resultaten är fortsatt goda. Solna har de senaste åren lyckats upprätthålla en hållbar utveckling mellan intäkter och kostnader, vilket fortsatt under år 2018. Sammantaget innebär detta att staden bedöms uppfylla lagkravet om god ekonomisk hushållning under 2018.

Medborgarnas och företagarnas nöjdhet med stadens service ligger på en god nivå. Bland verksamhetsmåt och nyckeltal är bilden blandad, som vid en sammanvägd bedömning ger Solna en genomsnittlig placering i länet och riket. Arbetslösheten och försörjningsstödet ligger fortsatt på låga nivåer. Arbetslösheten bland utrikes födda är lägst i riket.

Ekonomiskt utfall

Årets resultat före extraordinära poster är positivt och uppgår till 239,1 mkr. De extraordinära posterna uppgår till 512,5 mkr, varav 600,0 mkr avser extraordinära kostnader för medfinansiering av Mäljarbanan och 87,5 mkr avser extraordinära intäkter i form av extern medfinansiering till stadens tunnelbaneåtagande.

Årets resultat (där extraordinära poster ingår) är negativt och uppgår till 273,4 mkr, vilket är en förbättring med 97,9 mkr jämfört med 2017. Skillnaden mellan de två årens resultat förklaras till stor del av stadens åtagande att medfinansiera utbyggnaden av Mäljarbanan (600,0 mkr), som beslutades av kommunfullmäktige under 2018, samt tidigare års medfinansiering av tunnelbaneutbyggnaden.

Medfinansieringen av Mäljarbanan och tidigare års medfinansiering av tunnelbaneutbyggnaden syftar till att förstärka stadens förutsättningar att utvecklas som en attraktiv stad att bo och verka i.

Skatter, generella statsbidrag och utjämning redovisar en positiv budgetavvikelse på 38,4 mkr och finansnettot en positiv budgetavvikelse med 75,1 mkr, inklusive realiserade förluster i värdepapper med 76,2 mkr.

Årets resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl är positivt och uppgår till 354,4 mkr, vilket är 269,4 mkr bättre än det budgeterade resultatet om 85,0 mkr. Det innebär att staden har uppfyllt lagens krav på balans i ekonomin. Vid avstämning mot balanskravet inklusive de synnerliga skälen, ska inte kostnader som tidigare har reserverats i eget kapital (39,1 mkr) eller andra synnerliga skäl (åtaganden att medfinansiera tunnelbaneutbyggnad och Mälarbaneutbyggnad 512,5 mkr) beaktas.

Av årets resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl som överstiger resultatmålet föreslås 25,0 mkr reserveras för att täcka framtida kostnadsökningar till följd av omstruktureringar och 25,0 mkr för att täcka framtida kostnadsökningar till följd av strukturella utvecklingsinsatser.

Nämndernas utfall, inklusive kommunstyrelsens medelsreserv på 15,0 mkr, visar sammantaget en positiv budgetavvikelse på 5,7 mkr. Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, socialnämnden, omvårdnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden visar överskott jämfört med budget. De nämnder som visar underskott är barn- och utbildningsnämnden, tekniska nämnden, affärsverksamheten, kultur- och fritidsnämnden och kompetensnämnden.

Nettoinvesteringarna exklusive exploateringsverksamheten uppgår till 179,0 mkr, vilket innebär att utfallet är 18,0 mkr lägre än budgeterat. Merparten av investeringsutgifterna avser projekt inom tekniska nämndens verksamhetsområde, inklusive affärsverksamheten, och uppgår till 150,4 mkr. Det enskilt största projektet avser färdigställandet av Parkskolan och Kulturskolan. Investeringarna inom kommunstyrelsen uppgår till 13,6 mkr och avser främst stadsövergripande it-investeringar. Investeringarna inom kultur- och fritidsnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt omvårdnadsnämnden uppgår sammantaget till 15,1 mkr och avser i huvudsak inventarier.

Nettoinvesteringarna avseende exploateringsverksamheten uppgår till 81,0 mkr. De avser exploateringsutgifter för allmän platsmark och de större projekten under året är projektering för ny simhall, kv. Lagern samt Solnavägen.

Medarbetare

Antalet medarbetare i staden ökade med 1,6 procent till 2 486 medarbetare i december, varav antalet tillsvidareanställda ökade med 1,9 procent. Ökningen av tillsvidareanställda kan framför allt hänföras till nyöppnade verksamheter inom förskola och skola.

Sjukfrånvaron som andel av ordinarie arbetstid var 6,9 procent. Sjukfrånvaron var högre bland kvinnor än män och högre i åldersgruppen under 30 år än i de äldre åldersgrupperna.

Solna stad har genomfört en medarbetarundersökning, som visade ett gott resultat. Värdet för Hållbart medarbetarengagemang (HME) i staden uppgick till 80 av 100 möjliga, vilket var detsamma som 2017.

Sammanställd redovisning och stadens företag

Årets resultat för koncernen är negativt och uppgår till 100,0 mkr (-233,0 mkr år 2017). Resultatet före extraordinära poster uppgår till 412,5 mkr (416,2 mkr år 2017). I årets resultat ingår extraordinära kostnader på 600,0 mkr (654,2 mkr år 2017) och extraordinära intäkter på 87,5 mkr (5,0 mkr år 2017). De extraordinära kostnaderna om 600,0 mkr avser kostnader för medfinansiering av Mälarbanan och de extraordinära intäkterna om 87,5 mkr avser intäkter i form av extern medfinansiering till stadens tunnelbaneåtagande.

Koncernbolagen visar positiva resultat. Norrenergi AB uppvisar efter fusion med Norrenergi och Miljö AB under 2018 ett resultat på 219,9 mkr efter finansnetto. För 2017 uppvisade Norrenergikoncernen ett resultat efter finansnetto på 196,2 mkr. Bostadsstiftelsen Signalisten (inklusive Solnabostäder AB) redovisar ett resultat efter finansiella poster på 58,7 mkr (19,7 mkr år 2017). För koncernen Råsunda Förstads AB (inklusive dotterbolaget Överjärva Gård AB) är resultatet efter finansnetto positivt med 8,0 mkr (3,3 mkr år 2017). Solna Vatten AB redovisar ett positivt resultat efter finansiella poster på 0,9 mkr (4,1 mkr år 2017).

Viktiga händelser

Staden har under året haft ett fortsatt fokus på Solnas framtida utveckling. Kommunstyrelsen har fattat beslut om en inriktning för planering och byggnation av en ny skola i Huvudsta och om att ge byggnadsnämnden i uppdrag att planlägga för en ny idrottsplats med tre nya fotbollsplaner, omklädningsrum m.m. i Järvastaden. Kommunstyrelsen har också fått i uppdrag att påbörja byggnationen av en ny simhall i Solna.

Kommunfullmäktige har fattat beslut om ett medfinansieringsavtal med Trafikverket avseende utbyggnaden av Mäljarbanan genom Solna. Avtalet innebär att en pendeltågsstation byggs i Huvudsta och att delar av spårområdet förläggs i tunnel när Mäljarbanan byggs ut genom Solna. Staden medfinansierar projektet med 600 mkr.

Omvandlingen av Solnavägen till en stadsgata har fortsatt och flera avtal har tecknats med olika exploitörer om byggnation längs vägen. De nya kvarteren bidrar till att ombilda Solnavägen till en tätare och mer attraktiv stadsgata med bostäder, arbetsplatser och service i bottenvåningen. Utvecklingen av Arenastaden fortsätter och har landat i nya exploateringsavtal. Flera av projekten bidrar till att finansiera Solnas medfinansiering av tunnelbanans utbyggnad.

Kommunstyrelsen har beslutat om en vision och utvecklingsplan för Överjärva gård och dess verksamheter, om ett åtgärdsprogram för att förbättra vattenkvaliteten i Brunnsviken och om en genomförandeplan för Råstasjöns naturreservat. Därutöver har beslut fattats om att teckna ett samarbetsavtal med Kronprinsessparets stiftelse om att, tillsammans med Fabège AB, under 2019 - 2021 uppföra och därefter driva tre aktivitetsparker för vuxna och barn i Solna, så kallade Pep Parker. Solnas första iordningställda strandbad vid Huvudsta strand har färdigställts under året med nya bryggor, sandstrand och omklädningsmöjligheter.

Kommunfullmäktige har beslutat om en reviderad bolagsordning, aktieägaravtal och ägardirektiv samt omvandling av aktieägartillskott för Norrenergi AB. Beslutet innebär även att det tidigare moderbolaget Norrenergi och Miljö AB avvecklas. Kommunfullmäktige har även beslutat om energipolicy för staden och kommunstyrelsen har beslutat om riktlinjer för energiarbetet. Kommunstyrelsen har därutöver antagit en strategi för att motverka hedersrelaterat våld.

Solna stad har genomfört val till riksdag, landstings- och kommunfullmäktige. Efter valet har en ny nämndorganisation beslutats innebärande att barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde har delats i en skolnämnd och en barn- och förskolenämnd från den 1 januari 2019.

Under 2018 har Solna stad firat 75 år som stad och en mängd aktiviteter har genomförts under året. Exempelvis har en jubileumsbok om stadens utvecklingsresa getts ut, stadens traditionella nationaldagsfirande i Hagaparken förstärkts, guidade buss- och cykelturer genomförts och e-boken Ozzys resa som riktar sig till barn 6-9 år lanserats.

Under året har Solna bosatt 215 nyanlända med uppehållstillstånd och samarbetet med Bostadsstiftelsen Signalisten har fördjupats. Migrationsverket har flyttat till Sundbyberg under året, vilket innebär att Solna inte längre är en ankomstkommun.

Flera stora upphandlingar har genomförts, exempelvis upphandling av vård- och omsorgsboenden, skolmat och it/telefoni. Staden har fortsatt arbetet med digitalisering av stadens verksamheter. I syfte att skapa en tryggare och effektivare hemtjänst pågår ett arbete med att digitalisera nyckelhanteringen och skapa en nyckelfri hemtjänst. Installation av digitala läsvred har under året skett hos drygt 1 100 hemtjänst- och trygghetslarmskunder.

Barn- och utbildningsförvaltningen har arbetat med att implementera strategierna för att öka kvaliteten i förskolan samt för att förbättra kunskapsresultaten i skolan. Råsunda centralskola har öppnats och till den nya skolan har högstadiet, årskurs 7-9, flyttat från Råsunda skola. Kultur- och fritidsförvaltningen har etablerat nya mötesplatser för ungdomar i Järvastaden och Bagartorp.

Solna utsågs till Sveriges mest företagsvänliga kommun för 11:e året i rad i Svenskt Näringslivs årliga ranking av företagsklimatet i Sveriges 290 kommuner.

Förvaltningsberättelse

Solna stads styrning

Styrningen i Solna stad utgår från ett system för samlad ekonomi- och verksamhetsstyrning samt gällande lagstiftning, föreskrifter och nationella mål för den kommunala verksamheten. Utgångspunkten är en sammanhållen målstyrning, där kommunfullmäktige anger inriktning och ekonomiska ramar för styrelse och nämnder. Det sker i Solna stads verksamhetsplan och budget, som är stadens främsta styrdokument. Den årliga verksamhetsplanen och budget kompletteras inom vissa områden med andra styrande dokument som policyer, strategier, riktlinjer, planer och program.

Styrelse och nämnder ska, med utgångspunkt från kommunfullmäktiges inriktning, precisera och fastställa en verksamhetsplan och budget utifrån föreslagna ekonomiska ramar. Hänsyn ska tas till viktiga förändringar i omvärlden såsom ändringar i lagstiftningen och förändringar i befolkningsstrukturen. Styrelse och nämnder ska till sin verksamhetsplan och budget besluta om internkontrollplan och konkurrensplan för verksamheten.

Utifrån styrelsens och nämndernas mål samt ekonomiska ramar ska förvaltningsledningen utarbeta verksamhetsplan och budget i dialog med sina enheter. Enheterna ska arbeta fram sina mål/aktiviteter, vilka i sin tur ska brytas ned till individuella mål/aktiviteter för varje medarbetare. Målen/aktiviteterna tydliggör medarbetarens ansvar och befogenhet i det gemensamma arbetet med att uppnå enhetens, nämndens och stadens mål.

I Solna stads styr- och uppföljningssystem ingår uppföljning och utvärdering. Styrelse och nämnder ansvarar för att verksamheten följs upp och utvärderas i den omfattning som krävs för att ha en god kontroll. Befarade avvikelser, som inte är ringa, ska omgående informeras om till kommunstyrelsen som har uppsikt över nämndernas verksamhet, uppföljning och utvärdering. Uppföljning och utvärdering lämnas till kommunfullmäktige vid två tillfällen under året, per 30 april och 31 augusti. Dessutom lämnas en årsredovisning per 31 december.

Mål och uppdrag

Kommunfullmäktige har beslutat om stadens styr- och uppföljningssystem, som innehåller vision, övergripande mål, nämndmål, uppdrag samt finansiella mål.

Enligt kommunallagen ska en kommun ha en god ekonomisk hushållning, vilket innebär ekonomisk balans på kort och lång sikt. I Solna görs bedömningen av god ekonomisk hushållning årligen i samband med delårsrapport och årsredovisning. Bedömningen görs genom att följa upp stadens övergripande mål, nämndmål och uppdrag samt stadens finansiella mål inklusive balanskravsutredningen enligt kommunallagen.

Bedömningen är att staden har uppfyllt kommunfullmäktiges fyra övergripande mål och tre finansiella mål. Merparten av nämndmålen, 28 av 40, bedöms vara uppfyllda och av övriga 12 nämndmål bedöms 10 vara till stor del uppfyllda och 2 delvis uppfyllda. Beträffande årets 13 uppdrag bedöms 11 vara slutförda och 2 kommer att fortsätta och slutföras under 2019.

Resultatet efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl uppfyllde resultatmålet för 2018. Även investeringsutfallet var inom budget och enligt plan. Kostnadsutvecklingen fortsatte att vara på en långsiktigt hållbar nivå 2018, men konjunkturavmattningen tillsammans med den demografiska utvecklingen kommer att öka behovet av effektiviseringar framöver.

Den sammanlagda bedömningen är att staden har uppfyllt lagkravet om god ekonomisk hushållning under 2018.

Övergripande mål

Kommunfullmäktige har i stadens verksamhetsplan och budget för 2018 beslutat om övergripande mål. De övergripande målen följs i första hand upp i delårsrapporten per augusti samt i årsredovisningen.

I en sammanvägd bedömning bedöms måluppfyllelsen enligt följande skala:

- Målet uppfylls i år.
- Målet uppfylls till stor del i år.
- Målet uppfylls delvis i år.

 Målet uppfylls inte i år

Bedömningen är att de fyra övergripande målen är uppfyllda.

Övergripande mål

- Solna stads verksamheter ska hålla god kvalitet och hushålla med stadens resurser.

- Solna ska vara en stad som kännetecknas av mångfald, kreativitet och upplevelser.

- Solna ska vara en attraktiv och trygg stad att leva och verka i.

- Solna ska växa ihop och utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt.

Solna stads verksamheter ska hålla god kvalitet och hushålla med stadens resurser.

 Målet uppfylls i år

Medborgarnas och företagarnas nöjdhet med stadens service ligger på en god nivå. Medborgarnas nöjdhet med att bo och arbeta inom staden ligger på en hög nivå jämfört med länet och riket, vilket även gäller för medborgarnas förtroende för förtroendevalda och tjänstemän samt nöjdhet kring möjlighet att påverka stadens verksamheter och beslutsprocesser.

Bland verksamhetsmått och nyckeltal är bilden blandad, som vid en sammanvägd bedömning ger Solna en genomsnittlig placering i länet och riket. Den bedömningen stöds också av SKL:s sammanställning Kommunens kvalitet i korthet och av SKL:s/Koladas kommunindex. Arbetslösheten och försörjningsstödet ligger fortsatt på låga nivåer. Arbetslösheten bland utrikes födda är lägst i riket.

Det finns en fortsatt god balans mellan utvecklingen av stadens intäkter och kostnader. En förutsättning för att behålla Solnas låga skattesats är att intäkterna utvecklas i minst samma takt som kostnaderna. Solna har under många år lyckats upprätthålla en hållbar ekonomisk utveckling, som fortsätter under år 2018.

Goda verksamhetsresultat i kombination med hög kostnadseffektivitet har lagt en grund för en hållbar och god ekonomisk hushållning i staden.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Successiv utveckling av stadens styr- och uppföljningssystem.
- Analys av kort- och långsiktigt ekonomiska hållbara förutsättningar inför framtagandet av stadens planeringsförutsättningar. Förutom ekonomiska kalkyler görs prognos och uppföljningar av bostadsbyggandet, befolkningsförändringar per åldersgrupp och stadsdel samt omvärldsanalyser. Utifrån dessa underlag justeras årligen nämndernas förutsättningar och ekonomiska ramar enligt stadens finansiella mål och riktlinjer.
- Samordning av behoven av nya förskolor, skolor, LSS-boenden och äldreboende sker i en övergripande lokalplanering på kort och lång sikt. Under året gjordes på uppdrag av kommunfullmäktige en fördjupad analys av behoven fram till 2030.
- Utveckla processer och införa systemstöd för det systematiska kvalitetsarbetet inom barn- och utbildningsförvaltningen och omvårdnadsförvaltningen.
- Stadens systematiska arbete med att få solnabor att gå från bidrag till egen försörjning inom ramen för Solnamodellen.
- Socialnämnden och omvårdnadsnämnden har under året vidareutvecklat sina hemmaplanslösningar för effektiva lösningar med bibehållen kvalitet.
- Stärkt entreprenörsstyrning och avtalsuppföljning inom stadens verksamheter med en tydlig utveckling inom bl.a. tekniska nämndens verksamheter.

Solna ska vara en stad som kännetecknas av mångfald, kreativitet och upplevelser.

 Målet uppfylls i år

I Solna finns en dynamisk marknad med över 9 500 unika företag i olika storlekar och branscher. Det handlar om allt från multinationella företag till små nystartade och från högteknologiska företag till tjänstesektorn. Under 2018 har bl.a. Telenor, Azets Insight och SEB (etapp 2) etablerat sig i Solna. De kommande åren etablerar sig även AGA, Arbetsförmedlingen, Arla, Fortum, Grow Hotel, Knightec, Net Insight, Sabis, SCB, Skolverket, Visolit m.fl. i Solna.

Solna är fortsatt en stark entreprenörspåls. I Solna fanns 2017 cirka 7 700 företagsamma personer varav 8,5 procent var kvinnor. Under 2017 beslöt sig 1 436 (1 516) personer för att starta, driva eller utveckla ett företag. Under samma period startades 721 (776) nya företag i Solna enligt Nyföretagarbarometern.

Solna är ett besöksmål att räkna med enligt den årliga mätningen av den turistekonomiska omsättningen (TEM). Sedan 2012 har TEM ökat med 360 procent, från 1 miljard till 4,3 miljarder kronor samtidigt som sysselsättningen inom besöksnäringen har tredubblats upp till 2 300 årsarbetskrafter. Solna är Sveriges femte största hotellkommun och bara Stockholm har fler restauranger i länet. Det är framför allt Mall of Scandinavia (15 miljoner besökare per år), Friends Arena, Hagaparken samt de senaste årens stora företagsetableringar, som drar besökare till Solna. Efter rekordåret 2016, där handeln i Solna ökade med 70 procent, ökade försäljningen under 2017 med 4 procent till 6,5 miljarder kr, vilket var den högsta tillväxten i Sverige.

Svenskt Näringslivs Företagsklimat 2018 visar att företagen fortfarande uppfattar att Solna har ett starkt företagsklimat. Solna utsågs för elfte året i rad till kommunen med Sveriges bästa företagsklimat.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Staden har genomfört 150 företagsbesök och deltagit på ett tjugotal företagarföreningsmöten i Arenastaden och Hagastaden. Staden har haft kontakt med cirka 2 000 företagare genom frukostbrickor, seminarier, företagsmässor m.m.
- Staden har främjat nyföretagande och stöttat soloföretagare genom att arrangera Boffice-möten, starta-egget utbildningar samt ett draknäste för ung företagare-elever på Solna gymnasium.
- Antalet nyanlända som har anvisats till Solna från Migrationsverket och erhållit bostad och praktiskt stöd under året uppgår till 215. Alla nyanlända som bosätter sig i Solna erbjuds språkundervisning, samhällsorientering och arbetsmarknadsinformation.
- Arbetet med Solnas nya simhall har påbörjats, liksom planeringen för en ny idrottsplats för fotboll i Järvastaden.
- Aktiviteter för att fira stadens 75-årsjubileum har genomförts, bl.a. genom guidade buss- och cykelturer och konstvandring i tunnelbanan, lansering av e-boken Ozzys resa samt framtagandet av en jubileumsbok om stadens utvecklingsresa.
- Nationaldagsfirandet i Hagaparken har genomförts i samarbete med Kungliga Operan och Ståthållarämbetet med cirka 30 000 besökare.

Solna ska vara en attraktiv och trygg stad att leva och verka i.

● Målet uppfylls i år

I medborgarundersökningar får Solna genomgående höga värden inom områden såsom trygghet, arbets- och utbildningsmöjligheter, fritidsaktiviteter, kommunikationer och kommersiellt utbud. Inom dessa områden hamnar Solna i den översta kvartilen i kommunsverige, vilket indikerar att staden är en attraktiv och trygg stad att leva och verka i.

Av årets brukarundersökningar för förskolan och skolan framgår att tryggheten fortsätter att öka i stadens skolor och att tryggheten i förskolan ligger i nivå med föregående år. Bland föräldrarna upplever 90 procent att deras barn är trygga på förskolan, vilket är i nivå med föregående år. Bland eleverna i stadens skolor är resultatet en ökning till 88 procent från 85 procent år 2017. Det visar att de insatser som görs för att öka tryggheten ger resultat.

Andelen som känner sig trygga på sitt vård- och omsorgsboende ligger på samma nivå jämfört med föregående år (85 %). Andelen med hemtjänst som uppger att det känns tryggt att bo hemma med stöd från hemtjänsten är något lägre (81 % jämfört med 83 % året innan).

Arbetslösheten totalt i Solna per december 2018, 4,2 procent, är lägre jämfört med samma period 2017 (4,5 %) och är lägre jämfört med både Stockholms län (5,8 %) och riket (7,0 %). Arbetslösheten bland ungdomar 18-24 år har sjunkit från 5,0 procent till 4,5 procent och är fortsatt låg jämfört med Stockholms län (5,9 %) och riket (8,7 %). Arbetslösheten bland utrikes födda har sjunkit från 9,6 procent till 8,5 procent, vilket är lägst i Sverige. Motsvarande siffror är i länet (13,3 %) och i riket (20,0 %).

Under perioden har 71 procent (82 % år 2017) av Solnamodellens deltagare, 83 procent (71 %) av deltagarna i Solnamodellen extra och 71 procent av deltagarna i Solnamodellen nyanlända gått vidare till arbete eller utbildning. Drygt 2 000 kursdeltagare har gått en yrkesinriktad gymnasieutbildning. En avslutad yrkesvuxutbildning leder i mycket hög grad till arbete efter studierna.

Antal hushåll med ekonomiskt bistånd har minskat från 656 till 518 i jämförelse med förra året. Medelbiståndet per månad har ökat, vilket främst förklaras av ökade kostnader för skyddat boende under början av året. Under året har 92 personer (102 år 2017) varit inskrivna i åtgärder (arbetsträning samt anställning i olika former, främst offentligt skyddade anställningar, OSA). Sju personer har gått från arbetsmarknadsgruppen till annat arbete.

Antalet orosanmälningar gällande barn- och ungdomar har ökat i jämförelse med föregående år. Trenden är densamma i hela riket, då medvetenheten kring dessa frågor växer, vilket gör att benägenheten att anmäla ökar. Antalet inledda utredningar har ökat något, men inte i proportion till ökningen av orosanmälningar.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Solna stad och Trafikverket har tecknat ett medfinansieringsavtal om Mäljarbanans utbyggnad genom Solna. Avtalet innebär att en pendeltågsstation byggs i Huvudsta och att delar av spårområdet förläggs i tunnel när Mäljarbanan byggs ut genom Solna. Solna stad medfinansierar projektet med 600 mkr.
- Byggnadsnämnden har planerat för nya bostäder, arbetsplatser och service för att åstadkomma en sammanhållen, levande och hållbar stadsmiljö med ett modernt transportsystem. Samråd har genomförts för 1 200 bostäder, bygglov har beviljats för 845 bostäder och planuppdrag har givits för 450 bostäder.
- Ett genomförandeprogram till stadens plan för säkrare och tryggare skolvägar har färdigställts. Insatser vid Bergshamraskolan och Råsunda skola har genomförts med insatser såsom nya övergångsställen, tydligare hämta-/lämnaplatser, digitala hastighetsskyltar och tydligare skyltning och vägmålning.
- Stadens samverkansavtal med polisen för att öka tryggheten i Solna har uppdaterats med nya medborgarlöften för 2018.
- En strategi för att motverka hedersrelaterat våld har beslutats.
- Det systematiska arbetet med att få solnabor att gå från bidrag till egen försörjning via coaching, arbete, studier eller eget företagande.

Solna ska växa ihop och utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt.

● Målet uppfylls i år

Under 2018 ökade antalet solnabor från 79 707 till 80 950, vilket motsvarar en befolkningstillväxt på 1,6 procent. Antalet arbetstillfällen i Solna uppgår till 91 424 i början av år 2018. Ökningen på årsbasis är cirka 3 600, vilket motsvarar cirka 4 procent. Denna ökning innebär Solna befäster sin position som tillväxtmotor och den mest arbetsplatstäta kommunen i riket. Ökningen har även fortsatt under 2018.

Antal färdigställda bostäder under året är 546, vilket är i underkant av översiktsplanens intention om cirka 800 nya bostäder per år. Samråd har genomförts för 1 200 bostäder och bygglov har beviljats för 845 bostäder.

SKL och Kolada har utformat ett kommunindex, som successivt mäter kommunernas ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhet. Solna tillhörde per december 2018 den översta kvartilen i kommunsverige i 16 av de 27 kriterierna. Det är ett bra resultat och en förbättring mot tidigare år. I tre av kriterierna (valdeltagande, antibiotikaförsäljning och hushållens avfallsortering) tillhör Solna den lägsta kvartilen, vilket är en minskning jämfört med 2017.

Bland de ekonomiska kriterierna, där Solna hamnar i den översta kvartilen, ingår bl.a. att utbildningsnivån, den demografiska försörjningskvoten, nettopendlingen och andelen nyregistrerade företag är hög, att skattesatsen är låg och att soliditeten för kommunkoncernen är hög. Bland de sociala kriterierna ingår bl.a. att andelen långtidsarbetslösa är låg, att andelen behöriga till yrkesprogram i årskurs 9 och medellivslängden är hög, högt skattat hälsoläge och även hög tillit bland stadens invånare samt en liten andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll och få hushåll med försörjningsstöd. Bland de miljömässiga kriterierna ingår bl.a. låga utsläpp av växthusgaser per invånare och lite hushållsavfall per invånare. Sammantaget innebär detta att Solna tillhör toppskiktet bland hållbara kommuner.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Analys av kort- och långsiktigt ekonomiska hållbara förutsättningar inför framtagandet av stadens planeringsförutsättningar inför 2019-2021. Förutom ekonomiska kalkyler görs prognos och uppföljningar av bostadsbyggandet, befolkningsförändringar per åldersgrupp och stadsdel samt omvärldsanalyser som kan komma förändra förutsättningar i framtiden. Utifrån dessa underlag justeras årligen nämndernas förutsättningar och ekonomiska ramar enligt stadens finansiella mål och riktlinjer.
- Implementering av de fyra strategierna i översiktsplanen som ska möjliggöra att Solna ska fortsätta att växa hållbart pågår.

- Samordningen av arbetet med miljöpolicy med tillhörande miljöstrategi i staden fortgår.
- Solnamodellens arbete med att få solnabor att gå från bidrag till egen försörjning genom ett individanpassat arbetssätt med vägledning, utbildning och tillsammans med arbetsgivare, samarbetspartners och utbildningsleverantörer.

Nämndmål

Kommunfullmäktige har i stadens verksamhetsplan och budget för 2018 beslutat om nämndmål. Nämndmål följs i första hand upp i delårsrapporten per augusti samt i årsredovisningen.

I en sammanvägd bedömning bedöms måluppfyllelsen enligt följande skala:

- Målet uppfylls i år
- Målet uppfylls till stor del i år
- Målet uppfylls delvis i år
- Målet uppfylls inte i år

Bedömningen är att 28 av 40 nämndmål är uppfyllda samt att övriga 12 nämndmål är uppfyllda till stor del (10) eller delvis under året (2).

Kommunstyrelsen

Nämndmål

- Kommunstyrelsen ska ta tillvara Solnas intressen i Stockholmsregionen.
- Kommunstyrelsen ska säkerställa att Solna stad kan möta tillväxt och utbyggnad på ett hållbart sätt för dagens och morgondagens solnabor.
- Solna ska vara en trygg och serviceinriktad stad.
- Solna ska ta tillvara solnabornas och företagarnas engagemang i stadens utveckling.
- Solna stad ska säkra kompetensförsörjningen genom att vara en bra arbetsgivare med engagerade medarbetare.
- Kommunstyrelsen ska säkerställa att nyanlända ges goda förutsättningar för att starta sina nya liv i Solna.

Kommunstyrelsen ska ta tillvara Solnas intressen i Stockholmsregionen.

- Målet uppfylls i år

Måluppfyllelsen mäts genom beskrivningar av ett antal genomförda aktiviteter. Det handlar om aktiviteter för att driva viktiga infrastrukturfrågor, etablering av företag, samverkan med regionala aktörer och intressebevakning i allmänhet.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Staden har tecknat ett medfinansieringsavtal med Trafikverket om utbyggnad av Mäljarbanans sträckning genom Solna. Avtalet innebär att en pendeltågsstation byggs i Huvudsta och att delar av spårområdet förläggs i tunnel när Mäljarbanan byggs ut genom Solna. Staden medfinansierar utbyggnaden med 600 mkr.
- Staden har drivit på Stockholms läns landsting för att utöka turtätheten i pendeltågstrafiken under rusningstid vid Ulriksdals station. Pendeltågstrafiken i rusningstid vid Ulriksdals station är numera lika omfattande som förra årets turlista.
- Under året har bl.a. Telenor och SEB (etapp 2) etablerat sig i Solna. De kommande åren etablerar sig även AGA, Arbetsförmedlingen, Arla, Fortum, Grow Hotel, Knightec, Net Insight, Sabis, SCB, Skolverket, Visolit i Solna.
- Staden har medverkat i en regional krisövning inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen.
- Staden har godkänt förändringar av förbundsordningen för Norrvatten med förstärkning av ägarkommunernas insyn och möjligheter för kommunstyrelsen att väcka ärenden.
- I samverkan med Käppalaförbundet och dess samtliga ägarkommuner pågår översyn av kommunalförbundets förbundsordning.

- Staden har även yttrat sig över Vattenfalls föreslagna sträckningar av ett uppdaterat elnät (Stockholms ström), förslag till ombyggnad av Bergshamra trafikplats, förslag till ny minoritetspolitik, en regional godsstrategi och över en regional vattenförsörjningsplan.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att Solna stad kan möta tillväxt och utbyggnad på ett hållbart sätt för dagens och morgondagens solnabor.

● Målet uppfylls i år

Måluppfyllelsen mäts dels genom ett antal nyckeltal, dels genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter.

Under 2018 ökade antalet solnabor från 79 707 till 80 950, vilket motsvarar en befolkningstillväxt på 1,6 procent. Antalet arbetstillfällen i Solna uppgick i början av år 2018 till 91 424. Ökningen på årsbasis är cirka 3 600, vilket motsvarar 4 procent. Denna ökning innebär Solna befäster sin position som tillväxtmotor och den mest arbetsplatstäta kommunen i riket. Ökningen har även fortsatt under 2018. Antal färdigställda bostäder under året är 546, vilket är i underkant av översiktsplanens intention om cirka 800 nya bostäder per år.

SKL och Kolada har utformat ett kommunindex, som successivt mäter kommunernas ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarhet. I denna sammanställning per december 2018 tillhör Solna den översta kvartilen i kommunsverige i 16 av de 27 kriterierna. Det är ett högt resultat och högre än tidigare år. I tre av kriterierna (valdeltagande, antibiotikaförsäljning och hushållens avfallssortering) tillhör Solna den lägsta kvartilen, vilket är en minskning från förra året.

Bland de ekonomiska kriterierna, där Solna hamnar i den översta kvartilen, ingår bl.a. att utbildningsnivån, den demografiska försörjningskvoten, nettopendlingen och andelen nyregistrerade företag är hög, att skattesatsen är låg och att soliditeten för kommunkoncernen är hög. Bland de sociala kriterierna ingår bl.a. att andelen långtidsarbetslösa är låg, att andelen behöriga till yrkesprogram i årskurs 9 och medellivslängden är hög, högt skattat hälsoläge och även hög tillit bland stadens invånare samt en liten andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll och få hushåll med försörjningsstöd. Bland de miljömässiga kriterierna ingår bl.a. låga utsläpp av växthusgaser per invånare och lite hushållsavfall per invånare. Sammantaget innebär detta att Solna tillhör toppskiktet bland hållbara kommuner.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Analys av kort- och långsiktigt ekonomiska hållbara förutsättningar inför framtagandet av stadens planeringsförutsättningar inför 2019-2021. Förutom ekonomiska kalkyler görs prognos och uppföljningar av bostadsbyggandet, befolkningsförändringar per åldersgrupp och stadsdel samt omvärldsanalyser som kan komma förändra förutsättningar i framtiden. Utifrån dessa underlag justeras årligen nämndernas förutsättningar och ekonomiska ramar enligt stadens finansiella mål och riktlinjer.
- Implementering av de fyra strategierna i översiktsplanen som ska möjliggöra att Solna ska fortsätta att växa hållbart.
- Samordningen av arbetet med miljöpolicy med tillhörande miljöstrategi i staden.
- Solnamodellens arbete med att få solnabor att gå från bidrag till egen försörjning genom ett individanpassat arbetssätt med vägledning, utbildning och tillsammans med arbetsgivare, samarbetspartners och utbildningsleverantörer.

Solna ska vara en trygg och serviceinriktad stad.

● Målet uppfylls i år

Måluppfyllelsen mäts dels genom ett antal nyckeltal, dels genom skriftliga beskrivningar av genomförda aktiviteter.

En viktig del i en serviceinriktad stad är hur väl ärenden av olika slag besvaras och hur svaren uppfattas. Under året har ca 103 700 ärenden registrerats i staden, varav 58 procent inkom via telefon, 24 procent via webbformulär och 17 procent var besök i receptionen. Av alla ärenden som inkom löstes 59 procent direkt av kontaktcenter. 89 procent av de inkomna ärendena fick svar inom 3 dagar.

Utvärderingen av stadens service- och myndighetsutövning till företagare under 2017 visar att Solna klättrat snabbast av alla Sveriges kommuner till ett totalt NKI på 75 (66). Det innebär att Solna stad erbjuder en högre servicenivå än genomsnittet av kommunerna i landet (71). Staden får även en topplacering i jämförelse med

kommunerna i Stockholms län. Arbetet pågår kontinuerligt för att hålla en hög nivå i mätningen även 2018.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Stadens samverkansavtal med polisen för att öka tryggheten i Solna har uppdaterats, liksom medborgarlöftena för 2018.
- En strategi för att motverka hedersrelaterat våld har tagits fram och beslutats.
- Stadens trygghetsarbete.
- Arbetet har startat med en ny extern webbplats, vilken är ett viktigt verktyg i arbetet med att utveckla servicen till medborgare och företagare.
- Utbildningen och nätverket för kunskapsutbyte mellan medarbetare i staden som har kontakt med företag i sin yrkesroll "Service i Samverkan". Syftet är att öka kunskapen om näringslivet och dess behov samt att förbättra stadens service och bemötande.
- Flera stora upphandlingar har genomförts inom it-området för en effektivare arbetsmiljö och större möjligheter till en än mer digitaliserad verksamhet.

Solna ska ta tillvara solnabornas och företagarnas engagemang i stadens utveckling.

● Målet uppfylls i år

Måluppfyllelsen mäts genom beskrivningar av ett antal genomförda aktiviteter.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Arbetet med att utveckla dialogen med medborgarna med fokus på samrådsprocessen har fortsatt. Fokus har legat på utveckling av marknadsföringen och formerna för genomförandet av samrådsmöten.
- I samband med stadens 75-årsjubileum har olika typer av medborgardialoger genomförts. Exempelvis inbjöds till dialog om Solnas stadsutveckling under nationaldagsfirandet i Hagaparken och en särskild satsning gjordes för barn genom ett konstprojekt på förskolorna.
- Trygghetsvandringar har genomförts i syfte att identifiera miljöer och områden som kan upplevas som otrygga i Solna.
- Solnamodellen grundar sig i ett individanpassat arbetssätt, coachning, matchning, studie- och yrkesvägledning, utbildning, god omvärldsbevakning samt på goda relationer med arbetsgivare, samarbetspartners och utbildningsleverantörer, som kommer utifrån stadens näringslivsarbete. Sammantaget bidrar stadens näringslivsarbete och stadens arbetsmarknadsarbete till att ta tillvara företagarnas engagemang i stadens utveckling.
- Arbetet har startat med en ny extern webbplats, vilken är ett viktigt verktyg för att utveckla dialogen med Solnas medborgare och företagare.

Solna stad ska säkra kompetensförsörjningen genom att vara en bra arbetsgivare med engagerade medarbetare.

● Målet uppfylls i år

Måluppfyllelsen mäts dels genom ett antal nyckeltal, dels av genomförda aktiviteter.

I februari genomfördes stadens medarbetarundersökning. Det totala HME-indexet (medarbetarengagemanget) uppgick i årets mätning till 80, vilket är detsamma som förra året. Resultatet är således fortsatt bra och står sig även bra i relation till andra kommuner. Sjukfrånvaron i staden för perioden uppgick till 6,9 procent (6,8 %, 2017). Kontinuerliga analyser görs och riktade insatser för att minska sjukfrånvaron genomförs på förvaltningarna.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Genomförande av årets medarbetarundersökning. Resultatet har presenterats, analyserats och handlingsplaner har tagits fram inom stadens förvaltningar.
- Implementering av framtagna ledarskapslöften och chefs- och medarbetarsamtalsmallar har påbörjats.
- Upphandlingen av ett nytt rekryteringssystem har genomförts för att understödja verksamheternas rekryteringar.
- Ett projekt för framtagande och implementering av en digital introduktion av nya medarbetare i staden har startat.

- Arbetet med att stärka och förtydliga stadens arbetsgivarmärke och kvalitetssäkrade rekryteringar har fortsatt. Medarbetarsamtalet har vidareutvecklats för att skapa ett tydligare fokus på fördjupad förståelse för bl.a. nedbrytning av mål och medarbetarens utveckling.
- Projekt Digitalt medarbetarskap pågår för att höja medarbetarnas it-kompetens inom framför allt förskola, skola och omsorg.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att nyanlända ges goda förutsättningar för att starta sina nya liv i Solna.

- Målet uppfylls i år

Måluppfyllelsen mäts av genomförda aktiviteter.

Under 2018 har 215 nyanlända anvisats till Solna från Migrationsverket. De anvisade nyanlända har erbjudits bostäder på före detta Stenbackaskolans tomt, vid Förvaltarvägen eller inom ramen för Signalistens befintliga bestånd med tillfälliga kontrakt. Samverkansavtalet med Signalisten har därmed medfört att staden har kunnat säkerställa bostäder med tillfälliga hyreskontrakt till alla anvisade nyanlända utan att behöva uppföra ytterligare bostäder. Därutöver erbjuder kompetensnämnden praktiskt stöd, språkundervisning, samhällsorientering och stöd till att söka utbildning och arbete. Kompetensnämnden erbjuder också nyanlända med tillfälliga hyreskontrakt hjälp att söka permanent bostad.

Byggnadsnämnden

Nämndmål

- Byggnadsnämnden ska planera för nya bostäder, arbetsplatser och service samt åstadkomma en sammanhållen, levande och hållbar stadsmiljö med ett modernt transportsystem.

- ▲ Byggnadsnämnden ska förbättra dialogen med solnabor och andra intressenter med inriktningen att skapa en öppen och inkluderande planprocess.

- Byggnadsnämnden ska öka nöjdheten hos solnabor och företagare med nämndens service och myndighetsutövning.

Byggnadsnämnden ska planera för nya bostäder, arbetsplatser och service samt åstadkomma en sammanhållen, levande och hållbar stadsmiljö med ett modernt transportsystem.

- Målet uppfylls i år

Byggnadsnämnden planerar för nya bostäder, arbetsplatser och service för att åstadkomma en sammanhållen, levande och hållbar stadsmiljö med ett modernt transportsystem. Översiktsplanens inriktning är en byggnadstakt om cirka 800 nya bostäder per år i Solna fram till 2030. Under 2018 höll nämnden en fortsatt hög takt för att möjliggöra detta.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Samråd har genomförts för 1 200 bostäder såsom för nästa etapp i Järvastaden i kvarteret Linnean och nya bostadskvarter i Huvudsta längs med Huvudstaleden samt för 700 kontorsplatser där Huvudsta möter Stockholm.
- Bygglov har beviljats för 845 bostäder i bl.a. Råsunda i kvarteret Motorn och för utveckling av Stora Frösunda med nya bostäder och rad- och kedjehus i Järvastaden. Bygglov har också givits för ett nytt hotell i Arenastaden som har ambitionen att bli Sveriges mest energieffektiva hotell.
- Planuppdrag har givits för 450 bostäder.
- I planeringen för en sammanhållen, levande och hållbar stadsmiljö kan särskilt lyftas att planen för kv. Idrottsplatsen som innehåller Solnas nya simhall i kombination med kontor har antagits av kommunfullmäktige. Likaså har planen för 290 hotellrum i anslutning till Friends Arena granskats och har tillsammans med planen för kv Farao, längs med Dalvägen, med nya kontor, bostäder, förskola och förbättrade cykelvägar godkänts av nämnden.
- Den växande staden behöver nya skolor och förskolor. Planen för kv Farao i Arenastaden och kv Linnean i Järvastaden innehåller nya förskolor och nämnden har givit förvaltningen i uppdrag att i arbetet med bostadsprojektet planera för en ny förskola längs med Solnavägen.
- I planeringen för en sammanhållen, levande och hållbar stadsmiljö kan också lyftas att samråd har hållits för del av fastigheten Huvudsta 3:1 och kvarteret Krukmakaren. Solnaverkets utbyggnad är ett led i

Norrenergis strävan att bibehålla omställningen från fossila bränslen till förnyelsebara källor när efterfrågan ökar. I planeringen för en hållbar stadsmiljö och effektiv resursanvändning har arbetet med gula linjens tunnelbana fortsatt (samt kringliggande bostads- och kontorsprojekt) och under hösten tog nämnden ta beslut om granskning.

- Övergripande fortskrider nämndens arbete utifrån stadens miljöpolicy och miljöstrategi, samt implementeringen av stadens nya dagvattenstrategi i plan- och bygglovsarbetet. Miljöprogram och dagvattenutredning tas fram i samband med planarbetet för att säkerställa en hållbar stadsutveckling i staden i enlighet med stadens ambitioner på miljöområdet.

Byggnadsnämnden ska förbättra dialogen med solnabor och andra intressenter med inriktningen att skapa en öppen och inkluderande planprocess.

 Målet uppfylls till stor del i år

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Nämnden har fortsatt att utveckla formerna för medborgardialog. Den nya modellen för samrådsmöten är inarbetad och bidrar samt underlättar till en bra dialog med solnaborna. Upplägget är en presentation av projektet tillsammans med frågor och diskussion vid stationer. En fysisk modell tas fram till nästan alla planer. Samråd och granskning annonseras numera alltid i båda lokaltidningarna.
- En fullständig fastighetsförteckning tas numera fram i samrådsskedet för att säkerställa att alla berörda nås.
- Kontinuerlig förbättring av informationen på hemsidan som bl.a. innebär att information läggs upp när kommunstyrelsen fattat beslut om att påbörja planarbete. Lokalmedia förses med material om projekten efter behandling av nämnden för större spridning av fattade beslut.
- Solnaborna erbjuds fortsatta möjligheter att lämna in synpunkter digitalt vid samråd. Marknadsföring av möjligheten sker på samrådsmöten och i sociala medier. Fortsatt utveckling sker av dialogen i stadens digitala kanaler. En tävling har genomförts för att prisa Solnas genom tiderna vackraste byggnad/stadsmiljö. Råstasjöns naturreservat vann.
- Samtal om miljö- och stadsutveckling har skett under perioden dels via guidade bussturer, dels via en föreläsning och diskussion på biblioteket. Under nationaldagsfirandet i Hagaparken deltog medarbetare för att presentera och diskutera stadsutvecklingsprojekt samt för att ta emot synpunkter från allmänheten.

Byggnadsnämnden ska öka nöjdheten hos solnabor och företagare med nämndens service och myndighetsutövning.

 Målet uppfylls i år

Den senaste serviceundersökningen, NKI (nöjd kund-index) som mäter företagens uppfattning om kommunens service visar att nöjdheten med nämndens service ökat. Resultatet för 2017 presenterades under våren 2018 och visade ett bra resultat för NKI på 68 för bygglovsenheten, jämfört med 62 (2016) och 50 (2015). Solna utsågs som "Årets klättrare" och det är mycket tack vare det förbättringsarbete som skett inom bygglovsenheten.

Under året inkom 319 ansökningar gällande bygglov. Från att ett ärende är komplett har det i genomsnitt tagit tio dagar till beslut är fattat, vilket är något längre än föregående år. Av beslutade bygglovsärenden var 62 procent kompletta vid den första kontakten och beslut i dessa ärenden fattades direkt. Det är en positiv ökning mot föregående år. Andelen kompletta ansökningar var 38 procent, vilket också är en ökning.

Vid handläggning av större bygglov sker ofta en tidig kontakt med förvaltningen, där sökande presenterar sitt projekt. Beroende på projektets storlek och utformning sker ett arbete tillsammans med att ta fram ett förslag som uppfyller kraven för ansökan och sedan beslut.

Antalet anmälningar av byggåtgärd var under året 54 stycken. Handläggningstiden av kompletta ärenden tar i genomsnitt sju dagar. I de beslutade ärendena var 50 procent kompletta vid ansökan och beslut har givits direkt. Det är en ökning jämfört med föregående år.

Antalet ansökningar om skyltlov är under perioden 119 stycken. Det tar i genomsnitt 7 dagar att fatta beslut efter komplett ärende. 39 procent av de ärenden som är beslutade var kompletta vid ansökan och fick ett beslut direkt, vilket är en ökning jämfört med föregående år.

Viktiga händelser som bidrar till måluppfyllelse är:

- Arbete med rutiner och effektivare arbetssätt gällande ärendehantering samt implementeringen av ett effektivare ärendehanteringssystem för bygglov.
- Fortsatt översyn av frågor och svar för kontaktcenter. Arbetssättet har setts över och förbättrats gällande hanteringen av ärenden som överförs från kontaktcenter till förvaltningen för att kunna ge en bättre service.
- Checklistor, rutiner och information har uppdaterats för att öka antalet kompletta bygglovsansökningar.
- En processkartläggning av administrationens rutiner har påbörjats som underlag för att effektivisera administrativa arbetsmoment.
- Förvaltningens medarbetare har fortsatt att delta i stadens gemensamma satsning Service i samverkan för att förbättra service och bemötande till solnabor och företagare.

Tekniska nämnden

Nämndmål

- Solna ska ha en ren, snygg och trygg stadsmiljö.
- Avfallshanteringen ska ske med bästa möjliga resursutnyttjande och minsta möjliga miljöpåverkan.
- ◆ Solna ska ha en god framkomlighet, tillgänglighet och trafiksäkerhet för alla som bor och rör sig i staden.
- ◆ Solna ska ha ändamålsenliga, tillgängliga och effektiva lokaler, som erbjuder en god miljö att vistas i.
- Tekniska nämnden ska öka nöjdheten hos solnabor, företagare och stadens verksamheter med nämndens service och myndighetsutövning.

Solna ska ha en ren, snygg och trygg stadsmiljö.

- Målet uppfylls till stor del i år

Målet bedöms av de aktiviteter som genomförts. Utifrån genomförda aktiviteter under perioden, är bedömningen sammantaget att målet uppfylls till stor del.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- *Utveckling av parkmiljöer:* Stadens program för utplantering av årliga blomplantor har utvecklats genom att nya broräckeslådor har tillkommit på ytterligare fem broar i staden. Fler blomsterurnor har även placerats ut, med fokus på Bergshamra. Alla broräckeslådor och urnor runt om i hela Solna har nu årstidsväxlingar. Upprustning har även skett under året av Solparken i Råsunda samt i Hagalundsparken. Projektering har genomförts inför utbyte av gatuträd på Brevduvegatan.
- *Upprustning av lekplatser:* Under året har lekplatserna Stenbacka, Västra skogen, Carl Thunberg, Haren och Granliden rustats upp. Insatserna varierar något beroende på behov och utformning av lekplatsen. Det rör sig om alltifrån att gammal lekutrustning har bytts ut mot ny, anläggning av nya underlag i form av fallskydd och sand samt även montering av nya papperskorgar och uppfräschning av bänkar och bord. Totalt i Solna finns över fyrtio allmänna lekplatser, det är en viktig del i stadens arbete med en ren och snygg stad att dessa kontinuerligt rustas.
- *Upprustning gångtunnlar:* Gångtunnlarna under Armégatan i Huvudsta, Hagalundsgatan i Hagalund och Frösundaleden i Skytteholm har renoverats med nytt kakel på tunnelväggarna. Tunnlarna har även försetts med ny belysning för en ökad trygghet.
- *Ny belysning:* Montering av ny belysning och upprustning av uttjänt belysning har skett på ett tiotal platser runt om i staden under året. Exempelvis i Bergshamra som fått ny belysning på gång- och cykelväg vid Bergshamraskolan samt vid Bergshamrabron intill busshållplatsen på Bergshamravägen. Ny belysning har även kommit på plats vid tunnelbaneuppgången i södra Bergshamra och vid Rådjurstigen. I Hagalund har belysningsstolpar och armaturer bytts till nya på Hagalundsgatan vid torget. I Huvudsta har ny belysning vid övergångsställe på Kristinelundsvägen kommit på plats under året.
- *Utsättning av nya papperskorgar:* Nya papperskorgar har monterats vid stadens nya strandbad samt vid de lekplatser som har upprustats under året. Samtliga papperskorgar i det nya naturreservatet runt Råstasjön har bytts ut till nya. Utöver dessa har omkring 130 ytterligare nya papperskorgar monterats ut runt om i Solna under 2018. Papperskorgarnas skick och utformning har en viktig del i renhållningsarbetet då det påverkar graden av nedskräpning i stadsmiljön och problem kopplade till skadedjur som exempelvis råttor.

- *Öppning av utebad:* Solnas första strandbad vid Huvudsta strand öppnade i juni månad. Med bryggor, sandstrand och omklädningsmöjligheter är utebadet ett tillskott bland besöksmålen i staden.
- *Anläggning av dagvattendammarna:* Inom ramen för arbetet med att förbättra vattenkvaliteten i Brunnsviken har provtagning och tillståndshantering genomförts för de två nya planerade dagvattendammarna vid Råstasjön respektive i Bergshamra. Projektering av båda dagvattendammarna har genomförts och anläggningen av dammarna är planerad att utföras under 2019. Projektering och samråd har genomförts under 2018 för att skapa fria vandringsvägar för fisk vid Råstasjön, vilket även det har påverkan på Brunnsvikens vattenkvalitet. Arbeta har genomförts för att utveckla den befintliga våtmarken vid Tivolihalvön i Bergshamra.
- *Fortsätta och utöka ny julbelysning:* Inför julen 2017 kom helt ny julbelysning på plats vid Hagalundsgatan, Stråket och Solna kyrkväg intill Astrid Lindgrens barnsjukhus. Denna belysning har fortsatt även 2018. Under året har även ny julbelysning kommit på plats längs Evenemangsgatan i Arenastaden genom ett samarbete med fastighetsägaren Fabege. Nya julgransfötter har gjutits och medför att stadens samtliga platser för julgranar från och med 2018 kan ha 10 meter höga julgranar.

Avfallshanteringen ska ske med bästa möjliga resursutnyttjande och minsta möjliga miljöpåverkan.

■ Målet uppfylls till stor del i år

Målet bedöms av de aktiviteter som genomförts. Utifrån genomförda aktiviteter under perioden, är bedömningen sammantaget att målet uppfylls till stor del.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- *Utveckling av ekonomisk styrning inom avfallsverksamheten:* En utvecklad finansieringsmodell är framtagen för att jämnare kunna beräkna taxorna inom avfallsområdet mellan åren.
- *Fortsatt satsning på mobil återvinningscentral:* En av hämtplatserna har justerats under året för att förbättra tillgängligheten. Rutinen för chaufförerna vid hämtningsplatser har utvecklats. Marknadsföringsinsatser för den mobila återvinningscentralen har genomförts.
- *Upphandling av insamling av hushållsavfall:* Arbetet har påbörjats med ny upphandling för insamling av hushållsavfall inför att dagens avtal löper ut 2019.
- *Upprustning av Huvudsta sopsug:* Under 2018 har en kartläggning genomförts vad gäller sopsugsanläggningens renoveringsbehov. En konsekvensanalys har också tagits fram angående hur insamlingen av hushållsavfallet ska ske under tiden delar av anläggningen renoveras. Samråd mellan stadens avfallsverksamhet och berörda exploatörer har genomförts.

Solna ska ha en god framkomlighet, tillgänglighet och trafiksäkerhet för alla som bor och rör sig i staden.

◆ Målet uppfylls delvis i år

Målet bedöms av de aktiviteter som genomförts. Utifrån genomförda aktiviteter under perioden, är bedömningen sammantaget att målet delvis uppfylls.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- *Genomföra förstärkning för Solnas cykelister:* I linje med det beslutade genomförandeprogrammet till stadens cykelplan har insatser utförts på det regionala cykelstråket ”Märstastråket”. Insatserna rör sträckan Hagalunds arbetsplatsområde, vidare genom Hagalund och fram till Frösundaleden. Projektet har omfattat asfaltering, bättre vägpasager och skapande av en ny cykelfartsgata. Insatser har även genomförts på cykelstråket som binder samman Solna och Sundbyberg vid Tritonvägen. Projektet har omfattat en ny trafiksignalanläggning och breddat övergångsställe med cykelpassage i korsningen med Solna strandväg/Albygatan. En ny cykelväg har skapats från Landsvägen ut på Tritonvägen där cykelvägen går i ett eget avskilt körfält. Det avslutande arbetet med asfaltering genomförs under våren 2019 så snart vädret tillåter. Längs Solnavägen har en sänka åtgärdats där det tidigare har varit problem med stillastående vatten i samband med regn. Målning av bl.a. cykelsymboler på stadens cykelstråk har utförts.
- *Insatser för säkrare och tryggare skolvägar:* Ett genomförandeprogram till stadens plan för säkrare och tryggare skolvägar har färdigställts. Under sommaren 2018 har insatser vid Bergshamraskolan och

Råsunda skola genomförts. Nya övergångsställen har skapats, tydligare hämta-/lämnplats, digitala hastighetsskyltar och tydligare skyltning samt vägmålning är exempel på insatser.

- *Asfaltering av körvägar:* Under 2018 har flera körvägar runt om i Solna fått ny asfalt, som Frösundaleden, Armégatan, Storgatan, Solna kyrkväg och Åsvägen.
- *Underhåll av busshållplatser:* Ny slitstark beläggning i form av betongasfalt har lagts på busshållplatserna Solna centrum Norra samt Solna station Norra samt Södra.
- *Trapprenovering:* Under 2018 har tre trappor renoverats i stadsmiljön. Det gäller trappa intill Mårdstigen i Bergshamra, vid Armégatan i Huvudsta samt intill Åsvägen i Råsunda/Vasalund.
- *Åtgärder av markplattor:* Utifrån genomförd inventering har insatser genomförts med nyanläggning av markplattor vid drygt 15 platser runt om i Solna under året.
- *Åtgärder av skadade refuger samt kantstenar:* Utifrån genomförd inventering har åtgärder genomförts vid cirka 30 platser runt om i Solna under året.
- *Upprustning av bommar, stängsel och räckan:* Utifrån genomförd inventering har åtgärder genomförts vid cirka 10 platser runt om i Solna under året.
- *Utreda förutsättningar för bussprioritering i vägkorsningar:* Med stöd av teknisk utrustning kan vissa fordonslag få prioritering i trafiksignalerna. Framkomligheten för bussar förbättras avsevärt med aktiv signalprioritering och leder endast till relativt små negativa konsekvenser för övrig trafik. Tekniken finns i ett par vägkorsningar inom Solna och under 2018 har en utredning utförts vad gäller förutsättningarna att utveckla denna funktion i Solna.
- *Upphandling av digitalt stödsystem för TA-plan, schakt och markupplätelser:* Framtagande av förfrågningsunderlag för upphandling av IT-system för hantering och uppföljning av trafikplaneringsplaner (TA), schakttillstånd och markupplätelser har pågått. När systemet är implementerat kommer det möjliggöra en förbättrad överblick och underlätta stadens uppföljning och efterkontroll.
- *Upphandling av digital tillståndsgivning och betalning för boendeparkering:* Framtagande av förfrågningsunderlag för upphandling av digital tillståndsgivning och hantering för boendeparkering har pågått under året. Med systemet på plats ersätts dagens pappersmärken i fordonets vindruta med en digital lösning.

Solna ska ha ändamålsenliga, tillgängliga och effektiva lokaler, som erbjuder en god miljö att vistas i.

◆ Målet uppfylls delvis i år

Målet bedöms av de aktiviteter som genomförts. Utifrån genomförda aktiviteter under perioden, är bedömningen sammantaget att målet delvis uppfylls.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Arbetet med att utveckla avtalet för fastighetsdriften har utförts under perioden. Bland annat har den interna organisationen för fastighetsförvaltning ändrats för att bättre stödja verksamheterna.
- Skytteholmsskolan – Ytskiktsrenovering har gjorts samt energisparåtgärder i form av armaturutbyten till LED som även kan styras efter verksamheternas tider. Förutom golvomläggningar, ommålning samt installation av undertak har ljudabsorbenter monterats i trapphus.
- Ekensbergsskolan – Ytskiktsrenovering och trygghetsskapande åtgärder har genomförts samt verksamhetsanpassningar för att bli en skola för årskurs F-6. De trygghetsskapande åtgärderna består av ombyggnationer av toalettgrupper där elever tidigare kunde kika in över väggarna till toaletterna.
- Bergshamraskolan – Ytskiktsrenovering har gjorts samt trygghetsskapande åtgärder av bland annat toaletter.
- Skoga äldreboende – Ombyggnation av tillagningskök samt matsal.
- Parkskolan och kulturskolan – under året färdigställdes ombyggnationen.
- På fyra äldreboenden har ett projekt med att tillskapa automatisk start av de befintliga reservkraftsaggregaten genomförts.
- En energikartläggning av fastighetsbeståndet har genomförts.
- Arbetet med att genomföra planerat underhåll har pågått under året på ett flertal skolor och förskolor. Fokus har lagts på att utveckla kommunikationen med verksamheterna under genomförandena av underhållet för att minimera påverkan av verksamheten.

Tekniska nämnden ska öka nöjdheten hos solnabor, företagare och stadens verksamheter med nämndens service och myndighetsutövning.

 Målet uppfylls till stor del i år

Kontaktcenter har hanterat cirka 25 000 ärenden 2018 som rör tekniska förvaltningen via telefon, webb och receptionen i stadshuset. De vanligaste ärendena handlar om boendeparkering, felanmälan av klotter, felanmälan av utemiljö/renhållning, förhyrd parkering samt trafik- och framkomlighet. Lösningensgraden som visar hur många ärenden kontaktcenter har löst i första kontakten var 74,9 procent, vilket i stort är samma som 2017 (74,6 procent).

Arbete pågår att ge kontaktcenter mer mandat och möjlighet att lösa vissa typer av ärenden, genom att få mer insyn i system etc. Tekniska nämnden står för cirka en fjärdedel av alla ärenden som kontaktcenter hanterar.

Solna stad har deltagit i Stockholm Business Alliances servicemätning. Undersökningen är upplagd enligt analysmodellen nöjd kund-index (NKI) där kundnöjdhet mäts på en skala 0-100. NKI för markupplåtelser visade en förbättring från 61 till 72 jämfört med förra mätningen. Samtliga omdömen inom mätområden har ett index mellan 70-78. Högst omdöme ges i kategorin ”bemötande”, med index på 78.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Arbetet med att stärka avtalsuppföljningen, utveckla hanteringen av myndighetsärenden samt att vidareutveckla kommunikationsinsatser har pågått enligt plan under perioden.
- Arbetet med att fortsatt utveckla samverkan med kontaktcenter pågår.
- Under året har förvaltningen identifierat utvecklingsområden inom förvaltningens samarbete med polisen, att tydliggöra information på Solna stads hemsida och att försöka effektivisera handläggningstider.

Kultur- och fritidsnämnden

Nämndmål

 Kultur- och fritidsnämnden ska utveckla fritids- och biblioteksaktiviteter för barn och ungdomar i nära samverkan med skolan med fokus på att stimulera barn och ungdomars läslust och läsförståelse.

 Kultur- och fritidsnämnden ska möjliggöra för fler barn och ungdomar att delta i idrotts-, fritids- och kulturverksamhet i takt med att staden växer.

 Kultur- och fritidsnämnden ska säkerställa att lokaler och anläggningar för idrott, fritid och kultur används effektivt och utvecklas utifrån ett stadsövergripande perspektiv.

 Kultur- och fritidsnämndens verksamheter ska utvecklas i nära samverkan med Solnas kultur-, idrotts- och föreningsliv.

Kultur- och fritidsnämnden ska utveckla fritids- och biblioteksaktiviteter för barn och ungdomar i nära samverkan med skolan med fokus på att stimulera barn och ungdomars läslust och läsförståelse.

 Målet uppfylls i år

Sammantaget redovisas att bibliotekens lässtimulerande aktiviteter har utökats för barn och ungdomar inom ordinarie programutbud men även i samarbete med förskolor, skolor och fritidsverksamhet samt genom uppsökande aktiviteter vid olika kulturevenemang. Medel har erhållits från Kulturrådet för att stärka biblioteksverksamhet för förskolor i samverkan mellan Solna och Sundbybergs bibliotek under 2019. Projektjänster för detta samarbete är tillsatta. Utlånen för barn och unga har ökat likaså antalet läsfrämjande aktiviteter samt barn och ungdomars deltagande i dessa.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- I samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen har elever i förskoleklass, åk 4 samt åk 7, deltagit i bl.a. biblioteksintroduktion, bokprat samt författarbesök, totalt har ca 2 000 elever nåtts.
- Samverkan mellan fritidsverksamhet och bibliotek har genomförts med aktiviteter som bokcirkel och bokprat för ungdomar på fritidsklubbar, Solna ungdomscafé, Black Sheep samt uppsökande aktiviteter vid ett antal evenemang under året som nått ca 600 ungdomar.

- Biblioteket har besökt samtliga öppna förskolor med läsfrämjande aktiviteter och ingår numera i förskolornas språknätverk i Solna. Biblioteket har genomfört ett antal riktade aktiviteter för förskolorna, bl.a. Förskoletimmen och Sagostunder som nått ca 1 500 barn.

Kultur- och fritidsnämnden ska möjliggöra för fler barn och ungdomar att delta i idrotts-, fritids- och kulturverksamhet i takt med att staden växer.

 Målet uppfylls till stor del i år

Kulturskolan har under hösten erbjudit 2 285 elevplatser vilket är en ökning med drygt 6 procent. Inom kulturintroduktionen och riktade program för förskolor och skolor har 13 700 besök genomförts, vilket är en mindre ökning jämfört med 2017. Inom biblioteket har antalet utlån till barn och ungdomar ökat med 11 procent, antalet läsfrämjande aktiviteter har ökat väsentligt jämfört med föregående år och andel barn och ungdomar som deltagit har ökat med 44 procent i åldersgruppen 6-18 år.

Inom idrotten har antalet bokningsbara timmar ökat, vilket beror på att en ny ishall samt en ny gymnastikhall har tillkommit. Antal bidragsberättigade aktiviteter för åldersgruppen 7-20 år har under året uppgått till 580 964 aktiviteter, vilket är en ökning med 4,5 procent jämfört med föregående verksamhetsår. Flickors idrottande utgör 42 procent av alla deltagande barn och ungdomar.

Inom fritidsverksamheten för ungdomar har besöksantalet minskat med 1,5 procent till 82 047 besök jämfört med föregående år. Däremot har totala andelen flickor som besökt ungdomsverksamheterna ökat med 7 procent och utgör totalt 37 procent av alla besök.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Samtliga föreningsutrymmen som planerats för uthyrning i ishallarna är färdigställda. Den nya ishallens första år har möjliggjort fler bokningsbara timmar för samtliga issporter. Byte av konstgräs på Skytteholms IP har genomförts varvid det gamla konstgräset inklusive material har återvunnits för användning till andra ytor så som Huvudstafältets IP.
- Arbetet med att långsiktigt skapa intresse för fler ungdomar att delta i fritidsgårdsverksamheten, har genomförts med bl.a. profilerade aktiviteter vid Kurage, Black Sheep, Solna ungdomscafé och Qlans fritidsgård. Nya målgrupper och fler flickor har ökat i verksamheten.
- Utveckling av parkmiljöer för barn och ungdomar har bl.a. inneburit att 25 medarbetare inom fritid har fått utbildning i äventyrspedagogik. Sommarjobbade ungdomar har tillverkat lekutrustning på sex parklekar. Olika kulturmiljöer har använts för konst och utåtriktade kulturprogram i samarbete med externa organisationer. Magasinerad konst har anpassats för ny utomhusplacering och en ökad tillgänglighet.
- Biblioteken har genomfört riktade insatser för barn och ungdomar och i övrigt prioriterade målgrupper. Den ökade utlåningen för barn och unga är 11 procent jämfört med föregående år och är en tydlig effekt av moderniseringen av barn- och ungdomsyttan samt att de uppsökande och läsfrämjande aktiviteterna har ökat.
- Regional samverkan mellan Solna och Sundbybergs kulturskolor har vidareutvecklats gällande utbyte av cirka 70 elevplatser samt gemensam marknadsföring av skolornas kursutbud.
- Statliga bidrag har beviljats för Kulturskolan för att nå nya målgrupper såsom nyanlända i Bergshamra.
- Samarbetet med barn- och utbildningsförvaltningen har utvecklats gällande kulturintroduktion och bokade aktiviteter, bl.a. inom skapande skola, program för förskolor samt en särskild satsning på skolbio för förskolor och gymnasiet gällande filmaktiviteter.

Kultur- och fritidsnämnden ska säkerställa att lokaler och anläggningar för idrott, fritid och kultur används effektivt och utvecklas utifrån ett stadsövergripande perspektiv.

 Målet uppfylls till stor del i år

Förvaltningen kan sammanfattningsvis redovisa en positiv utveckling av att nämndens lokaler och anläggningar används av flera verksamheter i Solna såsom förskolor, skolor, föreningar, organisationer, privata aktörer och privatpersoner. Investeringar har genomförts vid stadsbibliotekets lokaler, nya fritidsgårdar, kulturskolans nya lokaler samt vid olika idrottsanläggningar. Behov finns fortfarande av att installera fler passagesystem med larm och lås för att öka tillgängligheten till idrottsanläggningar vid obemannade tider.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Beslut har tagits i kommunfullmäktige gällande detaljplan, finansiering och planeringsförutsättningar för uppförandet av en ny simhall. Planuppdrag för en ny idrottsplats i Järvastaden har tagits i kommunstyrelsen och arbetet pågår med att ta fram en ny detaljplan och anslutande förutsättningar.
- En översyn har genomförts enligt kommunfullmäktigeuppdraget att utreda förutsättningarna för fritidsverksamhetens inriktning och attraktion för ungdomar i Solna. Samtidigt prövades möjligheter till samordning av verksamheter och lokaler.
- Omklädningslokalerna vid ishallarna har under hösten flyttats till Råstasjön IP, Bergshamra IP och Skytteholms IP.
- Kulturskolans hela verksamhet har etablerats i Parkskolan. Lås- och larmsystem har installerats, vilket möjliggjort för elever att nyttja lokalerna när skolan är obemannad.
- Lokaler för fritidsgårdsverksamhet i Järvastaden och Bagartorp har etablerats. Nytt låssystem för utökad tillgänglighet på obemannade tider har installerats på Black Sheep.
- Ronderingen runt idrottshallarna har förstärkts, vilket lett till minskad åverkan på anläggningarna och ökad trygghet. Installering av lås och larm har genomförts på Råsunda IP och Vasalundshallen.
- Bibliotekets entréplan har moderniserats och frigjort ytterligare 30 procent av ytan för barn och ungdomar. Bibliotekens lokaler används bl.a. av skolornas modersmålsundervisning och studievägledning.

Kultur- och fritidsnämndens verksamheter ska utvecklas i nära samverkan med Solnas kultur-, idrotts- och föreningsliv.

Målet uppfylls i år

Sammanfattningsvis kan förvaltningen redovisa hundratals samarbeten med lokala föreningar, organisationer och arrangörer samt med regionala organisationer, förvaltningar och myndigheter för årets genomförda kultur-, fritids- och idrottsutbud. Förvaltningen har utvecklat föreningsstödet och samarbetat med olika aktörer vilket lett till ett bredare utbud att marknadsföra och en ökad effektivitet.

Viktiga principiella beslut har tagits och därtill hörande handläggning ska implementeras för de nya regelverken kring föreningsstödet under 2019. Likaså har handläggning och strukturer för samarbeten med olika arrangörer av evenemang vidareutvecklats under året.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Nämnden har beslutat att justera regelverket för föreningsstödet i syfte att skärpa kraven för vad som är en bidragsberättigad förening i Solna och därmed rätten att få boka tider.
- Nämnden har beslutat att justera fördelningsprinciperna för bokning av tider vid idrottsanläggningar i syfte att prioritera antalet deltagande barn och ungdomar i förhållande till fördelning enligt antal lag och sportsliga resultat.
- Moving murals, ett internationellt projekt för utomhuskonst i Hagalunds arbetsområde, genomfördes i samarbete mellan Black Sheep, Film Capital Stockholm, Konsthögskolan och Humlegårdens fastigheter.
- En ny digital plattform för kulturkalendern lanserades under våren i syfte att stärka det lokala kulturlivets marknadsföring och öka tillgängligheten.
- Aktiviteter för stadens 75-årsfirande genomfördes i samarbete med kultur- och föreningsliv och omfattade bl.a. guidade turer med buss, cykel, båt och tunnelbana, produktion av jubileumsbok och stadsfanfar, föredrag och visningar på biblioteket samt ett utökat familjeprogram för nationaldagsfirandet i Hagaparken. För barn och unga producerades e-boken ”Ozzys resa” samt utställningen ”Min drömstad” i samarbete med förskolor.
- Utvecklingsprojektet för stadens unga i Nationalstadsparken har avslutats med ett särskilt program för Tivolihalvön, bl.a. skolprogram för cirka 500 elever, ny skyltning samt novelltävling.

Barn- och utbildningsnämnden

Nämndmål

- Förskolans arbete ska leda till att barnen är trygga och väl förberedda för övergången till förskoleklass/skola.
- Förskolors, fritidshems och grundskolors arbete ska leda till att varje elev efter genomgången grundskola har god läsförståelse.
- Grundskolors arbete ska leda till att kunskapsresultaten höjs och att varje elev har behörighet till gymnasiet.
- Alla stadens skolor ska erbjuda en trygg arbetsmiljö präglad av respekt för varje enskild elev.

Förskolans arbete ska leda till att barnen är trygga och väl förberedda för övergången till förskoleklass/skola.

- Målet uppfylls i år

Årets brukarundersökning visar att 90 procent av föräldrarna upplever att deras barn är trygga på förskolan, vilket är i nivå med föregående år. Det visar att det goda arbetet för att göra barnen trygga i förskolan, håller i sig. En sammanvägd bedömning av målet är att det uppfylls då de planerade aktiviteterna pågått enligt plan, och att de utvärderingar som gjorts visar goda resultat.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Stötta förskolecheferna i att organisera sig för kvalitet.
- Fortsätta värdegrundsarbetet med fokus på bemötande. 80 pedagoger i förskolan utbildas varje termin i ABC (Alla Barn i Centrum).
- Fortsätta utveckla rollen som förste förskollärare.
- Utveckla den pedagogiska dokumentationen med stöd av digitala verktyg.

För att stärka värdegrunds- och trygghetsarbetet och ytterligare höja förskolornas kvalitet får alla pedagoger i Solna stads förskolor en utbildning i ABC (Alla Barn i Centrum). ABC i förskolan har fokus på förhållningssätt och värdegrundsarbete. Det handlar om positiv förstärkning av barnens beteenden och ger pedagogerna stöd att se sin egen roll. Utvärderingarna som har gjorts visar att pedagogerna har förändrat sitt bemötande och antalet tillsägningar i förskolan har minskat.

Förvaltningen har under året påbörjat ett arbete om kvalitet i förskola genom träffat personal på 27 av stadens 35 förskolor. Pedagogerna har fått en kort föreläsning om kvalitetsbegreppet för att sedan tillsammans i arbetslagen diskutera kvalitet i rutinsituationer under en dag i förskolan. Övriga förskolor kommer att besökas i början av 2019. I arbetet med kvalitet i förskola har även vårdnadshavare bjudits in till förvaltningen vid tre tillfällen för att utifrån ett vårdnadshavarperspektiv diskutera vad kvalitet i olika rutinsituationer i förskolan innebär.

Rollen som förste förskollärare har utvärderats tillsammans med ansvariga förskolechefer. Utvärderingen visar att uppdragsbeskrivningen i det stora hela stämmer väl överens med det som kan förväntas av en förste förskollärare, men beskrivningen har reviderats för att ytterligare förtydliga vad som förväntas av rollen.

Förskolors, fritidshems och grundskolors arbete ska leda till att varje elev efter genomgången grundskola har god läsförståelse.

- Målet uppfylls i år

Screeningen av förskoleklass på våren 2018 visar att 99 procent av eleverna klarar screeningen jämfört med 83 procent på höstterminen 2017. Det visar att förskoleklassen har ett fortsatt gott arbete för att eleverna ska få en god läsförståelse. Under höstterminen 2018 har en ny screening genomförts. Även den visar att 83 procent av eleverna klarar screeningen.

Officiell statistik visar att resultaten i både årskurs 6 och årskurs 9 förbättrats i de nationella proven i läsförståelse.

En sammanvägd bedömning av målet är att målet uppfylls i år.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Utveckla förskolors och skolors arbetssätt med stöd av digitala verktyg
- Genomföra Läslyftet i förskolan

Barn- och utbildningsförvaltningen har i samarbete med stadens IT-enhet inlett en utredning av en mer kostnadseffektiv digital enhet för eleverna i grundskola och gymnasiet. Eleverna på Råsunda centralskola och Bergshamraskolan har under hösten fått testa Windows 10s-datorer för att se om det är ett bra alternativ för verksamheterna att använda. Utvärdering visar att enheten uppfyller de krav som sattes inför testet och kommer nu att implementeras vid fortsatta inköp av digitala enheter.

Cirka 150 pedagoger har under året deltagit i Läslyftet i förskolan, Skolverkets kompetensutvecklingsinsats för förskollärare. Pedagogerna lär sig mer om att utmana och stimulera barns språk-, läs och skrivutveckling. Satsningen har fått bra genomslag, 86 procent uppger att Läslyftet bidragit till ett gemensamt lärande för hela arbetslaget.

Den centralt styrda insatsen av Läslyftet är avslutad men de flesta förskolor har valt att fortsätta arbetet med Läslyftet i förskolan på egen hand.

Grundskolans arbete ska leda till att kunskapsresultaten höjs och att varje elev har behörighet till gymnasiet.

 Målet uppfylls till stor del i år

En jämförelse med tidigare år visar att kunskapsresultaten förbättras i år. Alla skolor har ökat sitt meritvärde i årskurs 9. Meritvärdet i årskurs 9 har enligt officiell statistik ökat till 230,2, en ökning med nästan 7 poäng, och andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen har ökat från 71,5 till 72,9 procent. Förvaltningen analyserar resultaten för att se vad orsakerna till de förbättrade resultaten är, i syfte att identifiera framgångsfaktorer. Däremot har antalet elever som är behöriga till ett yrkesförberedande program på gymnasiet sjunkit. Andelen som är behöriga har sjunkit från 84,9 till 83,7 procent. En fördjupad analys av resultaten är genomförd och visar bl.a. att ett fortsatt arbete med uppföljning och analys av resultat inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet ska fortsätta. Utifrån resultatanalyserna sker arbetet med att utveckla undervisningen för att öka elevernas uppfyllelse av kunskapskraven. Arbetet behöver också fokusera på en likvärdig skola där verksamheten arbetar strukturerat med det kompensatoriska uppdraget. En sammanvägd bedömning av målet är att det uppfylls till stor del då de planerade aktiviteterna pågått enligt plan, och att de utvärderingar som hittills gjorts visar på goda resultat.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Vidareutveckla det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i organisationen
- Förstärka värdegrundsuppdraget i skolan
- Införa förstelärare i fritidshem

För att kunna förbättra det systematiska kvalitetsarbetet har det gjorts en kartläggning av hur det systematiska kvalitetsarbetet ser ut. Detta har gjorts genom att låta rektorer och förskolechefer i grupper utvärdera det befintliga arbetet. Ett nytt arbetssätt är även att det systematiska kvalitetsarbetet sammanställs månadsvis för att synliggöra på varje nivå vad som behöver göras. Nästa steg är att hitta formerna för hur denna sammanställning ska presenteras och kommuniceras på alla nivåer i organisationen. Ett tidigare identifierat utvecklingsområde inom det systematiska kvalitetsarbetet var analysen av aktiviteter och resultat. För att förbättra dessa har ett antal workshops genomförts. Årets kvalitetsredovisningar visar på förbättring, framför allt av analyserna av elevernas resultat.

Satsningen på värdegrundsarbetet har fortsatt under hösten. I början av höstterminen fick alla lärare i grundskolan lyssna till en inspirationsföreläsning som handlade om elevsyn och bemötande. Under hösten har lärarna påbörjat utbildningen i att arbeta med elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (npf). Utbildningen har tagits emot väl av lärarna som ser att behovet av kunskap kring dessa elever är stort. Utbildningen fortsätter under våren.

Rekrytering av förstelärare i fritidshem är genomförd och fyra tjänster som förstelärare i fritidshem är tillsatta.

Alla stadens skolor ska erbjuda en trygg arbetsmiljö präglad av respekt för varje enskild elev.

 Målet uppfylls i år

Resultat från 2018 års brukarundersökning visar att tryggheten har ökat i stadens skolor, en trend som hållit i sig de senaste tre åren. Tryggheten har ökat med 3 procentenheter, från 85 procent år 2017 till 88 procent år 2018. Det visar att nämndens arbete för att öka tryggheten i skolan ger önskat resultat. En sammanvägd bedömning av

målet är att det uppfylls då de planerade aktiviteterna pågått enligt plan, och att de utvärderingar som gjorts hittills visar på goda resultat.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Genomföra aktiviteter inom Plan för säkra skolvägar
- Öka vuxennärvaron bland eleverna i grundskolan
- Implementera Friends

Aktiviteter inom Plan för säkra skolvägar har framför allt varit informationsinsatser, exempelvis informationsbrev till elever och vårdnadshavare och information på föräldramöten. En av aktiviteterna har varit att uppmuntra elever och föräldrar till att i större utsträckning gå eller cykla till skolan.

För att öka vuxennärvaron bland elever har detta perspektiv varit med vid planeringen av den nya högstadieskolan i Råsunda, Råsunda centralskola. Lärarrummen har fördelats på samtliga våningsplan i skolan, i syfte att öka vuxennärvaron där eleverna befinner sig.

Läsåret 17/18 inledde Solna stads grundskolor ett samarbete med stiftelsen Friends där alla stadens grundskolor påbörjade Friends treårsprogram för att förebygga kränkande behandling. Alla skolor gjorde en enkät i november 2017 där eleverna svarade på frågor gällande kränkande behandling och diskriminering. Varje skola fick återkoppling på sina resultat och en handlingsplan har upprättats utifrån resultatet. Därefter fick förvaltningen en sammanställning av resultatet på huvudmannanivå från stiftelsen Friends. Under hösten har arbetet fortsatt med utbildningar för rektorer och deras elevhälsoteam. En ny elevenkät genomfördes i november 2018. Utvärdering av samarbetet med Friends som helhet kommer att göras efter årsskiftet.

Kompetensnämnden

Nämndmål

- Kompetensnämnden ska tillhandahålla ett gott stöd så att solnaborna kan ta tillvara egna resurser med målet att uppnå egen försörjning.
- Andelen solnabor som slutfört sina studier inom vuxenutbildningen med godkänt betyg ska ligga på en hög nivå.
- Kompetensnämnden ska säkerställa att nyanlända ges goda förutsättningar för att starta sina nya liv i Solna.

Kompetensnämnden ska tillhandahålla ett gott stöd så att solnaborna kan ta tillvara egna resurser med målet att uppnå egen försörjning.

- Målet uppfylls i år

Under perioden har 71 procent av *Solnamodellens* deltagare, 83 procent av deltagarna i *Solnamodellen extra* och 71 procent av deltagarna i *Solnamodellen nyanlända* gått vidare till arbete eller utbildning. Förvaltningen har erbjudit 355 sommarjobb/feriepraktikplatser. Drygt 2000 kursdeltagare har gått en yrkesinriktad gymnasieutbildning. En avslutad yrkesvuxutbildning leder i mycket hög grad till arbete efter studierna.

Arbetslösheten totalt i Solna, 4,2 procent, är något lägre jämfört med samma period 2017 (4,5 %), och är lägre jämfört med både Stockholms län (5,8 %) och riket (7,0 %). Arbetslösheten bland ungdomar 18-24 år, har sjunkit från 5,0 procent i Solna december 2017 till 4,5 procent december 2018, och är fortsatt låg jämfört med Stockholms län (5,9 procent) och riket (8,7 %). Arbetslösheten bland utrikesfödda i Solna har sjunkit till 8,5 procent, vilket är lägre jämfört med Stockholms län (13,3 %) och riket (20 %).

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Systematiskt arbete med att få solnabor att gå från bidrag till egen försörjning via coaching, arbete, studier eller eget företagande.
- Utvidgning och utveckling av yrkesutbildningsutbud som tillgodoser regionens kompetensförsörjning samt påskyndar arbetsmarknadsetablering och integration av utrikes födda.
- Aktiviteter och samverkansprojekt som utvecklar samarbetet med Arbetsförmedlingen som tex DUA-överenskommelsen, *Solnamodellen extra* och *Solnamodellen nyanlända*.
- Aktiviteter som rustar unga för arbetsmarknaden så som sommarjobb/feriepraktik, jobbsökarinformation, sommarentreprenör, UF-draknäste, UF-mässa, jobbmässa.
- Relationsbyggande aktiviteter som syftar till att utveckla samarbetet med offentliga och privata arbetsgivare.

Andelen solnabor som slutfört sina studier inom vuxenutbildningen med godkänt betyg ska ligga på en hög nivå.

● Målet uppfylls i år

Vuxenutbildningen har ökat jämfört med 2017. Totalt har Solna vuxenutbildning 10 357 kursdeltagare vilket är en ökning med 3473 kursdeltagare eller 50 procent jämfört med föregående år. Totala antalet genomförda timmar i utbildning i svenska för invandrare har ökat med 54 057 timmar, vilket är en ökning med 24 procent jämfört med 2017. Tagna verksamhetspoäng inom grundläggande vuxenutbildning har ökat med 60 procent. Den största orsaken till ökningen är att fler läser svenska som andraspråk.

Andelen elever som uppnår målen utifrån sin studieplan med lägst betyget E har ökat till 85 procent jämfört med föregående år (83 %). Vuxenutbildningen genomförs av 37 upphandlade eller auktoriserade utbildningsanordnare. Vuxenutbildningen i Solna på huvudmannanivå granskades av Skolinspektionen i april. Skolinspektionen fastslog att det fanns inga anmärkningar att göra för vuxenutbildningen i Solna.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Aktiviteter som syftar till att utveckla studie- och yrkesvägledning hos de upphandlade eller auktoriserade utbildningsanordnarna
- Arbetet med att utveckla metoder för resultat- och kvalitetsuppföljning av auktoriserade utbildningsanordnare av kommunal vuxenutbildning.
- Samarbete med Arbetsförmedlingen för att nå ut med information till fler solnabor om utbildningsutbudet inom kommunal vuxenutbildning.
- Utveckling av verktyg och metoder för organisering och kvalitetssäkring av arbetsplatsförlagt lärande inom kommunal vuxenutbildning i syfte att hantera yrkeslärarbristen samt bidra till kompetensförsörjningen inom byggsektorn.

Kompetensnämnden ska säkerställa att nyanlända ges goda förutsättningar för att starta sina nya liv i Solna.

● Målet uppfylls i år

Antalet nyanlända som anvisats till Solna från Migrationsverket och har erhållit bostad och praktiskt stöd under året uppgår till 215. Alla nyanlända som bosätter sig i Solna erbjuds språkundervisning, samhällsorientering och arbetsmarknadsinformation.

Antalet nyanlända som studerar på kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) har ökat jämfört med 2017. Brukarundersökningar visar att majoriteten, över 80 procent, av de nyanlända som erhåller praktiskt bostättningsstöd är nöjda med stödet.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Välfungerande samarbetsmöten med Signalisten avseende de tillfälliga bostäderna för nyanlända utvecklar verksamheten och rutinerna.
- Utveckling och utökning av stödet för bostadssökning med anledning av att alla nyanlända får korttidskontrakt. Stödet ges bl.a. som gruppinformation kort efter flytt till Solna, ett halvår innan kontraktet löper ut, som drop-in-stöd och individuellt vid behov.
- Nyanlända solnabor matchas ut till föreningsaktiviteter för att på så sätt involveras inom civilsamhället. Genom startkompisverksamheten erbjuds den nyanlända att träffa en etablerad solnabo under en timme för att visa staden.
- Gemensamma uppföljningsmöten tillsammans med aktörer kring de nyanlända exempelvis socialförvaltningen och Elvira kunskapsutveckling har genomförts för att stärka upp och tydliggöra rutiner.
- Information om den lokala arbetsmarknaden och utbildningsutbud i samarbete med Arbetsförmedlingen.
- Arbetsmarknadsinsatser inom *Solnamodellen nyanlända* och yrkesvuxutbildningar i kombination med utbildning i svenska ger nyanlända möjlighet att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden.

Socialnämnden

Nämndmål

- Socialnämnden ska tillhandahålla ett gott stöd så att solnaborna kan ta tillvara egna resurser med målet att motverka långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.
- Socialnämnden ska utveckla arbetet med hållbara lösningar på hemmaplan för personer med missbruk och/eller psykisk funktionsnedsättning med individen i fokus.
- Socialnämnden ska säkerställa att barn och ungdomar inte far illa.
- Socialnämnden ska säkerställa en god omsorg för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar.
- Socialnämnden ska säkerställa att insatser ges utifrån individernas behov med fokus på ett helhetsperspektiv, i bred samverkan med andra nämnder, myndigheter och frivilliga krafter.

Socialnämnden ska tillhandahålla ett gott stöd så att solnaborna kan ta tillvara egna resurser med målet att motverka långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

- Målet uppfylls i år

Antal hushåll med ekonomiskt bistånd har minskat från 656 till 518 i jämförelse med förra året. Medelbiståndet per månad har ökat vilket främst förklaras av ökade kostnader för skyddat boende under början av året. Under året har 92 personer varit inskrivna i åtgärder (arbetsträning samt anställning i olika former, främst offentligt skyddade anställningar, OSA). Sju personer har gått från arbetsmarknadsgruppen till annat arbete.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Aktivt arbete med att erbjuda hembesök och under året har 45 stycken hembesök gjorts.
- Ett särskilt fokus har lagts på långtidsärenden (aktuella längre än ett år) och under året har 95 långtidsärenden avslutats.
- Ekonomi- och arbetsmarknadsenheten har regelbundna träffar med viktiga samverkansparter; Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kompetensförvaltningen.

Socialnämnden ska utveckla arbetet med hållbara lösningar på hemmaplan för personer med missbruk och/eller psykisk funktionsnedsättning med individen i fokus.

- Målet uppfylls i år

Antalet brukare i biståndsbedömd sysselsättning har minskat från 90 till 82 i jämförelse med föregående år. Antalet deltagare i öppenvårdsinsatser har minskat från 286 till 255. Minskningen beror i huvudsak på att färre personer ansöker om missbruksvårdande insatser, däremot är det fler personer som använder sig av möjligheten till ett antal råd- och stödsamtal utan utredning och myndighetsbeslut s.k. friytan.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Ett inflytanderåd har bildats och en samverkansöverenskommelse har tagits fram. Under året har en överenskommelse mellan inflytanderådet och Östervägens Aktivitetshus träffats som reglerar hur lokalen på Östervägen kan samnyttjas.
- Boendestödet har övergått till egen regi och en omorganisering av öppenvården har genomförts med ytterligare en sektionschef.
- Ett utökat samarbete mellan Vantorp, jobbteamet och öppenvården i syfte att bättre samordna insatser för klienter och samtidigt bättre nyttja befintlig kompetens.
- Myndighetssektionen i samarbete med övriga nordvästkommuner genomför en BAS-utbildning för nya socialsekreterare i syfte att öka kunskapen kring missbruk och beroende.

Socialnämnden ska säkerställa att barn och ungdomar inte far illa.

- Målet uppfylls i år

Antalet orosanmälningar gällande barn- och ungdomar har ökat i jämförelse med föregående år. Trenden är densamma i hela riket då medvetenheten kring dessa frågor växer vilket gör att benägenheten att anmäla ökar. Gällande ungdomar ökar antalet orosanmälningar men antalet enskilda individer minskar vilket innebär att fler orosanmälningar gäller samma person, som i regel redan har ett pågående ärende. För barn ökar både antalet

anmälningar och antalet enskilda individer. Antalet inledda utredningar har ökat något, men inte i proportion till ökningen av orosanmälningar. Förvaltningen har hanterat ökningen inom ordinarie verksamhet och mottagningen på barn- och ungdom gör kvalificerade bedömningar och håller lagstadgade tidsfrister.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Mottagningen har nu möjlighet att sätta in familjepedagogisk insats, lämna remiss till nätverksteamet, lämna uppdrag om missbruksbedömning, sätta in akut krisstöd och lämna uppdrag till friytan.
- Informationsmaterial om hur en utredning går till har tagits fram för familjer och ungdomar och lagts ut på hemsidan.
- Intensivutredningar ingår numera i ordinarie verksamhet och förvaltningen har fortsatt och vidareutvecklat sitt arbete med Signs of safety och säkerhetsplaneringar.
- I samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen och polisen har ett antal åtgärder tagits fram:
  - Polisen ska tillfrågas om att vara med på anmälningsmöten och kunna vara referenter i pågående utredningar.
  - Kultur- och fritidsförvaltningen ska bjuda in representanter från barn- och ungdomsenhetens mottagning för att få igång samverkan mellan fritidsgårdarna och mottagningen.
  - Det fältförlagda arbetet kommer förläggas mer koncentrerat under juli och vid enstaka tillfällen som valborg och skolavslutning.

Socialnämnden ska säkerställa en god omsorg för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar.

● Målet uppfylls i år

Antalet pågående ärenden fortsätter att minska stadigt och för närvarande har nämnden 60 ensamkommande barn och ungdomar som är aktuella för insats.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- En socialsekreterare arbetar särskilt med att hjälpa ungdomar över 18 år utan vårdbehov att hitta eget boende och egen försörjning. Arbetet sker i nära samarbete med ekonomi- och arbetsmarknadsenheten.
- Genom det dynamiska inköpssystemet för boendeplatser har tillgången på lämpliga boendeplatser, i huvudsak stödboenden, säkrats.

Socialnämnden ska säkerställa att insatser ges utifrån individernas behov med fokus på ett helhetsperspektiv, i bred samverkan med andra nämnder, myndigheter och frivilliga krafter.

● Målet uppfylls i år

För att kunna erbjuda en socialtjänst med god kvalitet behöver alla de insatser som ges av nämnden vara samordnade och utgå ifrån en helhetssyn av brukarens behov. Gemensamma rutiner ses över löpande och nämnden har under året reviderat riktlinjer för handläggning av ärenden som rör barn och ungdom, våld i nära relation samt handlingsplan mot våld i nära relation

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är

- Det finns en samverkansöverenskommelse mellan socialnämnden och omvårdnadsnämnden. Styrgruppen för samverkansavtalet har haft tre möten under året. Skriftliga rutiner har utarbetats inom verksamhetsområden där förvaltningarna behöver samarbeta. Som exempel på gemensamma rutiner kan rutiner kring riskbruk, missbruk och beroende nämnas. Dessutom har förvaltningarna haft ett flertal gemensamma utbildningstillfällen för medarbetarna.
- Förvaltningen har fortsatt arbetet med familjeorienterat arbetssätt. Ett 60-tal medarbetare har under hösten deltagit i utbildningen "Från individ- till familjeperspektiv" med syfte att implementera ett familjeorienterat arbetssätt för att på bäst sätt samordna genomförandet av insatser till barn, föräldrar och familjer.
- Alla ensamkommande ungdomar mellan 16-18 år med uppehållstillstånd har erbjudits sommarjobb i samarbete med kompetensförvaltningen.
- Projekt psykisk hälsa 2016-2020 fortskrider och samverkan mellan stadens involverade förvaltningar utvecklas positivt.
- Det gemensamma projektet mellan socialförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen i form av

ett stödteam har startats upp. Teamet har inledningsvis arbetat med kartläggning, utbildning och informationsinsatser.

Familjerättsnämnden

Nämndmål

● Familjerättsnämnden ska säkerställa att föräldrar kan komma överens om bra lösningar för sina barn utifrån barnens behov och rätt.

Familjerättsnämnden ska säkerställa att föräldrar kan komma överens om bra lösningar för sina barn utifrån barnens behov och rätt.

● Målet uppfylls i år

Antal avtal om vårdnad, boende och umgänge ha minskat från 24 till 16 i jämförelse med 2017. Antalet samarbetsamtal har ökat från 239 till 270. Väntetiderna för samarbetsamtal ligger i linje med kvalitetsdeklarationen, det vill säga fyra veckor. Av de familjer familjerätten träffat i samarbetsamtal har 84 procent helt eller delvis enats vilket är en ökning med 1 procentenhet i jämförelse med föregående år. Viktiga händelser som bidrar till måluppfyllelse är:

- Familjerätten har fortsatt sitt arbete med att hålla nere väntetiderna för samarbetsamtal samt att mäta utfallet av samarbetsamtalen. Detta genom att samordna handläggares tider för nybesök samt genom att föra statistik för resultatet av samarbetsamtal.
- Ett arbete pågår fortsatt för att se över och förbättra arbetsmetoder rörande vårdnadsutredningar. Detta arbete resulterade under föregående år till att familjerätten inte hade några väntetider på utredningar, ett resultat som håller i sig även detta år.

Omvårdnadsnämnden

Nämndmål

▲ Solnabor 65 år och äldre som har hemtjänst, boende på vård- och omsorgsboende och personer med funktionsnedsättning ska känna sig trygga, få ett gott bemötande och vara nöjda.

● Omvårdnadsnämnden ska säkerställa att insatser ges utifrån brukarnas behov med fokus på ett helhetsperspektiv, i bred samverkan med andra nämnder, landstinget och myndigheter.

▲ Omvårdnadsnämnden ska arbeta för fler boendialternativ på hemmaplan i Solna för personer med funktionsnedsättning.

▲ Den upplevda ensamheten bland solnabor, som har hemtjänst eller som är boende på vård- och omsorgsboende, ska minska.

Solnabor 65 år och äldre som har hemtjänst, boende på vård- och omsorgsboende och personer med funktionsnedsättning ska känna sig trygga, få ett gott bemötande och vara nöjda.

▲ Målet uppfylls till stor del i år

Måluppfyllelsen för trygghet, gott bemötande och nöjdhet mäts i första hand genom årliga nationella brukarundersökningar för hemtjänst och vård- och omsorgsboende. Vartannat år mäts måluppfyllelsen i nationella brukarundersökningar för personer med boendestöd samt för personer med funktionsnedsättning som bor i grupp- eller servicebostäder och personer som deltar i daglig verksamhet.

Brukarundersökningen för 2018 visar att nöjdheten med hemtjänsten i sin helhet ligger på samma nivå jämfört med föregående år (86 %). Även andelen som får ett bra bemötande i hemtjänsten ligger på samma nivå jämfört med föregående år (96 %). Andelen med hemtjänst som uppger att det känns tryggt att bo hemma med stöd från hemtjänsten är något lägre jämfört med tidigare år (81 % jämfört med 83 % året innan). Svarsfrekvensen var 60 procent varav 62 procent av de svarande var hemtjänstkunder som svarat tillsammans med någon annan och för 38 procent var det någon annan som svarat på brukarundersökningen.

Brukarundersökningen för 2018 visar att nöjdheten med vård- och omsorgsboende i sin helhet är lägre i jämförelse med föregående år (78 % jämfört med 83 % året innan). Andelen som får ett bra bemötande från personalen på vård- och omsorgsboende har ökat något (92 % jämfört med 91 % året innan). Andelen som känner sig trygga på sitt vård- och omsorgsboende ligger på samma nivå jämfört med föregående år (85 %).

Svarsfrekvensen var ca 52 procent varav 32 procent av de svarande var den äldre tillsammans med någon annan och för 68 procent var det någon annan som besvarat brukarundersökningen. I Solna, Stockholms län och riket är det en sjunkande andel som svara på brukarundersökningen och Solnas resultat av nöjdheten i sin helhet hos de som bor på vård- och omsorgsboende följer liknande mönster som Stockholms län och riket.

Den nationella brukarundersökningen för personer med boendestöd genomfördes för första gången i Solna stad under 2018 och kommer framöver att genomföras vartannat år i Solna. Resultatet visar att 76 procent upplever att de fick den hjälp de behövde av sin boendestödjare, vilket är lägre än värdet i Stockholms län och riket. Brukarundersökningen visar att 84 procent av de personer som fick boendestöd kände sig trygga med alla sina boendestödjare, vilket är på samma nivå som länet och bättre än riket. I undersökningen framkom att 71 procent ansåg att boendestödjaren pratar så att brukaren förstår, vilket är lägre än värdet för länet och riket. Svarsfrekvensen i brukarundersökningen var 59 procent och det var brukarna själva som svarade på undersökningen.

Under 2018 har förvaltningen följt upp avtalen för grupp- och servicebostäder och daglig verksamhet. Resultatet visar att alla verksamheterna följer sina utvecklingsplaner.

Nationella brukarundersökningen för personer boende på service- eller gruppboende genomfördes i Solna stad under 2017 och brukarundersökningen kommer framöver att genomföras vartannat år. Resultatet visade att 87 procent av de boende på serviceboende fick den hjälp de behövde från personalen och 100 procent av de boende på gruppboendet svarade att de fick den hjälp de behövde hemma. Andelen av de som bor i serviceboende som kände sig trygga med personalen hemma var 86 procent och 85 procent av de som bor i gruppboende svarade att de kände sig trygga med boendepersonalen. Andelen av de som bor på gruppboende som svarade att personalen hemma pratade med dem så att de förstår var 90 procent. För ovan beskrivna värden hade Solna stad ett bättre resultat jämfört med andra kommuner i Stockholms län och riket.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- För att uppnå målet har förvaltningen fortsatt sina kompetenshöjande insatser genom att erbjuda vård- och omsorgspersonal och biståndshandläggare olika utbildningar. Det är 55 procent undersköterskor inom hemtjänst att jämföra 53 procent 2017. På vård- och omsorgsboende är det 90 procent undersköterskor att jämföra med 86 procent 2017.
- Fyra hemtjänstutförare är utbildade i bemötande av personer med demenssjukdom och är demenscertifierade, 70 undersköterskor har totalt gått utbildningen. Utbildningar och nätverksträffar har fortsatt regelbundet under året.
- På vård- och omsorgsboenden har utbyte till modern larmutrustning pågått, endast en verksamhetsinstallation kvarstår, vilket stödjer målet positivt.
- Förvaltningen har fortsatt att följa upp personalkontinuiteten för hemtjänstkunder som har flera hjälpinsatser per dag. Varje månad följs statistiken upp i ett verksamhetssystem med återkoppling till utförarna. Personalkontinuiteten i hemtjänsten ligger på en fortsatt god nivå. I november 2018 låg personalkontinuiteten på 9,5. Då var Solnas resultat bättre i jämförelse med andra kommuner i Stockholms län och riket.
- Utförarna har fått brukarundersökningsresultat på verksamhetsnivå och de har utifrån resultatet och avtalsuppföljningen gjort egna utvecklingsplaner med planerade aktiviteter för bl.a. bättre bemötande, ökad trygghet och nöjdhet. Aktiviteter och resultat har följts upp av förvaltningen enligt omvårdnadsnämndens uppföljningsplan för 2018.

Omvårdnadsnämnden ska säkerställa att insatser ges utifrån brukarnas behov med fokus på ett helhetsperspektiv, i bred samverkan med andra nämnder, landstinget och myndigheter.

● Målet uppfylls i år

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Det finns en samverkansöverenskommelse mellan socialnämnden och omvårdnadsnämnden. Styrgruppen för samverkansavtalet har haft tre möten under året. Skriftliga rutiner har utarbetats inom verksamhetsområden där förvaltningarna behöver samarbeta. Som exempel på gemensamma rutiner kan rutiner kring riskbruk, missbruk och beroende nämnas. Dessutom har förvaltningarna haft ett flertal gemensamma utbildningstillfällen för medarbetarna.
- Vårdsamverkan i Solna är ett samarbete mellan Danderydsgeriatriken, Jakobsbergsgeriatriken, vårdcentraler, primärvårdsrehab, ASIH och omvårdnadsförvaltningen i Solna stad. Syftet med

överenskommelsen och vårdsamverkan är att underlätta och upprätthålla en sammanhållen vårdkedja för äldre i Solna med behov av båda huvudmännens vård och omsorg. Målet för vårdsamverkan är att ge en trygg, säker, väl sammanhållen vård och omsorg oavsett vilken huvudman eller vilken verksamhet som ansvarar för vården och omsorgen. Samverkan bedrivs genom dagligt samarbete (där samordnad individuell plan ingår), samverkansmöten och styrgruppsmöten. Under 2018 har förslag på samverkansrutiner för fallprevention utarbetats.

- Omvårdnadsnämnden har två akademier, en för äldre och en för personer med funktionsnedsättning. I akademierna ingår FOU.nu, FOU Södertörn, Karolinska institutet, Consensum (Vård- och omsorgscollege), representanter från brukarorganisationer och handikappkonsulenten. Syftet med akademierna är att gemensamt verka för en vård- och omsorg med hög kvalitet.
- Det finns ett etablerat samarbete med Röda Korset, SPF och Ett levande Hagalund och andra volontärer för att bryta social isolering, ge social stimulans, friskvård och kulturaktiviteter.
- Flera medarbetare har ingått i olika arbetsgrupper på Storsthlm och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Omvårdnadsnämnden ska arbeta för fler boendialternativ på hemmaplan i Solna för personer med funktionsnedsättning.

 Målet uppfylls till stor del i år

Under 2018 har samarbetet med Bostadsstiftelsen Signalisten intensifierats, vilket har lett till större tillgång till lägenheter för personer med funktionsnedsättning som har behov av LSS-insatser. En ny gruppboende på Parkvägen har öppnats under hösten 2018. Serviceboendet Ritorp startar med successiv inflyttning under 2019 och antalet lägenheter i befintliga serviceboendestäder utökas. Planering sker för att öppna Västra vägens gruppboende under 2020. Ytterligare tre grupp- och serviceboendestäder planeras att öppnas under 2020. Det kommer att fortsätta vara ett stort behov av lägenheter de närmaste 2-3 åren.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Sedan 2009 har nämnden i sin verksamhetsplan och budget beskrivit sitt behov av gruppboendestäder för personer med funktionsnedsättning.
- Förvaltningen har utvecklat boendestödet vilket gör att fler personer med funktionsnedsättning kan bo i ordinärt boende med stöd av boendestödjare. Idag är det 103 personer som har insatsen boendestöd jämfört med 2014 då det var 59 personer.
- Behovet av service- och gruppboende kvarstår och planering i samarbete med miljö- och byggnadsförvaltningen samt stadsledningsförvaltningen pågår. Det finns planer på ett antal grupp- och serviceboendestäder, som kommer bli inflyttningsklara under 2019-2022.
- Inom förvaltningen startades under året en arbetsgrupp som arbetar med planering och verkställighet av kommande grupp- och serviceboendestäder.

Den upplevda ensamheten bland solnabor, som har hemtjänst eller som är boende på vård- och omsorgsboende, ska minska.

 Målet uppfylls till stor del i år

En samlad bedömning utifrån Socialstyrelsens nationella enkätundersökning för brukare, intervjuundersökningar som görs av biståndshandläggare inom omvårdnadsförvaltningen samt olika aktiviteter som syftar till att minska upplevd ensamhet är att målet till stor del uppfylls.

Brukarundersökningen för 2018 visar att 52 procent av de med hemtjänst uppger att de besväras av ensamhet, vilket är lägre än år 2017 då andelen var 57 procent. År 2018 är det 12 procent som uppger att de ofta besväras av ensamhet och 40 procent som uppger att de då och då besväras av ensamhet, vilket är lägre än 2017. Solnas resultat är på ungefär samma nivå eller något bättre jämfört med Stockholms län och riket.

Brukarundersökningen för 2018 visar att 61 procent av andelen äldre boende på vård- och omsorgsboende besväras av ensamhet och det är något högre än året innan då andelen var 59 procent. År 2018 är det 15 procent som uppger att de ofta besväras av ensamhet, vilket är något högre än 2017 och 46 procent uppger att de då och då besväras av ensamhet, vilket är något högre än 2017.

Under 2018 ändrades individuppföljningsfrågorna som biståndshandläggarna ställer i samband med att de följer upp besluten av insatserna av de personer som har hemtjänst och de som bor på vård- och omsorgsboende,

arbetet med att ställa frågorna påbörjades i juli.

Resultatet för 64 hemtjänstkunder visar att 9 procent uppger att det är ett stort problem med den upplevda ensamheten och 28 procent upplever att det är ett visst problem med besvärad ensamhet. Resultatet för 37 boende på vård- och omsorgsboende visar att ingen boende uppger att det är ett stort problem med den upplevda ensamheten och 16 procent upplever att det är ett visst problem med besvärad ensamhet. Svaren från några av de tillfrågade var som förra året att de vill komma utanför hemmet för att promenera, träffa andra och ha sociala aktiviteter, svaret från andra tillfrågade var att de saknade en bortgången maka/make eller att omgivningen på ett vård- och omsorgsboende påverkade upplevelsen av ensamhet.

Under 2018 genomfördes 217 förebyggande hembesök av en arbetsterapeut. Vid besöken framkom att en person ofta besvärades av ensamhet och sju personer då och då besvärades av ensamhet. Arbetsterapeuten informerade de berörda om möjligheten att kontakta väntjänst, husläkarmottagning, kyrkan eller de seniorträffar som finns i Solna för att ges tillfälle att utöka sitt kontaktnät.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Förvaltningen har sju seniorträffar som alla har som verksamhetsmål att ge möjlighet till social gemenskap och minska upplevelsen av ensamhet. En av seniorträffarna har en mötesplats för personer med demenssjukdom och psykisk ohälsa.
- Väntjänsten i Solna syftar till att bryta ofrivillig isolering och ensamhet hos äldre. Väntjänst drivs i samverkan mellan omvårdnadsförvaltningen, Röda Korset och Äldreforum och kan göra besök i hemmet för en pratstund, erbjuda högläsning, promenader eller annan aktivitet.
- Förvaltningen erbjuder alla som fyller 80 år och 90 år ett förebyggande hembesök av en arbetsterapeut. Besöket syftar till att ge information om stadens utbud av service och aktiviteter.
- Certifiering av demensteam samt nätverksträffar för demensteam i hemtjänst fortsätter och syftar till bättre bemötande, trygghet och minskad upplevd ensamhet hos personer med demenssjukdom.
- Frågan om ensamhet har diskuterats på omvårdnadsförvaltningens samverkansmöten med verksamhetschefer och profilledarforum för vård- och omsorgsboende och alla verksamheter arbetar med att identifiera, kartlägga och vidta åtgärder för att minska upplevda ensamhetskänslan hos den enskilde.
- Verksamheterna har i sina utvecklingsplaner redovisat vilka åtgärder de ska arbeta med för att minska upplevd känsla av besvärande ensamhet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Nämndmål

● Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utöva tillsyn och säkerställa efterlevnad av lagstiftningen inom nämndens verksamhetsområde.

● Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska öka nämndens självfinansieringsgrad för nämndens tillsyn och kontroll

● Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska öka nöjdheten med nämndens service och myndighetsutövning.

● Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska verka för att Solna ska utvecklas på ett miljömässigt hållbart sätt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utöva tillsyn och säkerställa efterlevnad av lagstiftningen inom nämndens verksamhetsområde.

● Målet uppfylls i år

Tillsynsenheterna har i huvudsak följt de tillsyns- och kontrollplaner som antagits av nämnden.

Viktiga aktiviteter som bidragit till måluppfyllelse är:

- Miljöskyddstillsynen har till största del genomförts enligt planeringen. Något färre exploateringsprojekt har besökts jämfört med planen vilket beror på vakanser samt att tunnelbanans gula linje har tagit mycket tid i anspråk. Tillsyn på producentansvar för el-avfall vid butiker och återvinningsstationer för förpackningar har genomförts under sommaren. Samtliga båtclubbar har besökts med syfte att kontrollera att användningen av biocidfärger ska upphöra. Under hösten har tandläkarverksamheter och skolornas kemisalar besökts.
- Hälsoskyddstillsynen har följt planeringen och har kunnat besöka fler objekt än planerat. Ventilation, städning, verksamhetsutövarens egenkontroll samt uppföljning av tidigare års tillsyn var fokusområden

när skolor, fritidsverksamheter, förskolor, öppna förskolor och dagbarnvårdare med lokal besöktes. Samtliga utomhusbassängbad, plaskdammar och strandbad inspekterades under sommaren. Brister gällande egenkontroll, provtagningar och underhåll har följts upp under hösten. Även tillsyn av yrkesmässiga hygienverksamheter har genomförts. Löpande tillsyn av bostadsklagomål har skett. Under den varma sommaren togs fler anmälningar om olägenhet i bostad än normalt emot.

- Livsmedelskontrollen har till största del genomförts enligt planeringen och anläggningar som skulle kontrolleras under 2018 har fått minst en kontroll. Under året har mängden inkommande ärenden, främst gällande återkallande, ökat markant. Återkallelser och utredningar om misstänkta matförgiftningar har haft högsta prioritet. Kontroll för att uppfylla de nationella operativa målen har pågått under hela året och provtagning har utförts enligt myndighetens provtagningsplan. Allvarliga avvikelser har följts upp i form av extra offentlig kontroll och avvikelserna har i de flesta fall åtgärdats utan att beslut om sanktioner behövs fattas. Livsmedelsenheten deltog i en länsgemensam kontrolldag för att kontrollera redlighet på caféer och restauranger.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska öka nämndens självfinansieringsgrad för nämndens tillsyn och kontroll

- Målet uppfylls i år

Riksdagen har beslutat att kommunens kostnader för myndighetsutövning i möjligaste mån ska vara avgiftsfinansierad. Den del som inte bekostas av avgifter finansieras av skatteintäkter via anslag från nämnden. Självfinansieringsgraden är ett mått på hur stor del av intäkterna som kommer från avgifter. Arbetet med att öka kostnadstäckningsgraden pågår på förvaltningen, dels genom att öka antalet debiterbara timmar, dels genom ett effektivare arbetssätt.

Det ekonomiska utfallet visar att självfinansieringsgraden för nämndens tillsyns- och kontrollverksamhet har ökat från 83 procent till 88 procent jämfört med år 2017. I Solna är det miljöskyddstillsynen som har högst kostnadstäckning (95 %) medan livsmedelskontrollen hamnar på 91 procent. En bidragande orsak är att många livsmedelshuvudkontor finns i Solna, vilket ger en stor andel händelsestyrd kontroll som inte går att ta betalt för. På liknande sätt blir självfinansieringsgraden lägre för hälsoskyddstillsyn (76 procent), eftersom obefogade bostadsklagomål inte kan debiteras.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Nämnden har under perioden arbetat med att effektivisera och förenkla handläggningen samt ärendehantering. Det har främst gjorts genom att använda nya arbetsmetoder och genom samverkan, samt genom att förtydliga information, mallar och webbtexter.
- Taxorna har reviderats. Timmar och tillsynsintervall har justerats utifrån tidigare erfarenhet av faktiskt nedlagd tillsynstid.
- Rutiner för debitering har uppdaterats under året.
- För att säkerställa att faktureringsprocessen sker på ett rättssäkert och effektivt sätt har kontroller genomförts av att fakturering görs enligt upprättade rutiner och beslut.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska öka nöjdheten med nämndens service och myndighetsutövning.

- Målet uppfylls i år

Solna deltar i Stockholm Business Alliances servicemätning. Undersökningen är upplagd enligt analysmodellen nöjd kund-index (NKI) där kundnöjdhet mäts på en skala från 0-100.

Resultatet för 2017 presenterades under våren 2018 och visade på ett NKI på 72 för miljö och hälsoskydd, vilket är en ökning från 70 föregående år. Resultatet för livsmedelskontroll blev ett NKI på 77, vilket är en ökning från 68 föregående år. Ett resultat över 70 anses som högt.

Nämndens prioritering har varit att behålla den tidigare höga nivån på effektivitet, rättssäkerhet och bemötande.

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Informationsblad riktat till verksamhetsutövare har tagits fram.
- Anvisningen för introduktion av nyanställda har reviderats. Introduktionen är omfattande och innebär både genomgång av interna rutiner och gemensamma kontroller/inspektioner. Detta leder till en

tydlighet gentemot företag.

- Kvalitetsarbete med fokus på att förenkla och effektivisera för verksamhetsutövare och medborgare.
- Skyndsam hantering av kontaktcenterärenden och snabb återkoppling efter kontroll/inspektion samt vid begäran om handlingar.
- Kompetensutveckling inom respektive verksamhetsområde samt inom bemötande i tillsynen.
- Förvaltningens medarbetare har fortsatt att delta i stadens gemensamma satsning Service i samverkan.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska verka för att Solna ska utvecklas på ett miljömässigt hållbart sätt.

● Målet uppfylls i år

Viktiga aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse är:

- Miljöövervakning av stadens recipienter har under året haft hög prioritet. Samverkan har skett med omkringliggande kommuner. Förvaltningen har varit delaktig i framtagandet av åtgärdsförslag för att nå god ekologisk och kemisk status i recipienterna, samt bidragit till arbetet med att implementera den nya dagvattenstrategin. Förvaltningen har även bidragit i stadens arbete med åtgärder för att förbättra vattenstatusen i Brunnsviken.
- Miljöövervakningsenheten har tagit fram åtgärdsförslag för att förbättra fiskvandringar i kommunens vattendrag.
- Inventering av fåglar har slutförts. Informationen från inventeringen kommer att utgöra ett viktigt underlag i den fysiska planeringen.
- Träd har kartlagts och underlaget kan användas i den fysiska planeringen samt i skötseln av grönområden.
- För att uppnå miljöstrategins intention om en god livsmiljö har nämnden under perioden lämnat samrådsyttranden över sex detaljplaner. Underhandssynpunkter har lämnats på tre miljökonsekvensbeskrivningar samt elva dagvattenutredningar. Fem miljöprogram för exploateringsprojekt har även granskats under perioden.
- Inom ramen för energi- och klimatrådgivning har telefonrådgivning och rådgivningsbesök genomförts. Under året genomfördes 25 platsbesök hos bostadsrättsföreningar. Två cykelkurser för vuxna nybörjare har genomförts. Ett solseminarium och ett seminarium om "Fixa laddplats" har också genomförts.
- Nämnden har bistått kommunstyrelsen i det miljöstrategiska arbetet.

Överförmyndarnämnden

Nämndmål

● Solnabor som, av domstol eller enligt gällande rätt, anses ha begränsad egen rättsförmåga ska kunna känna sig trygga med stadens tillsyn av ställföreträdare.

Solnabor som, av domstol eller enligt gällande rätt, anses ha begränsad egen rättsförmåga ska kunna känna sig trygga med stadens tillsyn av ställföreträdare.

● Målet uppfylls i år

Överförmyndarverksamhetens rekrytering av ställföreträdare görs löpande och tillgången är god. Kandidater intervjuas och kontrolleras i belastningsregistret. Ställföreträdare och huvudmän matchas, exempelvis tas hänsyn till kön och språk. Inga ställföreträdare i Solna stad har fler än 10 ärenden i Solna, vilket är i enlighet med beslut. Utbildningar genomförs kontinuerligt för ställföreträdare. 2017 års årsräkningar är genomgångna och klara under första halvåret 2018 (drygt 500 stycken). Slutavräkningar för avslutade ärenden görs löpande. Antalet ensamkommande barn som har god man är i slutet av 2018 knappt 30, vilket är på samma nivå som före det stora flyktmottagandet hösten 2015.

Uppdrag

Kommunfullmäktiges beslutade uppdrag till nämnden följs upp i delårsrapporterna och i årsredovisningen. Uppföljningen av uppdragen visar om:

- ✔ Uppdraget är slutfört
- ⏸ Uppdraget pågår med avvikelse
- ❗ Uppdraget inte slutfört

Bedömningen är att alla uppdrag är slutförda under året förutom två som fortsätter under 2019. De två är dels uppdraget om en kommunal badplats i första hand i Frösundavik och i andra hand på annan lämplig plats i Brunnsviken, dels uppdraget om att utreda förutsättningarna för att minska bullerstörningar från Bergshamravägen (E18) och Uppsalavägen (E4).

Uppdrag

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med berörda nämnder utreda behovet av kommunal service i form av exempelvis skolor, förskolor, äldreboenden, fritids- och idrottsanläggningar samt infrastruktur och tillgänglighet till 2030 i enlighet med översiktsplanens intentioner.

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att genom trygghetsrådet, i samarbete med socialnämnden, kompetensnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden ta fram en strategi för att motverka hedersrelaterat våld.

⏸ Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda och vidta åtgärder för att binda samman södra och norra Bergshamra och minska miljöstörningarna från Bergshamravägen med utgångspunkt i den överdäckningsutredning som har genomförts under 2016 och 2017.

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med Stockholms stad och Sundbybergs stad, färdigställa en plan för att förbättra vattenkvaliteten i Brunnsviken i syfte att uppnå god vattenstatus enligt EU:s direktiv.

✔ Omvårdnadsnämnden får i uppdrag att göra en översyn av riktlinjerna för biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen med särskild inriktning att ålder i högre utsträckning ska beaktas vid prövning av särskilt boende.

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med barn- och utbildningsnämnden ta fram en typförskola som kan ligga till grund för planering av förskolor. Typförskolan ska ge förutsättningar till barngrupper med storlek i enlighet med skolverkets riktmärken.

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med kultur- och fritidsnämnden utveckla attraktiviteten i fritidsverksamheten för de äldre ungdomarna.

⏸ Kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder får i uppdrag att i samråd med markägare och länsstyrelsen anordna en kommunal badplats i första hand i Frösundavik med utgångspunkt i den utredning som gjorts under 2016. I andra hand ska badplatsen anordnas på annan lämplig plats i Brunnsviken.

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med Stockholms stad, Statens fastighetsverk och Länsstyrelsen fortsätta arbetet med att etablera en gång- och cykelbro över Älkistan.

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med tekniska nämnden ta fram en genomförandeplan för det kommande naturreservatet kring Råstasjön.

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med berörda nämnder ta fram ett förslag för hur Björnstigen kan göras till en mer trivsam och funktionell gata.

✔ Tekniska nämnden får i uppdrag att genomföra en energikartläggning i stadens fastigheter.

✔ Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och bolag driva ett utvecklingsarbete för Överjärva Gård med dess byggnader och miljö.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med berörda nämnder utreda behovet av kommunal service i form av exempelvis skolor, förskolor, äldreboenden, fritids- och idrottsanläggningar samt infrastruktur och tillgänglighet till 2030 i enlighet med översiktsplanens intentioner.

✔ Uppdraget är slutfört.

Uppdraget att utreda behovet av kommunal service fram till år 2030 har avrapporterats i november till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att genom trygghetsrådet, i samarbete med socialnämnden, kompetensnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden ta fram en strategi för att motverka hedersrelaterat våld.

✓ Uppdraget är slutfört.

Uppdraget att ta fram en strategi för att motverka hedersrelaterat våld har avrapporterats till kommunstyrelsen i november.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda och vidta åtgärder för att binda samman södra och norra Bergshamra och minska miljöstörningarna från Bergshamravägen med utgångspunkt i den överdäckningsutredning som har genomförts under 2016 och 2017.

⏸ Uppdraget pågår med avvikelser.

Kommunstyrelsens uppdrag att utreda förutsättningarna för att minska bullerstörningarna i Bergshamra från Bergshamravägen (E18) fortsätter under 2019 och har utvidgats till att också omfatta bullerstörningarna i Frösunda inklusive Ritorp från Uppsalavägen (E4).

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med Stockholms stad och Sundbybergs stad, färdigställa en plan för att förbättra vattenkvaliteten i Brunnsviken i syfte att uppnå god vattenstatus enligt EU:s direktiv.

✓ Uppdraget är slutfört.

Uppdraget om att ta fram en plan för att förbättra vattenkvaliteten i Brunnsviken har avrapporterats i maj till kommunstyrelsen. Stockholm och Sundbyberg arbetar fortfarande med att ta fram åtgärdsförslag för att möta sina beting för att förbättra vattenkvaliteten i Brunnsviken.

Omvårdnadsnämnden får i uppdrag att göra en översyn av riktlinjerna för biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen med särskild inriktning att ålder i högre utsträckning ska beaktas vid prövning av särskilt boende.

✓ Uppdraget är slutfört.

Omvårdnadsnämnden har i juni antagit nya riktlinjer för biståndsbedömning enligt socialtjänstlagen med särskild inriktning att ålder i högre utsträckning ska beaktas vid prövning av särskilt boende.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med barn- och utbildningsnämnden ta fram en typförskola som kan ligga till grund för planering av förskolor. Typförskolan ska ge förutsättningar till barngrupper med storlekar i enlighet med skolverkets riktmärken.

✓ Uppdraget är slutfört.

Uppdraget att ta fram en typförskola har avrapporterats till kommunstyrelsen i november.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med kultur- och fritidsnämnden utveckla attraktiviteten i fritidsverksamheten för de äldre ungdomarna.

✓ Uppdraget är slutfört.

Uppdraget om fritidsverksamheten för äldre ungdomar har avrapporterats till kommunstyrelsen i februari 2019.

Kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder får i uppdrag att i samråd med markägare och länsstyrelsen anordna en kommunal badplats i första hand i Frösundavik med utgångspunkt i den utredning som gjorts under 2016. I andra hand ska badplatsen anordnas på annan lämplig plats i Brunnsviken.

⏸ Uppdraget pågår med avvikelser.

Uppdraget pågår och kommer att fortsätta under 2019. I stadens verksamhetsplan och budget för 2019 har kommunstyrelsen fått i uppdrag att i samarbete med övriga berörda nämnder och markägaren utifrån länsstyrelsens utlåtande anordna en kommunal badplats i första hand i Frösundavik och i andra hand på annan lämplig plats i Brunnsviken.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med Stockholms stad, Statens fastighetsverk och Länsstyrelsen fortsätta arbetet med att etablera en gång- och cykelbro över Ålkistan.

✓ Uppdraget är slutfört.

Stadsledningsförvaltningen har, tillsammans med tekniska förvaltningen, Ellevio, Länsstyrelsen, Stockholms stad och Statens Fastighetsverk fortsatt arbetet med att etablera en bro över Ålkistan. Arbetet har resulterat i att Ellevio nu har ansökt hos Elmarknadsinspektionen om att få etablera en bro på östra sidan av Roslagsvägen över Ålkistan, som ska kunna användas som gångbro. Mot denna bakgrund föreslår stadsledningsförvaltningen att uppdraget ska anses slutfört och att det fortsatta arbetet med etableringen av bron över Ålkistan ska ingå i stadens löpande arbete.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med tekniska nämnden ta fram en genomförandeplan för det kommande naturreservatet kring Råstasjön.

✓ Uppdraget är slutfört.

Genomförandeplanen för naturreservatet kring Råstasjön har antagits av kommunstyrelsen i juni.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samarbete med berörda nämnder ta fram ett förslag för hur Björnstigen kan göras till en mer trivsam och funktionell gata.

✓ Uppdraget är slutfört.

Uppdraget att ta fram ett förslag för Björnstigen har avrapporterats till kommunstyrelsen i november.

Tekniska nämnden får i uppdrag att genomföra en energikartläggning i stadens fastigheter.

✓ Uppdraget är slutfört.

Uppdraget har avrapporterats till tekniska nämnden i januari 2019.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och bolag driva ett utvecklingsarbete för Överjärva Gård med dess byggnader och miljö.

✓ Uppdraget är slutfört.

Uppdraget om att driva utvecklingsarbetet för Överjärva gård har avrapporterats i maj till kommunstyrelsen.

Finansiella mål

Kommunfullmäktige har i stadens verksamhetsplan och budget för 2018 beslutat om finansiella mål. De finansiella målen följs upp i delårsrapporter samt i årsredovisningen.

I en sammanvägd bedömning bedöms måluppfyllelsen enligt följande skala:

- Målet uppfylls i år.
- Målet uppfylls till stor del i år.
- Målet uppfylls delvis i år.
- Målet uppfylls inte i år.

Bedömningen är att alla tre finansiella mål är uppfyllda under år 2018. För att leva upp till kravet på en god ekonomisk hushållning måste resultatet över tiden ligga på en nivå som reellt sett konsoliderar ekonomin. Reinvesteringar bör på lång sikt kunna göras utan finansiering med nya lån. Resultatnivån för att uppnå en god ekonomi i en enskild kommun varierar beroende på kommunens befolkningsutveckling, behovet av investeringar

etc.

Resultatet för 2018 ligger på en nivå som realt konsoliderar ekonomin. Sammantaget innebär detta att staden år 2018 uppfyller lagkravet om god ekonomisk hushållning samt att staden uppfyller de finansiella målen.

Finansiella mål

- Solnas kommunala skattesats ska bibehållas på nuvarande nivå. (År 2017: 17,12 per skattekrona)

- Solna stads resultat enligt balanskravet och synnerliga skäl ska år 2018 minst uppgå till 85 mkr. (År 2017: budgeterat resultat 85 mkr)

- Solna stads nettoinvesteringar ska inte överstiga 1 150 mkr över en rullande femårsperiod. (År 2017: 1 100 mkr under en rullande femårsperiod)

Solnas kommunala skattesats ska bibehållas på nuvarande nivå. (År 2017: 17,12 per skattekrona)

- Målet uppfylls i år

Det finansiella målet bedöms uppfyllt under år 2018, då kommunfullmäktige beslutade i november 2018 att bibehålla skattesatsen på 17,12 för år 2019. Solna har haft oförändrad skattesats sedan 2008. Genomsnittet i Stockholms län är 19,05.

Finansiella målet bedöms kunna uppfyllas även framgent, eftersom det finns en fortsatt god balans mellan utvecklingen av stadens intäkter och kostnader. En förutsättning för att behålla Solnas låga skattesats, är att intäkterna utvecklas i minst samma takt som kostnaderna. Solna har under många år lyckats upprätthålla en hållbar utveckling, vilket fortsätter under år 2018.

Solna stads resultat enligt balanskravet och synnerliga skäl ska år 2018 minst uppgå till 85 mkr. (År 2017: budgeterat resultat 85 mkr)

- Målet uppfylls i år

Målet om resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl bedöms uppfyllt under 2018, eftersom resultatet är 354,4 mkr, vilket överträffar resultatmålet om 85 mkr.

För att leva upp till kravet på en god ekonomisk hushållning måste resultatet över tiden ligga på en nivå som realt sett konsoliderar ekonomin. Reinvesteringar bör på lång sikt kunna göras utan finansiering med nya lån. Resultatnivån för att uppnå en god ekonomi i en enskild kommun varierar beroende på kommunens befolkningsutveckling, behovet av investeringar etc. Resultatnivån för 2018 ligger på en nivå som realt konsoliderar ekonomin.

Solna stads nettoinvesteringar ska inte överstiga 1 150 mkr över en rullande femårsperiod. (År 2017: 1 100 mkr under en rullande femårsperiod)

- Målet uppfylls i år

Det finansiella målet bedöms uppfyllt under år 2018, då utfallet för nettoinvesteringar är under det finansiella målet om 1 150 mkr över en rullande femårsperiod. Utfallet för perioden 2014 - 2018 är 1 119,8 mkr (år 2013 - 2017: 1 051,0 mkr).

Vid avstämning mot det femåriga målet ingår inte investeringsutgifter för en nybyggd skola (Ulriksdalsskolan under åren 2012 – 2015), då omfattande investeringar i samband med exploatering av utbyggnadsområden ingår i investeringsbudget, men exkluderas vid avstämning mot detta finansiella mål.

Ekonomisk analys av utfall

Övergripande om periodens resultat

Årets resultat före extraordinära poster är positivt och uppgår till 239,1 mkr (277,9 mkr år 2017).

Årets resultat är -273,4 mkr, vilket är en förbättring med 97,9 mkr jämfört med 2017.

Skillnaden mellan de två resultaten, förklaras till stor del av stadens åtagande att medfinansiera utbyggnaden av Mäljarbanan med 600,0 mkr, som beslutades av kommunfullmäktige under 2018. Medfinansieringen av Mäljarbanan och tidigare års medfinansieringar av tunnelbaneutbyggnaden syftar till att förstärka stadens förutsättningar att utvecklas som en attraktiv stad att bo och verka i. Bedömningen är att exploateringsverksamheten inklusive externa fastighetsägares medfinansiering kan finansiera stadens åtaganden och medfinansiering. Ett antal avtal är upprättade med fastighetsägare och under året har 87,5 mkr i bidrag kunnat resultatföras utifrån dessa avtal.

Skatter, generella statsbidrag och utjämning redovisar en positiv budgetavvikelse på 38,4 mkr och finansnettot en positiv budgetavvikelse med 75,1 mkr, inklusive orealiserade förluster i värdepapper med 76,2 mkr. Nämnderna uppvisar en positiv budgetavvikelse med 5,7 mkr, men några nämnders ekonomiska utveckling under 2018 kräver särskild uppmärksamhet för att säkra en långsiktigt hållbar ekonomi.

Förbättrat resultat, infrastruktursatsningar och nämndernas positiva budgetavvikelse är några exempel som bidrar till en ekonomi med goda förutsättningar att möta stadens tillväxt och möjligheter.

Resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl

Årets resultat efter balanskravsjusteringar ska redovisas enligt kommunala redovisningslagen och det uppgår till -197,2 mkr efter att årets resultat om -273,4 mkr har justerats med orealiserade förluster i värdepapper om 76,2 mkr. Vid utgången av december 2018 var marknadsvärdet på stadens samlade värdepappersportfölj 76,2 mkr lägre än anskaffningsvärdet. Enligt god redovisningssed ska värdepapper och fonder i stadens medelsförvaltning värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet på balansdagen. Den uppkomna orealiserade förlusten om 76,2 mkr ska sedan återläggas vid framtagande av resultat efter balanskravsjusteringar.

Balanskravsjustering och synnerliga skäl

Mkr	2018	2017	2016	2015
Årets resultat före extraordinära poster	239,1	277,9	-154,2	69,6
Extraordinära intäkter	87,5	5,0	61,3	0
Extraordinära kostnader	-600,0	-654,2	0	0
Årets resultat	-273,4	-371,3	-92,9	69,6
Orealiserade förluster i värdepapper	76,2	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-197,2	-371,3	-92,9	69,6
Reserverat eget kapital, synnerliga skäl	39,1	33,0	342,3	41,1
Mäljarbane- och tunnelbaneåtaganden, synnerliga skäl	512,5	649,2	-61,3	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl	354,4	310,9	188,1	110,7

Det finansiella målet, tillika resultatmålet, om att resultat ska uppgå till minst 85 mkr avser resultatmättet Årets resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl. Skälet till detta är att ekonomistyrningen bör justera för synnerliga skäl i form av dels kostnader som tidigare reserverats i eget kapital, dels extraordinära kostnader och intäkter för tunnelbane- och Mäljarbaneåtaganden.

Årets resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl uppgår till 354,4 mkr, vilket är 269,4 mkr bättre än det budgeterade resultatet om 85,0 mkr. Det innebär att staden har uppfyllt lagens krav på balans i ekonomin.

Ett uppfyllande av balanskravet inklusive de synnerliga skälen, är en grundförutsättning för en långsiktigt hållbar finansiell utveckling och ett instrument för att förhindra negativ utveckling av stadens ekonomi.

Vid avstämning mot balanskravet inklusive de synnerliga skälen, ska inte kostnader som tidigare reserverats i eget kapital (39,1 mkr) eller andra synnerliga skäl (åtaganden att medfinansiera tunnelbane- och Mäljarbaneutbyggnad 512,5 mkr) beaktas.

Den extraordinära kostnaden för medfinansiering av Mäljarbanan (600,0 mkr) och årets extraordinära intäkt i

form av extern medfinansiering till stadens tunnelbaneåtagande (87,5 mkr) är åtaganden i stora infrastrukturella sammanhang. Årets åtagande att medfinansiera Mäljarbanan och tidigare års medfinansiering i tunnelbaneutbyggnaden tillgodoser på sikt både kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning och bidrar till att staden förblir en attraktiv stad att bo och verka i.

Reservering för strukturåtgärder

Förutsättningen för att utnyttja medel till strukturåtgärder är att kravet på en god ekonomi uppfylls. De omstruktureringsåtgärder som beslutas ska leda till en sänkt kostnadsnivå på sikt. Exempel på kostnader som brukar kunna anses som omstruktureringskostnader är avgångsvederlag, avtalspensioner, tomställda lokaler, återställningskostnader för lokaler, nedskrivning av bokfört värde samt eventuellt andra kostnader som saknar samband med den löpande verksamheten eller annan fortsatt verksamhet.

I reserverat eget kapital finns medel för att täcka framtida pensionskostnader, beslutade strukturuomvandlingsinsatser som leder till en sänkt kostnadsnivå samt övriga strukturella utvecklingsinsatser. Kostnader för strukturuomvandling, strukturella utvecklingsinsatser och kostnader för stadens utbyggnad har inte budgeterats utan redovisas som en jämförelsestörande kostnad att täckas av reserveringarna. Under 2018 användes 39,1 mkr av tidigare reserverat eget kapital för omstrukturering (18,9 mkr), pensioner (20,0 mkr) och kostnader för stadens utbyggnad (0,2 mkr).

Pensioner

Den del av pensionskostnaderna som enligt beslut i budgeten ska täckas av reserveringar i eget kapital uppgår under 2018 till 20,0 mkr. Solna har under åren med stora positiva resultat reserverat en del av överskottet för att täcka framtida pensionskostnader. Åren 2005 – 2008 har totalt 330,7 mkr reserverats. Av reserveringen återstår 155,1 mkr.

Omstrukturering

Kostnader för omstrukturering och avveckling som avser avgångsvederlag och särskild avtalspension uppgår under 2018 till 18,9 mkr. Solna stad strävar efter att agera ansvarsfullt som arbetsgivare vid alla anpassningar och naturliga avgångar är det önskvärda alternativet. I de fall naturlig avgång inte är möjlig, kan staden bevilja avgångsvederlag eller särskild avtalspension.

Kommunfullmäktige har i boksluten för åren 2005 – 2007, 2009, 2013 – 2014 och 2017 beslutat att del av resultatet som översteg stadens resultatmål, totalt 279,0 mkr, skulle reserveras för att möta framtida kostnader för omstrukturering. Strukturåtgärderna ska på sikt leda till en sänkt kostnadsnivå för staden och tjänster, som blir vakanta på grund av omstrukturering, får inte återbesättas. Inte heller får personer som fått avgångsvederlag återanställas utan särskild prövning. Under 2018 har 12,7 mkr använts till avgångsvederlag och 3,6 mkr till särskild avtalspension samt övriga strukturåtgärder i form av exempelvis lokalanpassningar 2,6 mkr.

Strukturuomvandlingen under 2018 har berört åtta förvaltningar. Hittills har 230,7 mkr av reserveringen utnyttjats.

Kostnader för omstrukturering

Mkr	2018	2017	Förändring	Förändring %
Avgångsvederlag	12,7	8,4	4,4	52,1
Avtalspension	3,6	2,8	0,8	30,8
Övriga strukturåtgärder	2,6	0,0	-	-
Totalt	18,9	11,1	5,2	70,1

Strukturella utvecklingsinsatser, stadens utbyggnad

I årsboksluten för åren 2011 – 2013 samt 2015 – 2016 reserverades totalt 485,0 mkr för strukturella utvecklingsinsatser för stadens framtida utveckling och utbyggnad. Det omfattar bl.a. stadens infrastrukturella åtaganden i stadsdelen Arenastaden och för tunnelbaneutbyggnaden. Under 2018 har 0,2 mkr tagits i anspråk. Av reserveringen återstår 140,0 mkr.

Strukturella utvecklingsinsatser

I årsbokslutet för år 2016 reserverades totalt 30,0 mkr för att täcka kostnader för ett antal strukturella utvecklingsinsatser av stadens verksamheter. Av dessa medel har 0,0 mkr tagits i anspråk under 2018.

Reservering utifrån årets resultat

Om det finns synnerliga skäl kan kommunfullmäktige besluta att göra reserveringar i eget kapital för att möta framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar. I enlighet med de förutsättningar som framgår av stadens

verksamhetsplan och budget kan reservering göras i eget kapital.

Av årets resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl som överstiger resultatmålet, föreslås 25,0 mkr reserveras för att täcka framtida kostnadsökningar till följd av omstruktureringar. Totalt med återstående medel från tidigare reserveringar finns därmed 73,3 mkr för omstrukturering.

Vidare föreslås att 25,0 mkr reserveras för att täcka framtida kostnadsökningar till följd av strukturella utvecklingsinsatser. Totalt med återstående medel från tidigare reserveringar finns därmed 54,4 mkr för strukturella utvecklingsinsatser.

Från tidigare års reserveringar återstår även 155,1 mkr för pensioner och 140,0 mkr för strukturella utvecklingsinsatser inom stadens utbyggnad.

Jämförelsestörande och extraordinära poster

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande intäkter uppgår till 35,9 mkr jämfört med 100,4 mkr år 2017. Intäkterna avser försäljning av exploateringsmark gällande fastigheterna kv. Slingan 14,5 mkr, kv. Sadelplatsen 14,3 mkr, kv. Huvudsta 4:13 7,0 mkr och kv. Motorn 10 0,2 mkr.

Jämförelsestörande kostnader uppgår till 19,1 mkr år 2018 jämfört med 13,0 mkr 2017. De avser kostnader för strukturomvandling och strukturella kostnader för stadens utbyggnad.

Extraordinära poster

Årets extraordinära intäkter om 87,5 mkr består av träffade avtal gällande bidrag till medfinansiering till tunnelbanan med fastighetsägarna till fastigheterna Faraos och Uarda (82,0 mkr) samt Nationalarenan (5,5 mkr).

Årets extraordinära kostnader uppgår till 600,0 mkr, i form av ett åtagande att medfinansiera Mäljarbanans intunnling och byggnationen av ny pendeltågsstation i Huvudsta. Medfinansieringen ska erläggas vid tre tillfällen och indexregleras, men kostnaden belastar resultatet 2018.

De extraordinära kostnaderna att medfinansiera tunnelbanan och Mäljarbanan är åtaganden i stora infrastrukturella sammanhang. Det är unika händelser som på lång sikt tillgodoser kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning genom att möjliggöra för staden att bli en attraktiv kommun att bo och verka i.

I enlighet med stadens översiktsplan är Huvudsta ett av stadens stadsutvecklingsområden och väl lämpat för kompletteringsbebyggelse med i första hand nya bostäder. Staden har betydande markinnehav kring den befintliga järnvägsanläggningen och framför allt i anslutning till den delsträcka som intunnas. Mot denna bakgrund är bedömningen att det finns goda förutsättningar att finansiera stadens medfinansiering av Mäljarbanan genom exploateringsverksamheten. Därmed likartade förutsättningar som för stadens tidigare åtaganden om att medfinansiera tunnelbaneutbyggnaden. I den mån stadens utbetalningar inträffar före motsvarande inbetalningar, kan finansieringen under denna period behöva ske genom ianspråktagande av rörelsekapitalet.

Nedanstående tabell visar stadens åtaganden om medfinansiering enligt Stockholmsförhandlingen (avtal 2014) och Sverigeförhandlingen (avtal 2017) samt årets avtal om Mäljarbanan. Till detta kommer också finansiella kostnader för indexuppräkningsdelen av dessa nominella belopp. Tabellen visar också bidragen till denna medfinansiering utifrån avtal med olika fastighetsägare.

Medfinansiering tunnelbane- och Mäljarbaneutbyggnad

Mkr	2014-2016	2017	2018	Totalt
Medfinansiering	-600,0	-656,8	-600,0	-1 856,8
Finansiella kostnader	-12,5	-34,2	-52,4	-99,1
Summa kostnader	-612,5	-691,0	-652,4	-1 955,9
Bidrag till medfinansiering	461,3	5,0	87,5	553,8
Finansiella intäkter	0,0	2,9	6,3	9,2
Summa intäkter	461,3	7,9	93,8	563,0
Totalt	-151,2	-683,1	-558,6	-1 392,9

Anm: Medfinansiering om 1 856,8 mkr avser Stockholmsförhandling 606,8 mkr, Sverigeförhandling (Hagalundsstationen) 650 mkr och Mäljarbanan 600 mkr.

Totalt nominellt åtagande för Stockholmsförhandlingen uppgår till 606,8 mkr. År 2016 utbetalades nominellt 20 mkr, 2017 utbetalades 61,5 mkr och 2018 utbetalades 148,1 mkr, enligt gällande betalplan. Kvarvarande

åtagande per 2018-12-31 uppgår nominellt till 377,2 mkr.

Totalt nominellt åtagande för Sverigeförhandlingen (Hagalundsstationen) uppgår till 650,0 mkr. År 2017 utbetalades nominellt 40,0 mkr och 2018 utbetalades nominellt 60,0 mkr, enligt gällande betalplan. Kvarvarande åtagande per 2018-12-31 uppgår nominellt till 550,0 mkr.

Totalt nominellt åtagande för Mäljarbanan uppgår till 600,0 mkr. Kvarvarande åtagande per 2018-12-31 uppgår nominellt till 600,0 mkr.

Kvarvarande åtagande för Stockholmsförhandlingen, Sverigeförhandlingen och Mäljarbanan om sammantaget 1 527,2 mkr har räknats upp med avtalade index per sista december 2018.

De totala kostnaderna för indexering av avtalen under åren 2014 - 2018 uppgår till 99,1 mkr (varav 52,4 mkr år 2018) och har belastat finansnettot. Totala återstående åtagandet för de tre avtalen Stockholmsförhandlingen, Sverigeförhandlingen och Mäljarbanan uppgår per 2018-12-31 till 1 617,8 mkr.

De totala bidragen till medfinansiering uppgår till nominellt 553,8 mkr, varav avtal om 87,5 mkr tecknats under 2018. De avtal som innehåller indexklausul har räknats upp med avtalade index per sista december. De totala intäkterna för indexering av avtalen uppgår till 9,2 mkr (varav 6,3 mkr år 2018) och utgör en finansiell intäkt.

Därutöver finns ett antal principöverenskommelser gällande bidrag till medfinansiering av tunnelbanan, men dessa bidrag är villkorade av att exploateringsavtal tecknas under kommande år. Staden avvaktar därför i enlighet med försiktighetsprincip att resultatföra dessa principöverenskommelser.

Skatteintäkter och utjämning

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ökar totalt med 88,8 mkr (3,0 %) i jämförelse med föregående år och uppgår till 3 040,2 mkr.

Skatteintäkterna ökar med 168,1 mkr (4,7 %) och uppgår till 3 731,4 mkr. Befolkningsökningen bidrar till att skatteintäkterna ökar, men ökningstakten är vikande i förhållande till såväl 2017 som 2016. Bedömningen är att skatteunderlagstillväxten kommer att dämpas kommande år. Bidragande orsaker till detta är bl.a. att konjunkturen förväntas kulminera nästa år, med svagare sysselsättningstillväxt som följd.

Nettokostnaden för generella statsbidrag och avgifterna till utjämningsystemet ökar med 79,3 mkr (13,0 %) och uppgår till 691,2 mkr. Periodens nettokostnadsökning för generella statsbidrag och avgifterna till utjämningsystemet är i nivå med de senaste årens förändringar. Avgifterna till utjämningsystemet ökar med 93,9 mkr (12,7 %) och uppgår till 831,8 mkr.

Nettokostnaden för statsbidrag och avgifter ökar procentuellt i en högre takt än skatteintäkterna och successivt kommer stadens finansiering att utmanas i allt högre grad.

Finansiella intäkter och kostnader

De finansiella intäkterna uppgår till 237,4 mkr, jämfört med 71,7 mkr år 2017. I medelsförvaltningen, dvs. långsiktig kapitalförvaltning samt likviditetsförvaltning, har ett resultat på 135,2 mkr realiserats under året. Det realiserade resultatet i medelsförvaltningen består av räntor, utdelningar, realisationsvinster/förluster, som uppstår vid omsättningen av värdepapper i ränteförvaltningen och aktieförvaltningen samt fondrabatter. Under 2018 uppgick realisationsvinsterna till 179,2 mkr (14,5 mkr år 2017).

Optionsintäkter om 5,0 mkr har erhållits från Stockholm Exergi för köption avseende stadens aktier i Norrenergi AB, samma belopp som för 2017. Borgensavgifterna på 3,8 mkr är 0,3 mkr lägre än föregående år. Intäkt hänförlig till indexuppräknning av bidrag till stadens medfinansiering av tunnelbanan och Mäljarbanan uppgår till 6,3 mkr. Utdelning har erhållits från Kommuninvest ekonomisk förening med 4,3 mkr (2,3 mkr år 2017).

Ränteintäkterna har minskat till 4,8 mkr från 5,7 mkr 2017. Det låga ränteläget har resulterat i att ränteintäkterna i kapitalförvaltningen minskar till 4,4 mkr från 5,3 mkr 2017. Under 2018 har ingen koncernintern utlåning förekommit förutom avtalad checkkredit för Råsunda Förstads AB.

De finansiella kostnaderna uppgår till 145,1 mkr, vilket är 99,4 mkr högre än föregående år. År 2018 har en nedskrivning av orealiserat resultat i kapitalförvaltningen om 76,2 mkr belastat resultatet, vilket beror på att det samlade marknadsvärdet på tillgångarna i kapitalförvaltningen understeg bokfört värde per 2018-12-31 med detta belopp. År 2018 ingår en finansiell kostnad på 52,4 mkr (34,3 mkr år 2017) hänförlig till indexuppräknning av stadens medfinansiering av tunnelbanan samt Mäljarbanan. Av de finansiella kostnaderna utgörs 6,2 mkr av

förluster som uppstått vid omsättningen av värdepapper i medelsförvaltningen (2,5 mkr år 2017). Den finansiella kostnaden för stadens pensionsavsättning är 9,1 mkr, vilket är 2,2 mkr högre än föregående år.

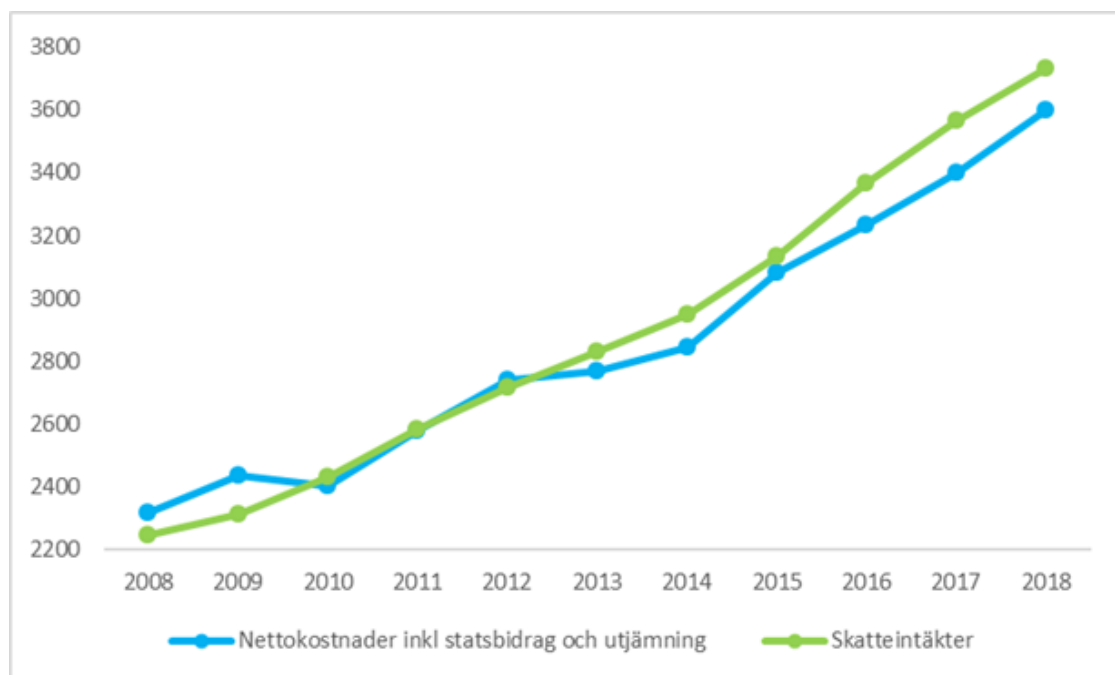
Kostnader och intäkter

Verksamhetens nettokostnader (exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster samt nedskrivningar) samt generella statsbidrag och utjämning ökar med 202,5 mkr (6,0 %), jämfört med föregående år (5,1 % år 2017) och uppgår till 3 601,3 mkr

Verksamhetens nettokostnader (exklusive jämförelsestörande och extraordinära poster samt nedskrivningar) ökar med 123,2 mkr (4,4 %). Ökningen förklaras i huvudsak av att erhållna bidrag minskar med 31,3 mkr samt av tillväxt- och indexkostnader i såväl egen som privat regi, 51,6 mkr respektive 35,8 mkr.

Nettokostnaderna för generella statsbidrag och utjämning ökar sammantaget med 79,3 mkr (13,0 %). Kostnadsökningen är nästan dubbelt så hög som 2017 års kostnadsökning (42,9 mkr). Framför allt är det avgifterna till inkomst- och kostnadsutjämningen som ökar med 85,9 mkr.

Nettokostnader inkl. statsbidrag och utjämning i förhållande till skatteintäkter, 2008 – 2018, mkr

Under den senaste 10-årsperioden har skatteintäkterna i växande grad varit högre än nettokostnaderna samt generella statsbidrag och utjämning. Skatteintäkterna har därmed kunnat finansiera den löpande verksamheten samtliga år sedan 2010, förutom för 2012. I år ökar dock kostnaderna mer än skatteintäkterna, vilket därmed indikerar början på en konjunktursvängning efter en lång högkonjunktur.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens externa kostnader

Verksamhetens externa kostnader ökar med 73,4 mkr (2,1 %) jämfört med föregående år och uppgår till 3 636,2 mkr. Förändringen förklaras främst av ökade köp av kommunala tjänster (35,8 mkr) och högre personalkostnader (49,3 mkr).

Mkr	2018	2017	Förändring	Förändring %	2018 %	2017 %
Personal	1 380,0	1 330,7	49,3	3,7	38,0	37,3
Lämnade bidrag	75,4	79,8	-4,4	-5,5	2,1	2,2
Köp av huvudverksamhet	1 651,6	1 615,8	35,8	2,2	45,4	45,4
Konsulttjänster/inhyrd personal	45,8	66,5	-20,7	-31,0	1,3	1,9
Lokal- och markhyror	116,3	104,5	11,8	11,3	3,2	2,9
Övriga verksamhetskostnader	367,1	365,6	1,6	0,4	10,1	10,3
Totalt	3 636,2	3 562,8	73,4	2,1	100,0	100,0

Konsulttjänster/inhyrd personal minskar med 20,7 mkr (31,0 %) och uppgår till 45,8 mkr. Förändringen avser framför allt it- och verksamhetskonsulter som minskar med 15,1 mkr. Merparten av minskningen (11,7 mkr) sker inom tekniska nämnden.

Lokal- och markhyror ökar med 11,8 mkr (11,3 %) och uppgår till 116,3 mkr. Förändringen förklaras huvudsakligen av att antalet förskole- och skollokaler blir fler till följd av tillväxten (5,3 mkr) och av kostnader för vakanta lägenheter knutna till etableringsuppdraget (4,6 mkr). Lokalkostnader avseende etableringsuppdraget kommer att återsökas från Migrationsverket.

Personalkostnader exkl. omstruktureringskostnader

Mkr	2018	2017	Förändring	Förändring %
Lönekostnader och arbetsgivaravgifter	1 230,9	1 186,8	44,2	3,7
Pensionskostnader	148,6	143,3	5,3	3,7
- varav reserverat i eget kapital	20,0	20,0	0,0	0,0
Avtalsförsäkringar	0,4	0,7	-0,3	-38,9
Totalt	1 380,0	1 330,7	49,2	3,7

Lönekostnader inklusive de lagstadgade arbetsgivaravgifterna uppgår till 1 380,0 mkr. I lönekostnaderna ingår även kostnader för semesterlön, sjuklön och andra ersättningar. Lönekostnaderna ökar med 3,7 procent jämfört med 2017. Ökningen beror främst på mer personal, den årliga löneöversynen och nivåjusteringar vid ersättningsrekryteringar.

Kostnaderna för pensioner uppgår till 148,6 mkr, vilket innebär en ökning med 5,3 mkr jämfört med föregående år. Ökningen beror främst på förändringen av pensionsavsättning och att pensionsutbetalningar samt den avgiftsbestämda ålderspensionen ökar. Kostnaderna för avtalsförsäkringar minskar med 0,3 mkr.

Köp av huvudverksamhet

Köp av huvudverksamhet ökar med 35,8 mkr (2,2 %) och uppgår till 1 651,6 mkr. Ökningen förklaras främst av fler köpta platser inom förskole-, grundskole- och gymnasieverksamheten som uppgår till 64,6 mkr (10,7 %) samt kostnader för vuxenutbildningens undervisning och etableringsverksamhet 10,0 mkr (27,5 %).

Vuxenutbildningen kostnadsökning förklaras av att antal studerande och tagna verksamhetspoäng inom vuxenutbildningen har ökat markant jämfört med 2017. Därutöver ökar kostnaden för underhåll och skötsel av parker och ytor med 3,8 mkr (5,6 %) till följd av stadens tillväxt. Övriga verksamheters kostnadsökningar förklaras huvudsakligen av avtalsenliga indexuppräknningar.

Socialnämndens verksamheter minskar kostnaderna för köp av huvudverksamhet med 54,8 mkr (-37,9 %), eftersom behov av boendeplatser för ensamkommande flyktingbarn minskar.

Köp av huvudverksamhet

Mkr	2018	2017	Förändring	Förändring %
Kommunfullmäktige o. kommunstyrelsen	32,7	31,9	0,8	2,4
Kommunrevisionen	0,0	0,0	0,0	0,0
Byggnadsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekniska nämnden	70,5	66,7	3,8	5,6
Tekniska nämnden: affärsverksamheten	53,3	50,8	2,5	4,8
Kultur- och fritidsnämnden	2,1	4,8	-2,7	-55,5
Barn- och utbildningsnämnden	670,6	606,0	64,6	10,7
Kompetensnämnden	46,2	36,3	9,9	27,3
Socialnämnden	89,8	144,6	-54,8	-37,9
Familjerättsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Omvårdnadsnämnden	686,4	674,7	11,7	1,7
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	0,0	0,0	0,0	0,0
Totalt	1 651,6	1 615,8	35,8	2,2

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens externa intäkter

Verksamhetens externa intäkter minskar med 35,8 mkr (-4,0 %) jämfört med föregående år och uppgår till 858,3 mkr. En väsentlig förklaring till förändringen är att socialnämndens erhållna bidrag från Migrationsverket minskar med 45,8 mkr. Dels genom att överenskommelsen med Migrationsverket om boendeplatser för

asylsökande ensamkommande barn har avslutats, dels genom att ersättningar baserade på återsökning av faktiska kostnader har minskat. Även markupplåtelseavgifter inom tekniska nämnden har ett lägre utfall 2018 jämfört med 2017.

Mkr	2018	2017	Förändring	Förändring %	2018 %	2017 %
Försäljningsmedel	23,3	25,8	-2,4	-9,4	2,7	2,9
Taxor och avgifter	301,7	299,7	2,1	0,7	35,2	33,5
Hyror och arrenden	119,7	120,9	-1,3	-1,0	13,9	13,5
Erhållna bidrag	320,0	351,3	-31,4	-8,9	37,3	39,3
Försäljning av verksamhet	93,6	96,4	-2,8	-2,9	10,9	10,8
Totalt	858,3	894,1	-35,8	-4,0	100,0	100,0

Nämndernas driftutfall

Nämndernas driftutfall 2018 visar en nettokostnad på 2 850,4 mkr, vilket är ett överskott om 5,7 mkr jämfört med budget och motsvarar 0,2 procent av budgeten. De nämnder som visar ett större överskott mot budget är kommunfullmäktige och kommunstyrelsen (17,0 mkr), socialnämnden (12,7 mkr) samt omvårdnadsnämnden (9,8 mkr). De nämnder som visar underskott mot budget är barn- och utbildningsnämnden (-20,4 mkr), tekniska nämnden: affärsverksamheten (-8,2 mkr), tekniska nämnden (-5,4 mkr), kultur- och fritidsnämnden (-2,5 mkr) och kompetensnämnden (0,4 mkr).

Kommunfullmäktige och *kommunstyrelsen* visar ett överskott på 17,0 mkr jämfört med budget. Avvikelsen beror främst på lägre kostnader jämfört med budget. Överskottet förklaras framför allt av att medelsreserven för stadens tillväxt och utbyggnad inte har tagits i anspråk.

Kommunrevisionen visar ett utfall i nivå med budget.

Byggnadsnämnden redovisar ett överskott på 2,0 mkr, vilket motsvarar 18,4 procent av budget. Överskottet förklaras främst av lägre personalkostnader jämfört med årets budget.

Tekniska nämnden visar ett underskott på 5,4 mkr jämfört med budget, vilket främst beror på att kostnaderna är 5,0 mkr högre än budget. De högre kostnaderna beror bl.a. på att fastighetsverksamhetens nya driftentreprenörsavtal initialt medfört högre kostnader än budgeterat. Vidare har den kalla vintern medfört högre förbrukningskostnader för fjärrvärme, el, vatten och avlopp än budget. Intäkterna är lägre än budget, 0,5 mkr, vilket främst hänförs till att intäkter för felparkering, markupplåtelse, trafikplanering och schakttillstånd är lägre än förra året.

Affärsverksamheten redovisar ett underskott på 8,2 mkr, varav 1,9 mkr är hänförligt till tidigare års ackumulerade underskott. Justerad nettokostnad för 2018 ger således ett underskott mot budget på 6,3 mkr, som består av lägre intäkter och högre kostnader. Den huvudsakliga förklaringen till de lägre intäkterna är ändrade beställningsbeteenden hos både privatpersoner och företagskunder, bl.a. val av lägre tömningsfrekvenser. De högre kostnaderna beror till stor del på ökade volymer samt högre avtalskostnader med driftentreprenören. Volymer har ökat på grund av att fler invånare och besökare i Solna innebär mer avfall.

Kultur- och fritidsnämnden visar ett underskott på 2,5 mkr, vilket motsvarar 1,7 procent av budget. Orsaker till underskottet är den pågående verksamhetsanpassningen av fritidsverksamheten samt att nya fritids- och kulturskolelokaler har etablerats, vilket ger högre kostnader.

Barn- och utbildningsnämnden visar ett underskott på 20,4 mkr, vilket motsvarar 1,5 procent av budgeten. Underskottet förklaras av högre kostnader än budgeterat om 43,0 mkr. Anledningen är främst ökade kostnader för fler elever än budgeterat på grund- och grundsärskolan samt att tilläggsbeloppen på grundskolan har ökat mer än budgeterat. Under året har nya enheter öppnats som medfört strukturella kostnader. Kostnaderna för grundsärskolan har ökat mer än budgeterat både beroende på fler elever men också på ökade genomsnittliga kostnader per plats. Intäkterna är 22,5 mkr högre än budgeterat beroende på ökade statsbidrag och högre intäkter för föräldraavgifter och momskompensation.

Kompetensnämnden visar ett underskott på 0,4 mkr, vilket motsvarar 1,1 procent av budget. Det är framför allt vuxenutbildningen som visar ett underskott, vilket beror på att antalet studerande och genomförda utbildningar har ökat, främst inom rättighetslagstadgade utbildningar. Nämnden har även högre intäkter än budget, som framför allt består av statsbidrag.

Socialnämnden visar ett överskott på 12,7 mkr, vilket motsvarar 5,6 procent av budget. Överskottet förklaras av lägre kostnader med 10,4 mkr jämfört med budget. Den främsta orsaken är minskade kostnader gällande ekonomiskt bistånd eftersom antalet hushåll som erhållit försörjningsstöd är lägre än budgeterat även om medelbiståndet har ökat jämfört med föregående år. Vidare har arbetet med hemmaplanslösningar resulterat i att

färre barn, ungdomar och vuxna har placerats i hem för vård och boende (HVB). På grund av vakanser och organisatoriska förändringar under året visar även personalkostnader ett överskott.

Familjerättsnämnden har ett utfall i nivå med budget.

Omvårdnadsnämnden visar ett överskott på 9,8 mkr, vilket motsvarar 1,1 procent av budgeten. Avvikelsen består framför allt av högre intäkter än budget, som till stor del beror på statsbidrag. De största intäkterna består av stimulansmedel för ökad bemanning inom äldreomsorgen och statsbidrag för ökad välfärdsteknik inom omsorgen, dessa motsvaras dock av lika stora kostnader. Andra intäkter som påverkar utfallet är ersättning från Försäkringskassan för personlig assistans på grund av ökad volym samt intäkter från Arbetsförmedlingen för anställda med särskilt anställningsstöd. Nämnden har även högre kostnader än budget för fler köpta vård- och omsorgsplatser enligt LOV samt kostnader för den upphandlade hemtjänsten enligt LOV. Överskottet mot budget fördelas på 6,8 mkr för verksamheter enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och verksamhet enligt Socialtjänstlagen (SoL) och övriga verksamheter visar överskott på 3,0 mkr jämfört med budget.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden redovisar ett överskott på 1,0 mkr jämfört med budget, vilket motsvarar 9,7 procent. Överskottet förklaras främst av lägre personal- och konsultkostnader.

Nettokostnad per nämnd

Mkr	Budget	Utfall	Avvikelse	Avvikelse %	Utfall 2017
Kommunfullmäktige o. kommunstyrelsen	-151,6	-134,6	17,0	11,2	-121,2
Kommunrevisionen	-2,8	-2,8	0,0	-1,7	-2,6
Byggnadsnämnden	-10,8	-8,8	2,0	18,4	-10,0
Tekniska nämnden	-24,6	-30,0	-5,4	-21,9	-18,7
Tekniska nämnden: affärsverksamheten	0,0	-8,2	-8,2	-	0,0
Kultur- och fritidsnämnden	-146,3	-148,8	-2,5	-1,7	-158,0
Barn- och utbildningsnämnden	-1 331,0	-1 351,4	-20,4	-1,5	-1 266,4
Kompetensnämnden	-39,9	-40,3	-0,4	-1,1	-35,1
Socialnämnden	-228,9	-216,2	12,7	5,6	-225,2
Familjerättsnämnden	-4,3	-4,3	0,0	0,4	-3,9
Omvårdnadsnämnden	-905,3	-895,4	9,8	1,1	-875,5
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-10,6	-9,6	1,0	9,7	-9,8
Totalt	-2 856,0	-2 850,4	5,7	0,2	-2 726,3

Investeringar

Nettoinvesteringarna exklusive exploateringsverksamheten uppgår till 179,0 mkr, vilket innebär att 90,8 procent av helårsbudgeten förbrukats under perioden. Utfallet 2017 uppgick till 333,0 mkr.

Nettoinvesteringar per nämnd

Mkr	Budget	Utfall	Avvikelse	Avvikelse %	Utfall 2017
Kommunstyrelsen	-15,4	-13,6	1,8	11,7	-62,0
Byggnadsnämnden	-0,1	0,0	0,1	-	0,0
Tekniska nämnden	-161,4	-149,8	11,6	7,2	-256,8
Tekniska nämnden: affärsverksamheten	-2,6	-0,6	2,0	78,5	-0,5
Kultur- och fritidsnämnden	-4,8	-4,3	0,4	8,7	-5,1
Barn- och utbildningsnämnden	-8,0	-8,7	-0,7	-8,9	-6,8
Kompetensnämnden	-0,1	0,0	0,1	-	0,0
Socialnämnden	-0,2	0,0	0,2	-	0,0
Familjerättsnämnden	-0,1	0,0	0,1	-	0,0
Omvårdnadsnämnden	-4,3	-2,1	2,2	52,3	-1,8
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-0,1	0,0	0,1	-	0,0
Totalt nämnder	-197,0	-179,0	18,0	9,1	-333,0
Exploateringsverksamheten	0,0	-81,0	-81,0	-	-27,2
Totalt	-197,0	-260,1	-63,1	32,0	-360,1

Merparten av investeringsutgifterna, 150,4 mkr, avser projekt inom tekniska nämndens verksamhetsområde, inklusive affärsverksamheten. Det enskilt största projektet avser färdigställandet av Parkskolan och Kulturskolan i f.d. Fridhemsskolan med ett utfall på 31,8 mkr. Andra större projekt avser upprustning och ombyggnation av köket i Skoga äldreboende 14,2 mkr, verksamhetsanpassning på Råsunda centralskola 6,7 mkr, upprustning och renovering av brandstationen 5,9 mkr samt ventilation i Råsundaskolan 3,9 mkr.

De politiska prioriteringarna med särskilt tilldelad budget uppgick till totalt 50 mkr, varav 44,4 mkr förbrukats

under året. Avvikelse förklaras i huvudsak av fördröjningar över tid i planering, myndighetskrav och regional samverkan samt av ett statsbidrag som reducerar utfall med 1,5 mkr.

- Invändig upprustning av förskole- och skollokaler (20 mkr). Utfall uppgår till 19,5 mkr. Bland annat har ytskiktsrenovering utförts på Skytteholmsskolan, Bergshamraskolan, Ekensbergsskolan och Västra skogens förskola under året.
- Trygghetsskapande åtgärder (5,0 mkr). Utfall uppgår till 5,8 mkr. Bland annat har investeringar i utomhusbelysning, trygghetslarm, reservkraft och säkra skolvägar genomförts.
- Cykelplanen (10 mkr). Utfall uppgår till 6,8 mkr. Skillnaden mot budget förklaras främst med fördröjningar över tid i planering och myndighetskrav samt regional samverkan.
- Vattenförbättrande åtgärder (5,0 mkr). Utfall uppgår till 1,1 mkr. Skillnaden mot budget förklaras med att staden fått beviljade statsbidrag på 1,5 mkr samt att en del av de vattenförbättrande åtgärder som genomförts ingått i andra projekt, såsom arbeten inom nationalstadsparken. Den samlade bedömningen är att huvuddelen av den politiska satsningen har förbrukats under året.
- Trygghet i stadsmiljön (5,0 mkr). Utfall uppgår till på 5,5 mkr. Under året har bl.a. arbetet med gatu- och tunnelbelysning fortgått.
- Utemiljön i stadens lekplatser (5,0 mkr). Utfall uppgår till 5,7 mkr. Bland annat har lekparkerna Haren, Stenbacka, Råsunda, Haga och Västra skogen upprustats.

Investeringarna inom kommunstyrelsen uppgår till 13,6 mkr, varav 13,1 mkr avser stadsövergripande it-investeringar så som underhåll och utbyggnad av nät, uppgradering till Windows 10. Investeringarna inom kultur- och fritidsnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt omvårdnadsnämnden uppgår sammantaget till 15,1 mkr och avser i huvudsak inventarier. Omvårdnadsnämnden har haft investeringsutgifter som budget, men ett nytt statsbidrag under året för välfärdsteknik reducerar nettoutfallet motsvarande budgetavvikelsen (cirka 2 mkr). Övriga nämnder har inte genomfört några investeringar under perioden.

Det sammantagna intrycket är en genomgående god budgetföljsamhet och leveransförmåga utifrån beslutad investeringsbudget för nämnderna.

Exploatering

Nettoinvesteringarna avseende exploateringsverksamheten uppgår till 81,0 mkr, jämfört med 27,2 mkr 2017. De avser exploateringsutgifter för allmän platsmark och de större projekten under året är projektering för ny Simhall (19,6 mkr), kv. Lagern (15,1 mkr) och Solnavägen (8,7 mkr).

Förutbetalda intäkter i form av gatukostnadsersättning redovisas som långfristig skuld. Skulden har ökat netto med 72,4 mkr och uppgår totalt till 625,6 mkr. Exploatörer har under 2018 betalat in gatukostnadsersättning på 80,9 mkr. Inbetalningarna avser kv. Lagern i Råsunda, kv. Tomtebodan, kv. Sparrisen i Huvudsta samt kv. Motorn i Råsunda. Gatukostnadsersättningen intäktsförs i takt med att färdigställda exploateringsprojekt skrivs av. Upplösningen har minskat skulden med 8,5 mkr.

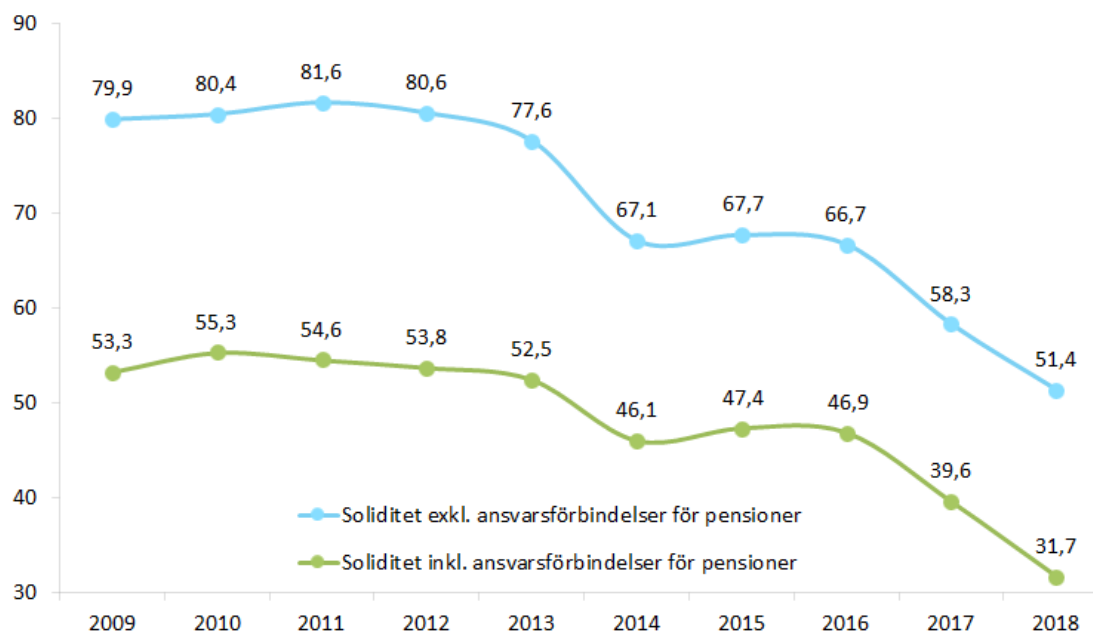
Av skulden avser 237,1 mkr färdigställda exploateringsområden, varav 78,5 mkr avser del av Ulriksdalsfältet, 49,9 mkr avser gator och parkanläggningar i norra Frösunda samt 48,3 mkr avser Stora Frösunda, Kolonnvägen och Frösundaleden.

Inbetalda gatukostnadsersättningar för pågående exploateringsprojekt uppgår till 388,5 mkr, där större projekt är del av Ulriksdalsfältet 164,2 mkr, Startboxen i Ulriksdal 43,5 mkr samt kv. Tomtebodan 42,7 mkr. Se även i notförteckning om "Långfristiga skulder"

Finansiering med egna medel

Soliditeten visar hur stor del av tillgångarna, som finansieras med egna medel. Vid utgången av 2018 uppgår soliditeten till 51,4 procent. Om hänsyn även tas till de pensionsförpliktelser som enligt den kommunala redovisningslagen redovisas inom linjen som ansvarsförbindelse, dvs. utanför balansräkningen, ligger soliditeten på 31,7 procent 2018.

Att skillnaden mellan de två soliditetsmåttens minskar över tid, beror på att ansvarsförbindelsen för pensioner intjänade före 1998 successivt minskar.

Soliditet, 2009 – 2018, procent

Under 2018 minskade soliditeten med 6,9 procentenhet, vilket främst förklaras av det negativa resultatet genom förpliktelsen att medfinansiera Mäljarbanan. Sammantaget för åren 2014 till 2018 har åtagandet för Mäljarbanan samt tunnelbaneåtagandet belastat resultatet med nominellt 1 856,8 mkr, samtidigt har bidrag för stadens medfinansiering om 553,8 mkr påverkat resultatet positivt. Dessa poster tillsammans har påverkat stadens soliditet negativt med cirka 20 procentenheter under åren 2014 till 2018. Allt eftersom stadens kostnader och intäkter för tunnelbane- och Mäljarbaneutbyggnaden realiserar under de kommande tio åren, kommer stadens soliditet att förbättras i motsvarande mån.

Därutöver finns också en fallande trend i soliditeten, som beror på att stadens allt större erhållna gatukostnadsersättningar, bokförs som långfristig skuld över anläggningarnas beräknade nyttjandeperiod.

Beaktat hur soliditeten tyngs av tunnelbane- och Mäljarbaneåtaganden samt av gatukostnadsersättningar har Solna stad en hög soliditet jämfört med snittet i kommunsverige (45,3 % år 2017).

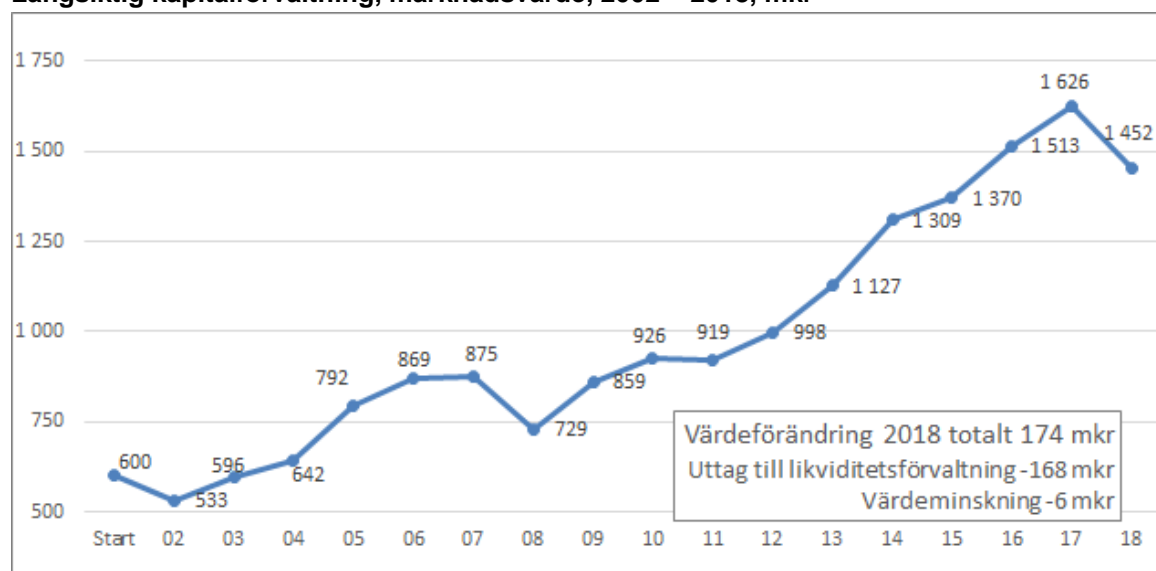
Kassaflödet från den löpande verksamheten är positivt och uppgår till 444,6 mkr. Kassaflödet är justerat med ej likviditetspåverkande poster om 240,3 mkr och här ingår förändringar i övriga avsättningar med 392,8 mkr samt reavinster vid försäljning av kortfristiga värdepapper med minus 179,2 mkr. Kassaflödet från investeringsverksamheten är negativt med 688,4 mkr, främst beroende på investeringar i materiella och immateriella anläggningstillgångar på 260,1 mkr samt investering i finansiella anläggningstillgångar vid aktieägartillskott till Norrenergi AB med 340,0 mkr. Kassaflödet från finansieringsverksamheten är positivt med 72,4 mkr och avser inbetald gatukostnadsersättning.

Medelsförvaltning

Marknadsvärdet på stadens samlade värdepappersportfölj är 1 620,1 mkr per december 2018, jämfört med 1 988,5 mkr vid förra årsskiftet. Minskningen om 338,4 mkr förklaras av uttag i likviditetsförvaltningen om 332,7 mkr samt värdeminskning i den långsiktiga kapitalförvaltningen med 5,7 mkr.

Under 2002 investerades kapitalet på 1 000 mkr från försäljningen av aktierna i Solnabostäder AB till Signalisten i enlighet med Solna stads finanspolicy. Av kapitalet placerades 600 mkr med en placeringshorisont som överstiger tio år i en värdepappersportfölj som innehåller svenska och globala aktier samt svenska räntebärande värdepapper. Marknadsvärdet på de 600,0 mkr var, efter uttag under året om 168,4 mkr, per den sista december 1 451,6 mkr. Värdeminskningen under 2018 uppgick till 5,7 mkr. Marknadsvärdet vid årets början var 1 625,8 mkr.

Långsiktig kapitalförvaltning, marknadsvärde, 2002 – 2018, mkr

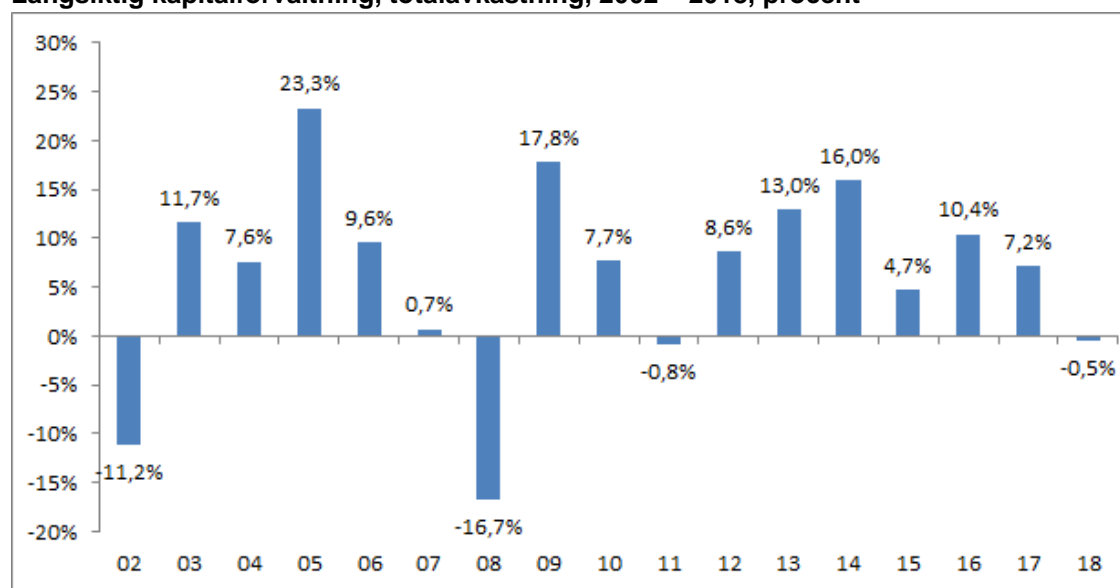

Den övriga delen placerades på kortare sikt i en likviditetsförvaltning som enbart innehåller svenska räntebärande värdepapper och bankinlåning. Under 2008 - 2009 tillfördes den kortsiktiga förvaltningen 800 mkr i samband med att Norrenergi och Miljö AB löste stadens reversfordran på 1 066,7 mkr. Den portföljen handlar om likvida medel som placeras på kort sikt, i allmänhet 2 år eller kortare. Avsikten med likviditetsförvaltningen är att minimera riskerna i den del av stadens likviditet som ska användas för kortsiktiga ändamål, som löpande betalningar och budgeterade investeringar. Uttag har skett löpande.

Vid ingången av 2018 uppgick likviditetsförvaltningen till 332,7 mkr. I augusti skedde uttag från finanskontot med 250 mkr för att tillskjuta 340 mkr i ovillkorat aktieägartillskott till Norrenergi AB. Ytterligare uttag om 82,7 mkr skedde i oktober för att genomföra avtalsenliga betalningar gällande tunnelbaneavtalen.

Under 2018 har dessutom värdepapper avyttrats i den långsiktiga kapitalförvaltningen om netto 168,4 mkr och dessa medel har överförts till likviditetsförvaltningen för att säkerställa likviditet till kommande utbetalningar gällande tunnelbaneåtagande. Vid utgången av december var marknadsvärdet på stadens likviditetsförvaltning 168,4 mkr. Medlen är placerade som bankinlåning på koncernkontot, där räntan för närvarande är 0,0 procent.

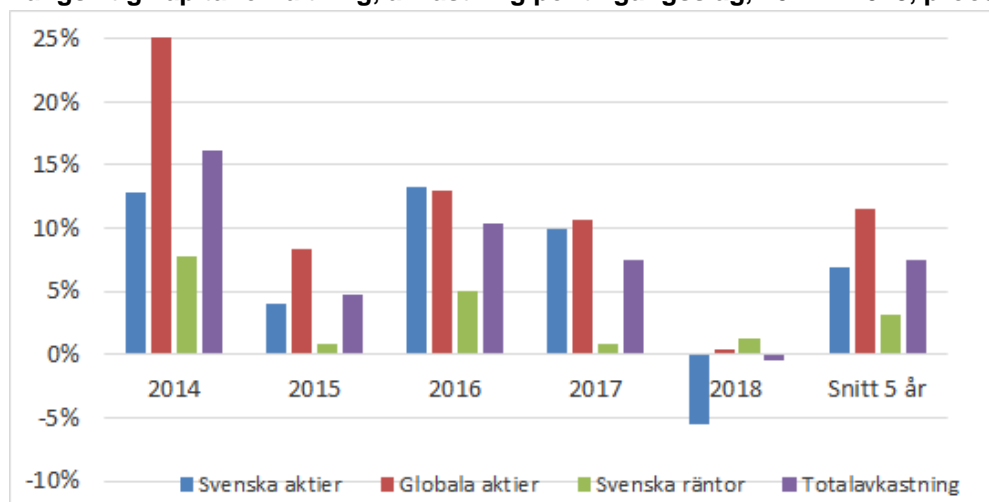
Långsiktig kapitalförvaltning, totalavkastning, 2002 – 2018, procent

Avkastningen i den långsiktiga kapitalförvaltningen uppgår sammantaget till minus 0,5 procent, (0,8 procentenheter högre än jämförelseindex). Avkastningen på stadens svenska aktiefonder har uppgått till minus 5,5 procent och de globala aktiefonderna till 0,4 procent. Avkastningen på de långsiktiga räntebärande värdepappren har uppgått till 1,3 procent under 2018.

Långsiktig kapitalförvaltning, avkastning per tillgångslag, 2014 – 2018, procent

Kapitalet förvaltas på lång sikt för att täcka framtida investeringar samt pensionsutbetalningar och placeras för att uppnå en årlig avkastning som överstiger inflationen med tre procentenheter över en rullande femårsperiod. Under de senaste fem åren har kapitalförvaltningen genererat en årlig avkastning på 7,4 procent.

Kapitalförvaltningen har överträffat målsättningen för den årliga avkastningen under åren 2014 – 2018 med 3,4 procentenheter.

Vid utgången av december 2018 var marknadsvärdet på stadens samlade värdepappersportfölj 1 620,1 mkr, vilket är 76,2 mkr lägre än anskaffningsvärdet. Enligt god redovisningssed ska värdepapper och fonder i stadens medelsförvaltning värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet på balansdagen. En värdering om 76,2 mkr har därför skett.

Pensionsförpliktelser

Det totala pensionsåtagandet för stadens anställda uppgår till 1 550,1 mkr inklusive löneskatt. Åtagandet redovisas dels som avsättning i balansräkningen, dels som ansvarsförbindelse.

Avsättningen består av det åtagande som avser pensioner intjänade från 1 januari 1998. Avsättning består av förmånsbestämd pension, ålderspension, efterlevande pension samt visstidspension. Den del som förvaltas av arbetsgivaren uppgår till 358,2 mkr inklusive löneskatt. Jämfört med 2017 är det en ökning med 24,4 mkr. Ökningen beror främst på högre pensionsavsättning på grund av fler anställda med rätt till förmånsbestämda pensioner. Pensionsutbetalningar på cirka 13,2 mkr inklusive löneskatt har minskat skulden i avsättningen.

Avsättningar avseende särskild avtalspension enligt överenskommelse (SAP-sök) uppgår till 6,0 mkr inklusive löneskatt och räknas som omstruktureringsåtgärder. Föregående år uppgick dessa avsättningar till 9,1 mkr. De totala pensionsavsättningarna för staden uppgår till 368,0 mkr inklusive löneskatt.

Pensionsförpliktelser

Mkr	2018	2017	Förändring	Förändring %
Avsättning	368,0	347,4	20,6	5,9
- varav pensioner intjänade från 1998	358,2	333,8	24,4	7,3
- varav visstidspensioner	3,9	4,5	-0,6	-13,3
- varav pensioner omstrukturering	6,0	9,1	-3,1	-34,1
Ansvarsförbindelser pensioner intjänade före 1998	1 182,1	1 188,3	-6,2	-0,5
Totalt	1 550,1	1 535,6	14,5	0,9

I ansvarsförbindelsen ingår förpliktelser för pensionsförmåner som intjänades före 1998. Kostnaden redovisas när pensionen utbetalas. Förpliktelsen uppgår till 1 182,1 mkr inklusive löneskatt, vilket är en minskning med 6,2 mkr jämfört med 2017. Pensionsutbetalningar på cirka 61 mkr inklusive löneskatt har minskat skulden i ansvarsförbindelsen. Den totala förpliktelsen redovisas enligt den kommunala redovisningslagens regler utanför balansräkningen.

Staden tecknade 2009 en pensionsförsäkring med KPA pension avseende intjänade pensionsförmåner till f.d. Brandförsvärsförbundet. För 2018 redovisar försäkringen överskottsmedel på cirka 1,2 mkr.

Den avgiftsbestämda delen uppgår till 45,8 mkr exklusive löneskatt. Den redovisas som kortfristig skuld och

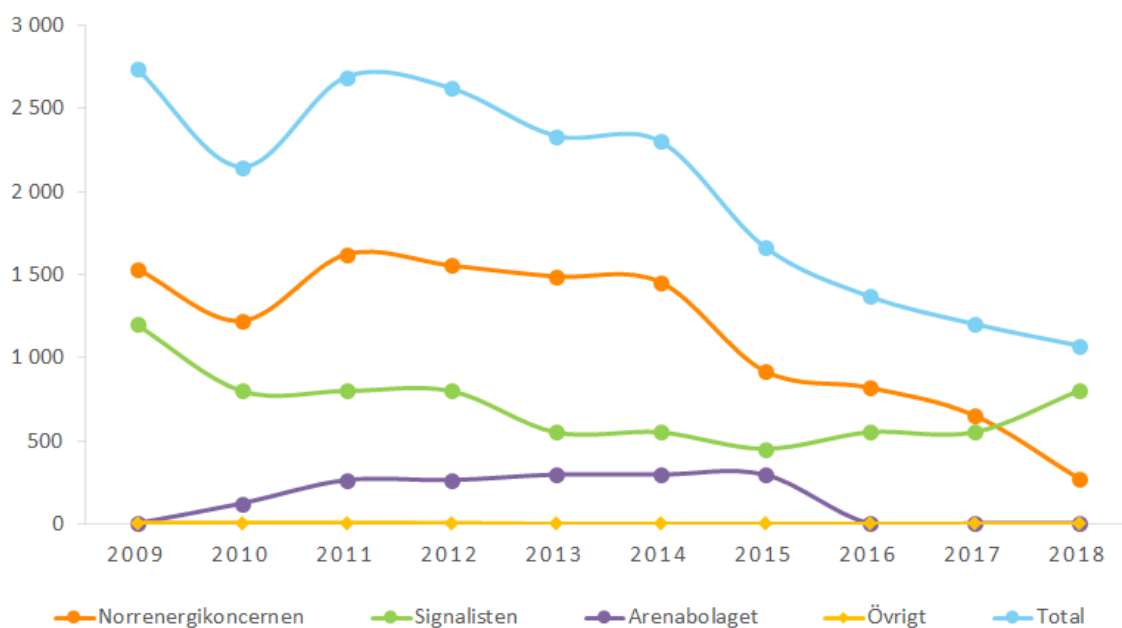
betalas ut i mars 2019 till den förvaltare som den anställda har valt. Övriga pensionsförpliktelser förvaltas genom s.k. återlån och används i den löpande verksamheten.

Staden har en värdepappersportfölj vars marknadsvärde uppgår till 1 451,6 mkr den sista december 2018. De medel som förvaltas på lång sikt kan enligt stadens finanspolicy användas till såväl framtida investeringar som till pensionsutbetalningar.

Koncernåtaganden

Stadens borgensåtaganden uppgick per december 2018 till 1 071,1 mkr, vilket är en minskning med 130,0 mkr. Norrenergi och Miljö AB har fusionerats med Norrenergi AB och borgensåtagandet mot Norrenergi har totalt minskat med 380 mkr. Borgen gentemot Signalisten har ökat med 250 mkr. Detta har skett genom att Signalisten har ökat upplåningen under året med 150 mkr samt ersatt lån med fastigheter som pant om 200 mkr mot lån med borgen, men samtidigt har stadens borgen för en checkräkningskredit om 100 mkr upphört.

Borgensåtaganden, 2009 – 2018, mkr

De totala borgensåtagandena (1 071,1 mkr) har mer än halverats sedan år 2011, vilket förstas minskar stadens åtaganden och därmed den potentiella riskexponeringen. År 2016 avslutades borgensåtagandet för Arenabolaget i Solna KB.

Utöver ovan borgensåtaganden finns en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser.

Staden har också som medlem i kommunalförbunden Käppalaförbundet och Norrvatten garantiförpliktelser för kommunalförbundens lån motsvarande sitt andelstal.

Inom ramen för stadens koncernkonto har Råsunda Förstads AB en checkkredit på 25,0 mkr, som var outnyttjad per 2018-12-31. Ingen annan utlåning till koncernföretag finns avtalad.

Kvalitet, verksamhetsutveckling och effektivisering

Inom Solna stad ryms verksamheter av olika karaktär; allt från social omsorg och förskola/skola till teknisk infrastruktur. De tjänster som staden ansvarar för har stor betydelse för de flesta solnabors vardag. Solnaborna förväntar sig att snabbt, enkelt och säkert kunna sköta sina ärenden, få tillgång till information och ha möjlighet till inflytande genom digitala kontaktvägar. Det ska vara enkelt att komma i kontakt med staden, bemötandet ska vara gott, handläggningen ska vara rättssäker och effektiv.

Nämnderna har följt upp kvaliteten i verksamheten löpande, i samband med delårsrapporteringen per augusti och med årsredovisningen. Kvalitetsperspektiven fångas i många fall upp i uppföljningen av nämndmålen.

I kvalitetsdeklarationerna som nämnderna och verksamheterna har tagit fram finns beskrivningar av vilken

service medborgaren/brukaren kan förvänta sig av staden och dess verksamhet. Stadens har cirka 50 kvalitetsdeklarationer. Kvalitetsdeklarationerna har följts upp och har vid behov reviderats.

Samtliga verksamheter ska följa upp och tillvarata medborgarnas/brukarnas synpunkter för att kunna utveckla verksamheten enligt stadens gemensamma kvalitetspolicy och strategi. För alla stadens verksamheter är tillgänglighet, bemötande och service viktiga utvecklingsområden. Synpunkter från solnaborna via kontaktcenter och andra kanaler ger viktig information i detta avseende.

Solnabor, företagare och besökare kan vända sig till kontaktcenter för att få svar, råd och vägledning genom ett flertal olika kanaler – telefon, webb och reception. Kontaktcenter har tillsammans med förvaltningarna skapat förutsättningar för att lösa ärenden redan vid första kontakten genom uppdatering av frågor och svar.

Det är viktigt att staden möter dagens krav på digital tillgänglighet. Under hösten 2018 har därför arbetet med att utveckla en ny webbplats för Solna stad påbörjats. Webbplatsen, innehållet och tjänsterna ska vara tillgängliga för en bred mottagargrupp, inklusive personer med olika typer av funktionsnedsättningar, för att öka möjligheten för alla att delta i samhället på lika villkor.

Det systematiska kvalitetsarbetet inom skolan och förskolan innebär att huvudmannen, förskolan och skolan systematiskt och kontinuerligt följer upp verksamheten, analyserar resultaten i förhållande till de nationella målen samt planerar och utvecklar verksamheten.

Barn- och utbildningsförvaltningen har under året arbetat med att implementera strategierna för att öka kvaliteten i förskolan samt för att förbättra kunskapsresultat i skolan.

De avtalsuppföljningar som omvårdnadsförvaltningen har gjort visar att utförarna har arbetat med kvalitetsutveckling i verksamheten.

Staden arbetar kontinuerligt med digitalisering av verksamheten. Ett exempel är att digitala låsvred har installerats hos drygt 1 100 hemtjänst- och trygghetslarmkunder med syfte att skapa en nyckelfri och därmed tryggare och effektivare hemtjänst.

Socialförvaltningen har utvecklat sina arbetsätt och exempelvis implementerat nya BBIC (barns behov i centrum) och förberett implementeringen av IBIC (individens behov i centrum).

Inom miljö- och byggnadsförvaltningen finns en stor del av myndighetsutövningens moment beskrivna i rutiner och anvisningar. Tjänsteskrivelserna utgår från gemensamma mallar, vilket skapar förutsättningar för en effektiv och likvärdig handläggning. Medarbetare som arbetar med myndighetsutövning har erbjudits utbildning inom ramen för stadens nätverk Service i samverkan, som bl.a. handlar om att stärka service och bemötande och rättssäker myndighetsutövning.

Nämns även det fortsatta arbetet med att vidareutveckla stadens avtalsuppföljning med fokus på en systematisk avtalsuppföljning.

I nämndernas årsredovisningar finns mer detaljerade beskrivningar av hur verksamheten har arbetat med kvalitet, verksamhetsutveckling och effektiviseringar.

Tvärsektoriella frågor

Solna stad har väl utvecklade metoder för att arbeta med de tvärsektoriella frågorna; internationellt arbete, likabehandlingsarbete och strategiskt miljöarbete. Kommunstyrelsen, kommittéer och råd skapar tillsammans med stadsledningsförvaltningen förutsättningar för arbetet bland annat genom kunskapsuppbyggnad, erfarenhetsutbyte och samarbete. Nämnderna har uppdraget att använda de tvärsektoriella perspektiven för att utveckla den egna verksamheten och stödja nämndens måluppfyllelse. Det tvärsektoriella arbetet följs upp i delårsrapport och årsredovisning.

Internationellt arbete

Det internationella arbetet används huvudsakligen som en metod för verksamhets- och kvalitetsutveckling samt som ett verktyg för att rusta barn och unga för en framtid med täta kontakter över nations- och kulturgränser.

Långsiktiga samarbetspartners är en framgångsfaktor i det internationella arbetet

Staden har utvecklat och stärkt samverkan med de europeiska nätverken Eurocities och European Forum for Urban Security (Efus) samt med stadens vänorter.

Syftet med medlemskapet i storstadsnätverket Eurocities är i första hand kunskapsinhämtning om aktuella EU-

frågor ur ett stadsperspektiv samt kunskap- och erfarenhetsutbyte med kollegor i andra europeiska städer. Representanter för staden har deltagit i möten med fokus på städers roll i ett inkluderande Europa och kreativitet som drivkraft för tillväxt och utveckling. Medarbetare på barn- och utbildningsförvaltningen och omvårdnadsförvaltningen har deltagit i nätverkets arbetsgrupper "utbildning" respektive "urbant äldre", där städer stödjer varandras utveckling genom arbetsmetoden vänskaplig kollegial granskning.

I nätverket Efus samverkar europeiska regioner och kommuner kring säkerhets- och trygghetsfrågor i stadsmiljön. Inom ramen för trygghetsarbetet deltar stadsledningsförvaltningen i EU-projektet "Practicies", som syftar till att kartlägga bakomliggande faktorer för radikaliserings och hur dessa kan förebyggas.

Det nordiska vänortsmötet i Ski, Norge gav deltagarna möjlighet till jämförelser och utbyte kring likheter och olikheter på temat "Medborgardialog, inflytande och välfärdsteknik". Vänortssamarbetet har stärkts och utvidgats genom projekt där nordiska vänorter gemensamt samverkar med vänorter i Baltikum på områden som integration och sociala frågor.

Verksamhetsutveckling i fokus

Digitalisering har fortsatt varit ett centralt tema i flera förvaltningars internationella arbete. Barn- och utbildningsförvaltningen har för tredje året tagit del av metoder för digitalisering i förskola och skola på BETT-mässan i London. Omvårdnadsförvaltningen har studerat äldreomsorg i Amsterdam bl.a. med fokus på välfärdsteknik. Båda förvaltningarna arbetar med att höja den digitala kompetensen hos baspersonal med stöd av Europeiska socialfonden.

Kompetensförvaltningen driver och deltar i EU-finansierade projekt för att tillsammans med regionala partners utveckla verksamheten. Projektet "Sverige bygger ut" utvecklar metoder för arbetsplatsförlagt lärande inom kommunal vuxenutbildning och yrkesvalidering inom byggsektorn, bl.a. utifrån norska och tyska exempel. Barn- och ungdomsenheten på socialförvaltningen har arbetat med att implementera det australienska arbetssättet Signs of Safety - för att trygga barns säkerhet, i den egna verksamheten. Arbetet har uppmärksammats internationellt och enheten mottog internationella kommitténs utmärkelse "Årets internationalist" för sitt framgångsrika arbete. Miljö- och byggnadsförvaltningen har fått nya kunskaper om livsmedelstillsyn vid Nordiska Rådets tillsynskonferens, liksom i utveckling av kart- och mätverksamheten genom en studieresa till Rotterdam och Haag.

Barn och unga rustas för framtiden genom internationella utbyten och projekt

Inom skolan pågår projektsamarbeten med Kina, Nederländerna, Norden och Baltikum på teman som språk, kultur, inkludering och interkulturell kompetens, entreprenörskap och innovation samt integration av nyanlända. Två lärare har utbildats till skolambassadörer för EU och två skolor deltar i Europaparlamentets ambassadörsskoleprogram. Båda programmen syftar till att stärka EU-kunskapen hos både lärare och elever samt öka intresset för internationella aktiviteter och samarbeten.

Verksamheten för ungdomars kultur och fritid har erbjudit ett stort antal ungdomar möjlighet till internationella erfarenheter genom ungdomsutbyten och projekt. Socialt entreprenörskap, demokrati och ungdomsinflytande, nätmobbing samt asyl- och flyktmottagning har varit några teman. Bland effekterna för de barn och ungdomar som deltagit märks nya kunskaper och färdigheter, mognad, nätverk, nya perspektiv såväl på sig själva som på andra och omvärlden samt ökad måluppfyllelse och höjda betyg. Effekterna har konstaterats både genom uppföljning med deltagare och genom lärares och ledares observationer.

Det internationella arbetet i skolor och fritidsverksamheter har också bidragit till verksamhetsutveckling, stärkt kompetens hos medarbetare och ökad attraktivitet i verksamheten. Fritidsverksamheten deltar i projektet "Socialt entreprenörskap som verktyg i ungdomsarbete", där ungdomsledare från sex olika länder tillsammans identifierar och lär av goda exempel inom området i respektive land. Ulriksdalsskolans Kinaprojekt omfattar både elever och lärare där lärarna har kollegialt utbyte med sina kinesiska kollegor. Möjligheterna att få delta i internationella utbyten och projekt är attraktivt för såväl elever och ungdomar som för medarbetare.

Årets internationella arbete har bidragit till övergripande mål samt nämndmål som bl.a. hög andel elever med godkända betyg i vuxenutbildningen, höjda kunskapsresultat i skolan, säkerställa att barn och ungdomar inte far illa, trygghet och service utifrån brukarnas behov i omvårdnad samt göra det möjligt för fler barn och ungdomar att delta i idrotts-, fritids- och kulturverksamhet.

Likabehandlingsarbete

Likabehandlingsarbetet i staden syftar till att alla solnabor ska få ett likvärdigt bemötande och en likvärdig service i mötet med samtliga av Solna stads finansierade verksamheter.

Det är viktigt att staden möter medborgarnas och företagens krav på digital tillgänglighet. Under hösten påbörjades arbetet med att ta fram en ny webbplats för Solna stad. Webbplatsen - innehållet och tjänsterna - ska vara tillgängliga för en bred mottagargrupp, även för dem med olika typer av funktionsnedsättning, för att öka möjligheten för alla att delta i samhället på lika villkor.

Skolor och förskolor ansvarar för att varje läsår planera och följa upp aktiviteter inom likabehandlingsområdet inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Det pågår ett samarbete med stiftelsen Friends och eleverna i stadens grundskolor har besvarat enkäter med frågor gällande kränkande behandling och diskriminering. Utifrån resultaten tas handlingsplaner för varje skola fram. Utbildningar genomförs också i hur skolorna kan arbeta förebyggande och främjande mot kränkande behandling. Rutiner för att motverka diskriminering och sexuella trakasserier har setts över och förtydligats, detta gäller också anmälan och utredning av kränkande behandling.

Inom kultur- och fritidsförvaltningens olika enheter har bl.a. bibliotekets HBTQ-certifiering omcertifierats av RFSL. I fritidsverksamheten för LSS placerade ungdomar med funktionsnedsättning har föreningen Glada Gänget bildats. Ungdomarna sitter själva i styrelsen och leder föreningens verksamhet med stöd av fritidspersonalen.

I stadens sommarjobsprojekt prioriterades dels ungdomar med funktionsnedsättning, dels nyanlända ungdomar. I vuxenutbildningens kvalitetsarbete har uppföljning av utbildningsanordnarnas värdegrundsarbete och likabehandlingsplaner ingått. Syftet har varit att säkerställa att alla elever inom vuxenutbildningen bemöts på ett likvärdigt sätt.

Omvårdnadsförvaltningen arbetar för att öka hälsa, välbefinnande och livsglädje hos äldre. Arbetet sker ofta i samverkan med frivilligorganisationer. En broschyr om våld i nära relationer på lättläst svenska är framtagen. Förvaltningen har fortsatt sitt arbete med att stödja personer med funktionsnedsättning för att öka anställningsbarhet och möjlighet att leva ett så självständigt liv som möjligt.

Socialförvaltningen arbetar för att säkerställa ett respektfullt bemötande och tydlighet i sitt arbete. Under året har brukarinflytandet varit en prioriterad fråga. Föreningen Inflytanderådet Solna har bildats. De har under hösten haft samverkansmöten samt genomfört en brukarrevision av Nytida boendestöd. Aktivt arbete kring information och utbildning kring våld i nära relation har genomförts och nya metoder har utvecklats för att erbjuda tidiga insatser när det gäller både våldsutsatta och våldsutövare.

Tekniska förvaltningen har arbetat för att förbättra tillgängligheten både i stadsmiljön och i stadens verksamhetslokaler. Bland annat har sänkning av kantsten genomförts och det nya utebadet i Huvudsta har anpassats för personer med funktionsnedsättning.

En utbildning kring likabehandling har planerats och startar under 2019. Målgrupp för utbildningen är förtroendevalda och medarbetare.

Aktiviteter inom likabehandlingsområdet bidrar till att uppfylla stadens övergripande mål om att Solna stad ska vara en stad som kännetecknas av mångfald, kreativitet och upplevelser. Aktiviteterna bidrar också till nämndmål som bl.a.; trygghet i skola och förskola, respekt för varje elev, service utifrån brukarens behov med fokus på ett helhetsperspektiv, ett gott bemötande och trygghet i omvårdnad samt tillgänglighet i stadsmiljö och fastigheter.

Miljöarbete

Solna stads miljöpolicy och miljöstrategi lägger fast tre fokusområden för stadens miljöarbete: en hållbar stadsutveckling, en effektiv resursanvändning och en god livsmiljö. Miljöpolicy och miljöstrategin är en viktig del i arbetet med att nå stadens vision om att Solna ska växa och utvecklas hållbart för alla solnabor.

Under året har stadens nämnder, genom sina förvaltningar, arbetat för att stärka sitt miljöarbete utifrån stadens miljöpolicy och miljöstrategi. Det är kommunstyrelsen med hjälp av stadsledningsförvaltningen som har det övergripande ansvaret att samordna och följa upp stadens strategiska miljöarbete.

Nämnderna har i sina årsredovisningar beskrivit genomförda aktiviteter inom miljöområdet utifrån de tre fokusområdena. I de nämnder där miljörelaterade nämndmål finns har även aktiviteter som bidrar till dessa beskrivits. I stadens årsredovisning redovisas ett antal av de viktigaste aktiviteterna som bidragit till stadens mål och fokusområden inom miljöområdet.

Under året har stadens miljöarbete följts upp kvantitativt, dels inom ramen för stadens medlemskap i Sveriges Ekokommuner, dels genom kommun- och landstingsdatabasen Kolada. Uppföljningen visade bl.a. att Solna, i jämförelse med andra kommuner, har låga avfallsmängder, låga utsläpp av växthusgaser och högt antal resor med kollektivtrafik per invånare.

Hållbar stadsutveckling

Hållbar stadsutveckling handlar om hur staden på ett hållbart sätt planerar bebyggelse och markanvändning.

För att främja en hållbar stadsutveckling har kommunstyrelsen, byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden skapat förutsättningar för ett effektivt markutnyttjande, en tät stadsstruktur och ett resurseffektivt byggande samtidigt som stadens grönområden värnats.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har arbetat för att införliva den kunskap som finns från miljötillsyn och miljöövervakning för en mer hållbar stadsplanering i ett tidigare skede i planprocessen. I samband med utarbetande av samtliga exploateringsavtal 2018 har miljöprogram och dagvattenutredningar tagits fram.

I samband med arbetet med nya detaljplaner har byggnadsnämnden uppmuntrat aktuella projekt att utveckla sitt miljöarbete i enlighet med stadens ambitioner på miljöområdet, bl.a. genom miljöklassning av byggnader. I staden finns idag 51 byggnader i Solna certifierade i någon av de större miljöcertifieringssystemen Miljöbyggnad, BREEAM, Greenbuilding eller LEED. Av dessa har 12 byggnader certifierats under 2018.

Effektiv resursanvändning

Effektiv resursanvändning handlar om att skapa ett mer hållbart transportsystem, att skapa effektivare energianvändning och att förbättra avfallshantering i staden.

Staden har arbetat för ett *effektivare transportsystem*. Kommunstyrelsen och byggnadsnämnden har skapat förutsättningar för solnaborna att resa miljövänligt genom att arbeta för utbyggnad av kollektivtrafik och utbyggnad av cykel- och gånginfrastruktur i nya detaljplaner. Fokus har också lagts på att säkerställa att nybyggnation sker i kollektivtrafiknära lägen.

Tekniska nämnden har fortsatt genomförandet av cykelplanen, bl.a. genom att skapa en cykelfartsgata och förbättra vägpasset längs cykelstråket genom Hagalund. Inom projektet ”Vi är cyklist” har information om hälso- och miljöfördelarna med att cykla spridits till solnaborna och genom stadens årliga cykelkurser har 27 vuxna nybörjare lärt sig cykla. Inom ramen för ”Planen för säkra skolvägar” har aktiviteter för att få fler barn att gå och cykla till/från skolan genomförts, däribland ett arbete med vandrande och cyklande skolbussar. Flera av stadens förvaltningar har köpt in ytterligare elcyklar till sina medarbetare för att främja mer hållbart resande i tjänsten. Projektet ”Fixa laddplats” har under året genomfört seminarium och informationspridning med fokus på hur bostadsrättsföreningar och småhusägare i Solna kan gå tillväga för att installera laddplatser för elbil.

Staden har också arbetat för en *effektivare energianvändning*. I april antog staden en energipolicy med tillhörande riktlinjer för stadens energiarbete 2018–2021. Tekniska nämnden har genomfört en energikartläggning av stadens fastigheter som ligger till grund för ett flertal förslag till kommande åtgärder för energieffektivisering. Insatserna för att öka energieffektiviteten i stadens fastigheter, lokaler och utemiljöer har fortsatt bl.a. med energibesparande åtgärder kopplat till belysning. Tekniska nämnden har vid byte av ventilationsaggregat i stadens fastigheter föreskrivit energisnåla lösningar och fortsatt arbetet med att installera energisnåla armaturer och ljuskällor för gatubelysning och i tunnlarna.

Staden har fortsatt erbjuda kostnadsfri och oberoende energi- och klimatrådgivning till privatpersoner, organisationer och företag genom telefonrådgivning, rådgivningsbesök och seminarier. Exempelvis har 25 bostadsrättsföreningar i Solna fått rådgivningsbesök under året.

Vidare har samråd genomförts för att Solnaverket ska kunna utveckla sin verksamhet i staden. Solnaverkets utbyggnad är ett led i Norrenergis strävan att bibehålla omställningen från fossila bränslen till förnyelsebara källor i produktionen av fjärrvärme och fjärrkyla till Solna och Sundbyberg.

Staden har arbetat för att *effektivisera avfallshanteringen*. För att bidra till minskade avfallsmängder har under 2018 har nya skrivare installerats i hela staden. De nya skrivarna har en funktion som minimerar antalet onödiga utskrifter och därmed minskar pappersavfall.

Tekniska nämnden har fortsatt arbetet med insamling av matavfall under 2018 och bl.a. genomfört ett antal informationsinsatser mot solnaborna. Barn- och utbildningsnämnden har under året arbetat tillsammans med upphandlad leverantör kring att minska matsvinnet i stadens skolor. För att främja ett ökat återbruk i stadens verksamheter har en digital återbruksportal, REKO, lanserats. Återbruksportalen gör det lättare att återbruka möbler, inredning och annan utrustning inom stadens organisation. Det nya återbruksportalen kompletterar redan pågående initiativ kring återbruk inom socialnämndens och omvårdnadsnämndens verksamheter.

God livsmiljö

God livsmiljö handlar om att främja solnabornas hälsa och välbefinnande genom att bl.a. förbättra vatten- och luftkvaliteten, minimera användningen av farliga ämnen och värna närhet till grönytor.

Staden har under året skapat förutsättningar för en *god vattenkvalitet*. Bland annat har ett åtgärdsprogram för att förbättra vattenkvaliteten i Brunnsviken arbetats fram. Vidare har kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och tekniska nämnden implementerat stadens nya dagvattenstrategi i sina processer. En förvaltningsövergripande dagvattengrupp har bildats i syfte att säkerställa att den långsiktiga dagvattenhanteringen sker på ett samordnat och effektivt sätt. Inom ramen för grundvattenrådet för Norra Stockholmsåsen har ett antal aktiviteter genomförts för att värna stadens grundvatten.

Kultur- och fritidsnämnden har under året arbetat med att minska spridningen av plastgranulat från stadens konstgräsplaner genom att exempelvis installerat granulutfällor på Skytteholms IP. För att öka kunskapen om plastgranulats påverkan stod staden under våren värd för en större nationell konferens gällande miljöfrågor i anslutning till idrottsplatser med konstgräs.

För att skapa förutsättningar för en *god luftkvalitet* har kommunstyrelsen under december satt upp en luftkvalitetsmätstation längs Råsundavägen och ska från och med årsskiftet 2018/2019 mäta halterna av kvävedioxid och partiklar (PM10) i luften.

Under året har arbetet för att bevara och *utveckla stadens grönområden* fortsatt och som en del i detta arbete invigdes Råstasjöns naturreservat i juni. Kommunstyrelsen och tekniska nämnden har tillsammans tagit fram en genomförandeplan för naturreservatet vid Råstasjön. Omvårdnadsförvaltningen arbetar aktivt med att se över och utveckla grönytor kopplat till sina verksamheter.

Barn- och utbildningsnämnden har under året arbetat med att *minska miljöfarliga ämnen* i förskola och skola i enlighet med den plan som tidigare tagits fram för att minska barns exponering för miljöskadliga ämnen. Fokus har varit på att löpande byta ut leksaker och möbler i förskolan till mer kemikaliesmarta alternativ.

Stadens nämnder har fortsatt ställa *miljö- och hållbarhetskrav* i upphandlingar av varor och tjänster, exempelvis vad gäller material som används i entreprenader, miljökrav på transporter och ekologiska matvaror.

Inom stadens långsiktiga kapitalförvaltning har staden under 2018 bytt ut sina svenska aktiefonder mot en indexnära aktiefond med en mer långtgående hållbarhetsinriktning. Detta innebär att aktiefonden utöver finanspolycyns krav på exkludering av branscher även exkluderar bolag som inte följer internationella normer avseende mänskliga rättigheter, miljö, korruption och arbetsrätt. Alla stadens aktiefonder är dessutom fossilfria och inga placeringar i företag som utvinnet kol, olja eller gas förekommer.

Solna är den kommun i Sverige som har störst andel grön upplåning. Detta framgår av Kommuninvests årliga sammanställning. Det är framför allt dotterbolaget Norrenergis gröna upplåning som skapar denna topplaceringsposition.

Medarbetare

Arbetet inom HR-området har fokuserat på att öka medarbetarengagemanget och ambassadörskapet samt att förbättra ledarskapet. Resultatet från medarbetarundersökningen gav ett HME-index för staden på 80 av 100 möjliga. Det är ett bra resultat och på samma nivå som 2017. Förvaltningarna har analyserat HME-resultatet, identifierat förbättringsområden och tagit fram handlingsplaner. Ett förbättringsområde är styrning och uppföljning av mål. Det är viktigt att medarbetarna vet vad som förväntas av dem och att mål och aktiviteter följs upp.

Löneöversynen har genomförts för stadens medarbetare. De grupper som prioriterades var socialsekreterare och biståndsbedömare. Mallar för medarbetar- och chefssamtal har uppdaterats och en generell kompetensprofil för ledare har utarbetats. Förvaltningarna har arbetat med kompetensutveckling av medarbetare genom olika aktiviteter, såsom utbildningar, seminarier, samarbeten, teamövningar samt omvärldsbevakning.

Staden driver EU-projektet "Digitalt medarbetarskap" med målet att höja den digitala kompetensen hos anställda inom förskola, förskoleklass och fritidsverksamhet samt inom vård och omsorg. Projektet använder Eurocities- och vänortssamarbeten för att identifiera och lära av framgångsrika exempel inom digitaliseringsområdet från andra städer.

Staden har arbetat med att sänka sjukfrånvaron. Arbetet med att skapa struktur och systematik för ett hållbart systematiskt arbetsmiljöarbete har pågått.

Stadsledningsförvaltningen har säkerställt att förutsättningar finns för ett arbete med likabehandlingsfrågor genom utbildningar i rekrytering och medarbetar- och lönesamtal samt genom arbetet med resultatet av medarbetarundersökningen.

Medarbetare

Antalet medarbetare i staden uppgick per december 2018 till 2 486, vilket är en ökning med 40 medarbetare (1,6 %) jämfört med 2017. Ökningen sker främst i åldersgruppen under 30 år. Antalet tillsvidareanställda ökade med 39 medarbetare (1,9 %) jämfört med 2017.

Årsarbetare och anställda per december

Antal	2018	2017	Förändring	Förändring %
Årsarbetare	2 295	2 243	52	2,3
Totalt anställda	2 486	2 446	40	1,6
Tillsvidareanställda kvinnor	1 640	1 602	38	2,3
Tillsvidareanställda män	485	484	1	0,2
Totalt tillsvidareanställda	2 125	2 086	39	1,9
Visstidsanställda kvinnor	252	239	13	5,4
Visstidsanställda män	125	131	-6	-4,6
Totalt visstidsanställda	377	370	7	1,9
Anställda per åldersgrupp:				
<30 år	256	202	54	26,7
30 -49 år	1 156	1 144	12	1,1
50 -59 år	634	605	29	4,8
>60 år	440	495	-55	-11,1

Anm: Antal tillsvidare- och vistidsanställda summerar inte till totalt antal anställda på grund av att staden har medarbetare med dubbel anställningsform. Ujfallet för 2017 är ändrat jämfört med årsredovisningen för 2017.

Ökningen av tillsvidareanställda under året är från 2 086 till 2 125 (1,9 %). Ökningen beror bl.a. på barn- och utbildningsförvaltningens nyöppnade verksamheter Råsunda centralskola och förskolan Solskenet. Därtill har Parkskolan öppnat en ny årskurs. Inom tekniska förvaltningen och miljö- och byggnadsförvaltningen har tillsvidareanställda till viss del ersatt konsulter.

Tillsvidareanställda per förvaltning per december

Antal tillsvidareanställda	2018	2017	Förändring	Förändring %
Stadsledningsförvaltningen	108	107	1	0,9
Tekniska förvaltningen	40	33	7	21,2
Kultur- och fritidsförvaltningen	140	141	-1	-0,7
Barn- och utbildningsförvaltningen	1 192	1 159	33	2,9
Kompetensförvaltningen	23	23	0	0,0
Socialförvaltningen	173	172	1	0,6
Omvårdnadsförvaltningen	395	402	-7	-1,7
Miljö- och byggnadsförvaltningen	54	49	5	10,2
Totalt	2 125	2 086	39	1,9

Sjukfrånvaro

Stadens totala sjukfrånvaro 2018 ökade marginellt jämfört med 2017. Den korta sjukfrånvaron (1-14 dagar) har ökat något medan den långa sjukfrånvaron (> 60 dagar) är densamma som 2017.

Staden fortsätter att arbeta med att sänka sjukfrånvaron med bl.a. fortsatt frekvent uppföljning och ett intensifierat samarbete mellan stadens chefer, HR och företagshälsovård. Arbete med att minska antalet medarbetare med 6 eller fler sjuktillfällen under en 12-månadersperiod fortsätter.

Sjukfrånvaro

Procent	2018	2017	Förändring
Total sjukfrånvaro, andel av ordinarie arbetstid	6,9	6,8	0,1
Korttidssjukfrånvaro (<15 dagar)	3,2	3,0	0,2
Långtidssjukfrånvaro (>60 dagar)	2,3	2,3	0,0
Kvinnor	7,8	7,6	0,2
Män	4,2	4,6	-0,4
Under 30 år	7,3	6,6	0,7
30 -49 år	6,9	6,4	0,5
Över 49 år	7,1	7,4	-0,3
Långtidssjukfrånvaro (>60 dagar), andel av total sjukfrånvarotid	32,6	33,6	1,0

Framtida utmaningar och förändringar

Stadsutveckling, trafik och kommunikationer

Tillväxten innebär stora möjligheter för Solna. Med nya invånare ökar skatteintäkterna, samtidigt som underlag skapas för en bättre närservice, utveckling av kollektivtrafik och en tryggare miljö. Inriktningen för staden är att skapa en tät stadsstruktur med en varierad bebyggelse, som består av en blandning av bostäder, arbetsplatser och olika typer av service. Ambitionen är att skapa förutsättningar för ett tillgängligt serviceutbud i hela staden. Utifrån stadsdelarnas egna identiteter ska barriärer byggas bort och stadsdelarna länkas ihop för att skapa en mer sammanhållen stad.

I detta perspektiv är det också viktigt att säkerställa att planeringen för stadsutvecklingen samordnas med planeringen för olika typer av service. De nya stadsdelarna behöver försörjas med förskola, skola, äldreomsorg, gruppbostäder, fritidsverksamhet, teknisk infrastruktur och annan kommunal service. Det ställer krav på staden att bygga ut den kommunala servicen i den takt och i de områden som Solna växer, för att kunna svara upp mot stadens åtaganden.

Trafiken är en stor utmaning för Solna. En fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken med bl.a. den nya tunnelbanan är nödvändig för att Solna ska kunna fortsätta utvecklas. Det krävs även nya trafiklösningar och en fortsatt utbyggnad av kollektivtrafiken. I ett större regionalt perspektiv finns utbyggnaden av Mäljarbanan, som planeringen har påbörjats för under hösten 2018, och Ostkustbanan. Det är viktigt att planeringen av dessa nationella infrastrukturprojekt, som får stor betydelse för Solnas stadsmiljö, samordnas med annan planering för att undvika ytterligare barriäreffekter till följd av stora trafikleder och järnvägssystem. Det kommer således att vara fokus på planering och utbyggnad av infrastruktur, som direkt eller indirekt påverkar Solna, under de kommande åren.

Behov av utbyggnad av den kommunala servicen

Det sammantagna behovet av kommunal välfärd såsom förskola, grundskola, gymnasieskola, LSS och äldreomsorg i Solna bedöms vara cirka 50 procent större 2030 jämfört med 2018. Behovsökningen beror på den befolkningsökning och förändrade befolkningsammansättning, som framgår av befolkningsprognosen.

Utifrån nuvarande befolkningsprognos finns behov av ytterligare en förskola om 100 platser varje år samt en grundskola och ett gymnasium ungefär var fjärde år. Vad av detta som staden behöver uppföra, påverkas av tillkomsten av enskilda förskolor och friskolor, samarbetet i länet, ledig kapacitet i befintliga lokaler och tillkommande platser vid nybyggnation, som har avtalats om i exploateringsavtal med exploaterer.

Främst på högstadiet och gymnasiet är det vanligt att elever som bor i Solna väljer att gå i enskilda skolor, men även i Stockholm stads skolor. Behoven av gymnasieplatser kommer att hanteras inom ramen för nuvarande gemensamma gymnasiregion. Om mönstret inom förskola och skola består innebär det att behovet av tillkommande kommunala verksamheter i Solna blir lägre än vad befolkningsprognosen indikerar.

I Solna ökar antalet äldre i långsammare takt och i ett senare skede jämfört med i resten av Sverige. Solna är en av få kommuner i landet där andelen äldre i befolkningen minskar fram till 2025. Åldersgruppen äldre än 80 år bedöms vara ungefär oförändrad fram till 2020 för att därefter öka successivt. Åldersgruppen äldre än 90 år, där behovet av omsorg är störst, minskar initialt för att vara tillbaka på ungefär oförändrad nivå till 2025. Behovet av platser i vård och omsorgsboende är därför relativt stabilt de närmaste fem åren och först omkring 2025 bedöms behovet bli tydligt. Enligt befolkningsprognosen kommer det behövas ytterligare två vård- och omsorgsboenden under det kommande decenniet med 2025 respektive 2030 som ungefärliga startår.

Det kommer i stället främst finnas ett ökat behov av hemtjänst. Åldersgruppen äldre än 70 år efterfrågar också boenden som är vanliga lägenheter, men som också har tillgång till gemensamhetsutrymmen för social gemenskap och trygghet. De gemensamma lokalerna kan vara bemannade eller samordnas med närliggande verksamheter, men boendet omfattas inte av vårdinsatser. Ett sådant kategoriboende, s.k. trygghetsboende, byggs i Huvudsta och planeras i Bergshamra under perioden för att möta de äldres behov av boende.

Utifrån befolkningsprognosen finns också ett behov av tillkommande LSS-boende. LSS-boende är en form av boende, som erbjuds personer med funktionshinder. Det finns behov av såväl gruppboenden som enskilda lägenheter för denna målgrupp. Det kommer enligt prognosen finnas behov av ett nytt gruppboende för LSS per år för att dels möta befolkningsökningen, dels möjliggöra ytterligare hemmaplanlösningar i form av boende och platser i Solna. Behovet av LSS-boenden bedöms kunna mötas genom tillkommande platser vid nybyggnation, som har avtalats om i exploateringsavtal med exploaterer.

Solna fortsätter också påverkas, liksom övriga landet, av att många människor har sökt sin tillflykt till Sverige.

Staden är, enligt anvisningslagen, skyldig att ta emot och bosätta nyanlända som har fått permanent uppehållstillstånd. Under 2016 uppgick stadens åtagande till 268 nyanlända, under 2017 307 nyanlända och under 2018 215 nyanlända. För 2019 uppgår Solnas kommunal från Migrationsverket till 126 nyanlända. Det ställer krav på ett fortsatt nära samarbete för att ordna boende, skolgång, samhällsorientering m.m. som ger de nya solnaborna en bra start på livet i Sverige.

Utveckling av Solna stads verksamheter och fortsatt god ekonomi

Solna stad fortsätter att växa och utbyggnaden av den kommunala servicen behöver ske på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt. De långsiktiga investeringsbehoven måste balanseras mot behoven i den löpande verksamheten. Det kommer att ställa krav på prioritering, effektivisering och förnyelse i stadens verksamheter. Det utvecklingsarbete som har pågått i staden under de senaste åren måste fortsätta och intensifieras. Inriktningen ska vara att frigöra resurser genom att bl.a. förbättra samarbetet mellan nämnder samt minska kostnader för lokaler och administration.

I detta sammanhang är det också viktigt att beräkna hur stor andel av investeringsbehovet som staden behöver svara för och hur mycket externa intressenter kan tillhandahålla. Målsättningen är att både investeringar i infrastruktur och välfärdsrelaterade investeringar (förskolor, skolor, äldreboenden, gruppboendestäder m.m.), som behövs till följd av utbyggnaden ska finansieras inom respektive exploateringsprojekt. I driftverksamheten är det på motsvarande sätt viktigt att ta ställning till vilka delar och vilken andel som stadens egenregiverksamhet ska utföra och vad andra intressenter kan stå för.

Vid sidan av den utmaning som Solnas tillväxt med utbyggnad av den kommunala servicen innebär för stadens verksamheter behöver staden fokusera på att svara upp mot de befintliga solnabornas förväntningar på stadens tjänster och service. Det görs flera olika verksamhetsuppföljningar för att säkerställa att kvalitetskraven uppfylls. Resultaten från uppföljningarna visar hur kvaliteten utvecklas i verksamheterna och vilka utvecklings- och förbättringsområden som finns inom respektive verksamhet. Även brukar- och medborgarundersökningar samt synpunkter från solnaborna som kommer in till staden via kontaktcenter och andra kanaler ger viktig information i detta avseende.

Ett stadsövergripande utvecklingsområde för alla stadens verksamheter är tillgänglighet, bemötande och service. Solnaborna förväntar sig i allt högre grad att snabbt, enkelt och säkert kunna sköta sina ärenden, få tillgång till information och ha möjlighet till inflytande genom digitala kontaktyvägar. Genom att utnyttja information och it på ett smart sätt blir vardagen enklare för medborgare och företagare samt kvalitet och effektivitet stärks i verksamheterna. Detta utvecklingsarbete kommer att intensifieras för att möta behov och förväntningar.

Under de kommande åren kommer välfärdsbehoven öka till följd av att antalet äldre ökar samtidigt som befolkningen i arbetsför ålder inte ökar i alls samma takt. Det påverkar både utvecklingen av skatteintäkterna och tillgången till personal i kommunerna. Denna utveckling ställer sammantaget krav på en utveckling av stadens verksamheter och arbetsätt. Arbetet med verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering kommer att behöva intensifieras för att staden ska kunna möta de framtida behoven.

Solna stads förmåga att attrahera, rekrytera, utveckla samt behålla medarbetare med rätt kompetens blir allt viktigare i takt med ökat antal pensionsavgångar och ökad konkurrens om arbetskraften. Det har därför pågått ett utvecklingsarbete inom HR-området i Solna under de senaste åren. Medarbetarperspektivet har integrerats i stadens styr- och uppföljningssystem, nya arbetsavtal har tecknats, en stor ledarskaps- och medarbetarskapsutvärdering och ett arbete för hållbar arbetshälsa har genomförts. Det är viktigt att fortsätta detta utvecklingsarbete för att säkra kompetensförsörjningen och att staden är en bra arbetsgivare med engagerade medarbetare. Ett särskilt fokus ska fortsatt ligga på insatser för att sänka sjukfrånvaron.

Konkurrensutsättning

Staden har cirka 900 aktiva avtal med olika leverantörer. Under 2018 har ett flertal större upphandlingar och avrop påbörjats varav några avslutats och andra avslutas i början av 2019. Dessa omfattar bl.a. upphandling av vård- och omsorgsboenden, skolmat, köksråvaror och livsmedel, flertalet stora upphandlingar inom digitaliseringsområdet, utrustning för idrott och gymnastik, personlarm samt fakturaadministration. Vidare har ett antal upphandlingar genomförts inom det tekniska området som rör olika ramavtal och entreprenader inom stadsmiljö- och fastighetsområdet. Staden har även övergått till auktorisationsmodell inom vuxenutbildningen och svenska för invandrare.

Samarbetat inom Stockholms inköpscentral (STIC) fortgår enligt plan och en rad upphandlingar har genomförts i samarbete med andra kommuner. STIC:s fokus är att genom samarbete mellan SKL och medlemskommunerna genomföra upphandlingar inom framför allt det tekniska området och inom de sociala områdena (omvårdnad

och socialtjänst).

Utifrån nämndernas konkurrensplaner har planering av kommande års upphandlingsbehov sammanställts och analyserats. Samarbetet mellan olika förvaltningar och kommunala bolag har förstärkts för att dra nytta av gemensamma resurser och effektivisera arbetet inom upphandlingsområdet. Utvecklingsarbetet avseende konkurrensutsättning och upphandling har fortsatt under 2018 för att förbättra stadens upphandlings- och avtalsuppföljningsprocesser tillsammans med stadens olika nämnder. En satsning på en gemensam marknadsplats för elektroniska inköp av stadens förnödenheter har pågått under 2018 och fortsätter under 2019.

Intern kontroll

Intern kontroll är en del av ekonomi- och verksamhetsstyrningen som syftar till att säkerställa att de mål som kommunfullmäktige har fastställt uppfylls utifrån givna förutsättningar och ekonomiska ramar. Avvikelse hanteras i enlighet med stadens reglemente och anvisning för intern kontroll. I varje nämnds årsredovisning ska den beslutade internkontrollplanen följas upp och visa omfattningen av utförd uppföljning av kontrollmoment och vidtagna åtgärder. Vid avvikelser av omfattande art ska nämnden omgående informera kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen gör genom stadsledningsförvaltningen en analys av nämndernas internkontrollrapportering och vidtar verksamhetsutveckling inom området.

Den samlade bedömningen av nämndernas redovisning 2018 är att internkontrollen har bidragit till utveckling av rutiner, processer och arbetssätt. Nämndernas arbete med intern kontroll har systematiserats och förenklats i och med införandet av en gemensam process i verksamhetsstyrningssystemet.

2018 års uppföljning av nämndernas internkontrollplaner visar inga stora avvikelser i de kontrollerade processerna. Återkommande åtgärder som flera nämnder tar upp handlar om att öka medarbetarnas kompetens. Medarbetarnas kompetens är en förutsättning för att upprätthålla rutiner och arbetet med kvalitetssäkrade metoder i verksamheten.

Stadens nämnder

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder, samordnar och har uppsikt över stadens samlade verksamheter. Kommunstyrelsen har också ansvar för arbetsgivarfrågor, mark- och exploateringsfrågor, trafik och översiktlig planering, frågor om näringspolitik samt ett övergripande integrationsansvar. Kommunstyrelsens verksamhetsplan och budget omfattar även valnämnden, överförmyndarnämnden, arvodeskommittén, internationella kommittén, likabehandlingskommittén samt de rådgivande organen; rådet för funktionshinderfrågor, trygghetsrådet samt pensionärsrådet.

Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden är myndighet. Den ansvarar för frågor som rör detaljplaner, bygglov, byggnadsinspektion, kartframställning, geografiska informationssystem (GIS) och mättningsarbeten. Enligt plan- och bygglagen ska byggnadsnämnden bl.a. verka för en god byggnadskultur och en god stads- och landskapsmiljö.

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden svarar för drift, underhåll och investeringar avseende stadens kommunaltekniska anläggningar såsom gator, byggnader, parker och grönområden. För att starta större investeringsprojekt krävs medgivande från kommunstyrelsens förvaltning. Vidare ansvarar nämnden för stadens parkeringsverksamhet samt den renhållning som staden enligt lag är skyldig att tillhandahålla. Tekniska nämnden är också trafiknämnd.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för stadens kultur- och fritidsverksamhet. Inom ramen för nämndens verksamhet finns konstförvaltning, museer och publika kulturmiljöer, föreställningar och evenemang, bibliotek samt kulturskola. Bidrag till föreningar och anläggningar och lokaler för idrotts- och motionsverksamheten tillhandahålls. Ungdomsgårdar och fritidsparkar erbjuder aktiviteter för barn och ungdomar samt erbjuder särskilt stöd till ungdomar med funktionsvariationer.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för att barn och ungdomar mellan 1 – 16 år får sina behov av omsorg och obligatorisk utbildning tillgodosedda. Detta kan ske antingen inom ramen för Solna stads egna förskole- och grundskoleverksamheter eller genom att föräldrar väljer omsorg i andra kommuners eller enskilda huvudmäns

regi. Nämnden ansvarar även för ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan. Eftersom eleverna har rätt att välja skola kan utbildningen antingen ske vid Solna Gymnasium eller i en friskola eller annan kommuns gymnasium. I nämndens ansvarsområde ingår också ungdomsmottagningen.

Kompetensnämnden

I kompetensnämndens ansvarsområde ingår arbetsmarknadsfrågor, vuxenutbildning samt mottagning av nyanlända enligt bostättningslagen. Verksamheterna samverkar för att höja utbildningsnivån, förbättra integrationen och sänka arbetslösheten.

Socialnämnden

Socialnämnden ansvarar för att utifrån individens behov erbjuda skydd och social service i form av råd, stöd eller behandling, så att den enskildes eller familjens egna resurser kan utvecklas och tillvaratas. Nämnden ansvarar också för att personer med psykiska funktionshinder får stöd och därmed ökade möjligheter att leva som andra i samhället. Nämnden har ansvar för myndighetsutövning och styrs i huvudsak av socialtjänstlagen (SoL).

Familjerättsnämnden

Gemensamma familjerättsnämnden för Solna, Sundbyberg och Ekerö ger råd och stöd till separerade föräldrar och ansvarar för frågor som rör faderskap, adoption, skilsmässa, samarbetsavtal samt utredning om vårdnad, boende, och umgänge. Med den gemensamma nämnden ges bättre förutsättningar att upprätthålla och utveckla en god kvalitet.

Omvårdnadsnämnden

Omvårdnadsnämnden ansvarar för stadens äldreomsorg samt för omsorg om personer med funktionsnedsättning. Ansvarsområdet omfattar myndighetsutövning och verksamheterna styrs i stor utsträckning av socialtjänstlagen (SoL), hälso- och sjukvårdslagen (HSL) samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Bland de verksamheter som nämnden ansvarar för finns boende, omsorg och service i ordinärt boende, daglig verksamhet, dagverksamhet, hälso- och sjukvård inom LSS-området m.m.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, livsmedelslagen, smittskyddslagen, vissa delar av tobakslagen (platser med rökförbud) samt strålskyddslagen avseende strålskydd i solarier. Nämnden är även kommunstyrelsen behjälplig med kommunens övergripande miljöarbete samt bistår tekniska nämnden vid utvecklingen av avfallsfrågorna i staden.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden har dels till uppgift att ombesörja att de som av olika skäl inte klarar av att handha sin ekonomi m.m. kan få hjälp med detta av en god man, dels till uppgift att bevaka förmyndares hantering av underårigas förmögenheter.

Valnämnden

I varje kommun ska det finnas en valnämnd. Valnämnden ansvarar för förberedelse och genomförande av val på lokal nivå. Valnämnden ansvarar bl.a. för att lämna förslag till indelning i valkretsar och valdistrikt, identifiera vallokaler, samt rekrytera och utbilda valförrättare.

Kommittéer

Staden har två kommittéer; Internationella kommittén och Likabehandlingskommittén. De båda kommittéerna är politiskt sammansatta beredningsorgan till kommunstyrelsen. Deras uppdrag är att samordna, stimulera, främja, kunskapsutveckla och följa stadens internationella arbete respektive arbetet med likabehandling. Stadsledningsförvaltningen stödjer kommittéernas arbete med personella resurser.

Kommunrevisionen

Stadens revisorer ska enligt kommunallagen granska kommunstyrelsens och övriga nämnders verksamhet. Revisorerna ska bl.a. granska om stadens årsredovisning har upprättats enligt den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed. Revisorerna ska även pröva om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare ska revisorerna pröva att räkenskaperna är rättvisande och att den kontroll som utövas inom nämnderna är tillräcklig samt att kommunstyrelsens och övriga nämnders beslut och åtgärder överensstämmer med för verksamheten gällande bestämmelser.

Under 2018 har revisorerna haft 11 sammanträden.

Följande granskningar/projekt har genomförts under året:

- Årsredovisning 2017
- Delårsrapport 2018
- God ekonomisk hushållning
- Kvalitetsarbetet inom hemtjänsten
- Stadens hållbarhetsarbete
- Intrångsskydd kopplat till IT-säkerhet
- Årlig granskning av samtliga nämnder inkl. bedömning av det förebyggande arbetet mot oegentligheter och korruption
- Intern kontroll inom inköp och upphandling
- Bygglovshantering
- Stadens krisberedskap
- Riskanalys Råsta Holding

Dessutom har revisorerna genomfört särskilda aktiviteter avseende:

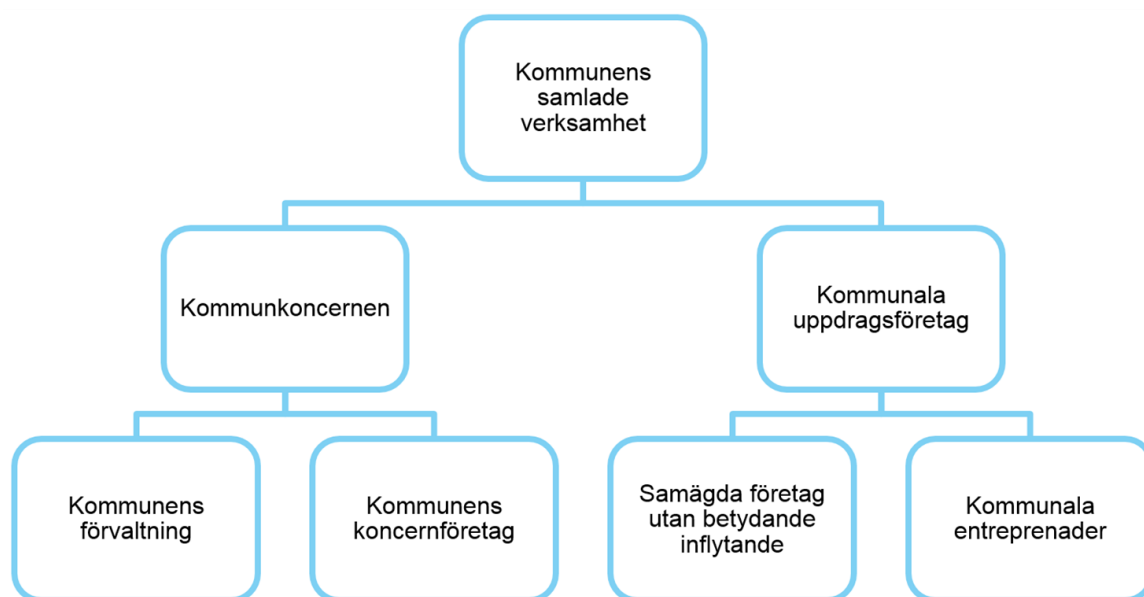
- Deltagit i revisionskonferenser samt haft erfarenhetsutbyte med andra revisionsgrupper
- Informerat sig kring stadens parkeringsregler, medborgarkontakter och specifika konsultupphandlingar
- Översiktligt analyserat resultatet av skolinspektionens tillsyn
- Haft gemensamma överläggningar med fullmäktiges presidium samt stadens tjänstemannaledning.
- Påbörjat väsentlighets- och riskanalys och revisionsplanering för 2019 och efterkommande år.
- Informerat om planering, genomförande och resultat av lekmanrevisionen.
- Biträtt nämnder och förvaltningar med rådgivning.
- Löpande följt upp beslut i kommunfullmäktige

Sammanställd redovisning och företagen

Enligt rekommendation nr 22 från Rådet för kommunal redovisning (RKR), uppfyller Solna kommunkoncern villkoren för att årsredovisningen ska innehålla en sammanställd redovisning.

I den sammanställda redovisningen visas stadens och de av staden ägda företagens verksamhet sammantaget. Här ingår företag där staden har ett betydande ägande och ett betydande inflytande. Utifrån analys av företagets redovisning av verksamhet samt revisorernas granskning, finner staden att företagen under 2018 har bedrivit verksamheten i enlighet med det fastställda kommunala ändamålet och inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Kommunala entreprenader ägs inte av staden utan dessa företag driver verksamhet på stadens uppdrag, upphandlade i konkurrens. Omfattningen av kommunala entreprenader redovisas i avsnittet Kostnader och intäkter.

Kommunkoncernen

Inom Solnas kommunkoncern finns verksamheter som bedrivs i Solna stad och i företagsform genom aktiebolag och stiftelse. Företagen är helt eller delvis ägda av Solna stad. I stadens koncernredovisning ingår de företag, som staden har ett betydande inflytande i. Dessa är Bostadsstiftelsen Signalisten med dotterbolaget Solnabostäder AB, Råsunda Förstads AB med dotterbolaget Överjärva Gård AB, Norrenergi AB samt Solna Vatten AB.

Ett betydande inflytande anses i allmänhet föreligga när röstandelen överstiger cirka 20 procent. Från och med år 2014 konsolideras inte längre Råsta Holding AB med ägarandelen 25 procent eftersom den andre ägaren är majoritetsägare med 75 procent.

Bostadsstiftelsen Signalisten och Råsunda Förstads AB utgör egna koncerner. Fastighets AB Falkeneraren bedriver ingen verksamhet och ingår i kommunkoncernen som vilande bolag.

Solna stad äger 30 procent av Solna Tenniscenter AB, men då bolagets verksamhet är av obetydlig omfattning i relation till Solna stads skatteintäkter har staden valt att undanta bolaget från den sammanställda redovisningen. Kommunalförbunden Käppalaförbundet och Norrvatten ingår inte i den sammanställda redovisningen. Solna stads ägarandel uppgår till strax under 20 procent i dessa kommunalförbund.

Solna stads företag

Företag	Juridisk form	Ägarandel %	Medeltal anställda	Resultat efter finansnetto, mkr
Bostadsstiftelsen Signalisten	stiftelse	100	56	58,7
Norrenergi AB	aktiebolag	67	79	219,9
Solna Vatten AB	aktiebolag	100	3	0,9
Råsunda Förstads AB (koncern)	aktiebolag	100	4	8,0
Råsunda Förstads AB	aktiebolag	100	1	10,2
Överjärva Gård AB	aktiebolag	100	3	-2,2
Norrvatten	kommunalförbund	20	50	4,3
Käppalaförbundet	kommunalförbund	19	63	4,5
Råsta Holding AB	aktiebolag	25	0	-12,3
Storstockholms Brandförsvär	kommunalförbund	5	751	14,7
SÖRAB	aktiebolag	5		
AB Vårlyus	aktiebolag	7		
Solna Tenniscenter AB	aktiebolag	30		
Stockholmsregionens Försäkring AB	aktiebolag	6		
Fastighets AB Falkeneraren	vilande aktiebolag	100		

Om kommunkoncernen

Negativt resultat i koncernen

Årets resultat för koncernen är negativt och uppgår till 100,0 mkr (-233,0 mkr år 2017). Resultatet före extraordinära poster uppgår till 412,5 mkr (416,2 mkr år 2017). I årets resultat 2018 ingår extraordinära kostnader på 600,0 mkr (654,2 mkr år 2017) och extraordinära intäkter på 87,5 mkr (5,0 mkr år 2017). De extraordinära kostnaderna om 600,0 mkr avser kostnader för medfinansiering av Mäljarbanan och de extraordinära intäkterna om 87,5 mkr avser intäkter i form av extern medfinansiering till stadens tunnelbaneåtagande.

Positiva resultat i koncernbolagen

Koncernbolagen visar positiva resultat. Norrenergi AB uppvisar efter fusion med Norrenergi och Miljö AB under 2018 ett resultat på 219,9 mkr efter finansnetto. För 2017 uppvisade Norrenergikoncernen ett resultat efter finansnetto på 196,2 mkr.

Intäkterna för Norrenergi AB uppgår till 819,8 mkr 2018 jämfört med 794,9 mkr 2017. Både försäljningen av fjärrvärme och fjärrkyla ökade, fjärrkylan omsatte 41,7 procent mer till följd av den mycket varma sommaren. Efter den varma sommaren har råvarupriserna stigit, vilket lett till en kostnadsökning för produktionen. Kostnaderna uppgår till 563,2 mkr, vilket är 35,4 mkr högre än föregående år.

Bostadsstiftelsen Signalisten (inklusive Solnabostäder AB) redovisar ett resultat efter finansiella poster på 58,7 mkr (19,7 mkr år 2017). Hyresintäkter och övriga förvaltningsintäkter uppgår till 394,2 mkr jämfört med 383,4 mkr 2017. Kostnaderna uppgår till 249,6 mkr, vilket är 18,9 mkr lägre än föregående år.

Underhållskostnaderna har minskat med 18,4 mkr. Avskrivningarna på 69,4 mkr är 8,3 mkr lägre än föregående

år. Den totala omflyttningen bland hyresgästerna uppgick till 9,9 procent. Dotterbolaget Solnabostäder AB:s resultat efter finansiella poster uppgår till 22,5 mkr (27,8 mkr år 2017).

För koncernen Råsunda Förstads AB (inklusive dotterbolaget Överjärva Gård AB) är resultatet efter finansnetto positivt med 8,0 mkr (3,3 mkr år 2017). Moderbolagets resultat efter finansiella poster är 10,2 mkr (5,3 mkr år 2017). Resultatförbättringen mellan åren förklaras bl.a. av återbetalning av fastighetsskatt avseende Banken 3 samt ökade hyresintäkter avseende Industriviadukten. Dotterbolaget Överjärva Gårds resultat efter finansiella poster är negativt med 2,2 mkr (-2,0 mkr år 2017). Moderbolaget har lämnat koncernbidrag på 2,2 mkr till dotterbolaget Överjärva Gård AB.

Solna Vatten AB redovisar ett positivt resultat efter finansiella poster på 0,9 mkr (4,1 mkr år 2017). Nettoomsättningen uppgår till 97,1 mkr, vilket är en ökning med 5,0 mkr jämfört med 2017. Övriga rörelseintäkter minskar samtidigt med 10,9 mkr år 2018 jämfört med år 2017 och uppgår till 1,5 mkr. Kostnaderna inklusive avskrivningar uppgår till 97,7 mkr, vilket är 2,6 mkr lägre än föregående år.

Nettokostnaderna ökar i kommunkoncernen

Verksamhetens nettokostnader i kommunkoncernen, exklusive jämförelsestörande poster och nedskrivningar, ökar med 112,0 mkr (4,3 %) i jämförelse med 2017. Verksamhetens intäkter minskar med 14,4 mkr (-0,8 %) och verksamhetens kostnader ökar med 59,3 mkr (1,4 %). Skatterna ökar samtidigt 38,2 mkr (170,4 %) främst hänförlig till ökade skattekostnader för Signalisten.

Verksamhetens externa intäkter för staden minskar med 35,8 mkr jämfört med föregående år och uppgår till 858,3 mkr. En väsentlig förklaring till förändringen är att socialnämndens erhållna bidrag från Migrationsverket minskar med 45,8 mkr. Intäkterna för Norrenergi AB ökar med 24,9 mkr medan Signalistens intäkter ökar med 10,8 mkr.

Verksamhetens externa kostnader för staden ökar med 73,4 mkr jämfört med föregående år och uppgår till 3 636,2 mkr. Förändringen förklaras främst av ökade köp av kommunala tjänster (35,8 mkr) och högre personalkostnader (49,2 mkr).

Koncernen Signalisten minskar sina fastighetskostnader med 25,9 mkr, främst beroende på minskade underhållskostnader. Samtidigt ökar Signalistens övriga rörelsekostnader med 7,0 mkr. Norrenergi AB ökar sina rörelsekostnader med 35,4 mkr jämfört med 2017, häri ingår ökade avskrivningar med 15,3 mkr och ökade råvarukostnader med 9,1 mkr.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ökar totalt med 88,8 mkr (3,0 %) i jämförelse med föregående år och uppgår till 3 040,2 mkr.

Koncernens finansnetto uppgår till 51,2 mkr 2018, en förbättring med 73,1 mkr jämfört med föregående år. Koncernens finansiella intäkter ökar med 165,6 mkr och de finansiella kostnaderna ökar med 92,5 mkr. Solna stad förbättrade finansnettot med 66,3 mkr. Stadens realisationsvinster i medelsförvaltningen uppgår till 179,2 mkr, jämfört med 14,5 mkr år 2017. Även stadens finansiella kostnader ökade, främst beroende på värdering i kapitalförvaltningen om 76,2 mkr. Finansiella kostnader hänförliga till indexuppräknig av stadens medfinansiering av tunnelbanan samt Mälarbanan uppgick till 52,4 mkr (34,3 mkr för 2017). Norrenergi AB har finansiella kostnader på 36,9 mkr medan de finansiella kostnaderna för Norrenergikoncernen uppgick till 45,6 mkr 2017.

Solna stads kommunkoncern

Mkr	2018	2017	Förändring
Resultat före extraordinära poster	412,5	416,2	-3,7
Extraordinära poster	-512,5	-649,2	136,7
Årets resultat	-100,0	-233,0	133,0
Eget kapital	4 217,3	4 301,7	-84,4
Balansomslutning	9 317,3	8 981,3	336,0
Investeringar	878,4	589,8	288,6
Långfristiga skulder	1 692,3	1 855,5	-163,2
Soliditet (%)	45,3	47,9	-2,6

Staden har 2 125 tillsvidareanställda per december 2018 (2 086 år 2017). Medelantalet anställda hos de företag som ingår i den sammanställda redovisningen var 142 anställda år 2018 (140 år 2017), varav 50 kvinnor och 92 män.

Kommunens företag

Delar av Solna stads verksamheter bedrivs i aktieföretag, kommunalförbund eller stiftelseform. Många av dessa verksamheter påverkas av stadens och regionens tillväxt. Det gäller bolagen Solna Vatten och Norrenergi, som ska försörja de nya stadsdelarna i Solna med vatten, avlopp, fjärrvärme och fjärrkyla i takt med att staden växer, men även kommunalförbunden Norrvatten och Käppala.

Den fusion som genomfördes under 2018 av Norrenergi har medfört en minskad skuldsättning och en konsolidering av bolagets tillgångar, vilket möjliggör utdelning från bolaget från 2019 och framgent till ägarna Solna stad och Sundbybergs stad

Bostadsstiftelsen Signalisten har, som allmännyttigt bostadsföretag, en uppgift i stadens bostadsplanering. I förhållande till andra jämförbara fastighetsbolag har Signalisten en stor andel fastigheter, som är i behov av stambyte och förnyelse. Detta upprustningsbehov i kombination med planerna på nybyggnation innebär en stor utmaning för Signalisten. Det handlar om att kunna möta dessa behov med en fortsatt god ekonomi.

Arenastaden är ett av Sveriges främsta utvecklingsområden, där staden deltar genom att vara minoritetsägare i stadsutvecklingsbolaget Råsta Holding. Den fortsatta utvecklingen av Arenastaden och däribland utvecklingen av Råsta Holding är viktig för Solnas framtida förutsättningar. I takt med att Arenastaden färdigställs, konsolideras Råsta Holding alltmer. Detta möjliggör utdelning under 2019 från bolaget till ägarna Fabege och Solna stad.

Kommunstyrelsen ansvarar för att företagen sköter verksamheten på ett ändamålsenligt sätt och att tillräcklig samordning sker med övrig kommunal verksamhet. Stadens styrning utgår ifrån lagstiftning inom området och de styrdokument som särskilt utfärdats av kommunfullmäktige i form av företagspolicy, bolagsordningar, ägardirektiv, särskilda direktiv, avtal eller förbundsordningar och medlemsdirektiv.

Uppsiktsplikten fullgör kommunstyrelsen genom att krav ställs på företagen om att lämna löpande information från sin verksamhet enligt ett fastställt rapporteringssystem. För stiftelser gäller särskilda stadgar.

Ägarförhållandena varierar i de olika bolag och förbund som ingår i stadens koncern och därmed även formerna för uppsikt.

Bostadsstiftelsen Signalisten

Bostadsstiftelsen Signalisten är ett allmännyttigt bostadsföretag i form av en stiftelse till vilken staden tillskjutit hela grundfondskapitalet. Signalisten betraktas ur koncernsynpunkt som ett helägt företag. Från och med år 2001 ingår även det helägda dotterbolaget Solnabostäder AB i koncernen. Verksamheten omfattar cirka 4 000 bostadslägenheter och cirka 200 kommersiella lokaler.

Norrenergi AB

Norrenergi AB bildades år 2004 och ägs till 2/3 av Solna stad och till 1/3 av Sundbybergs stad. Norrenergi AB producerar, köper, distribuerar och säljer fjärrvärme och fjärrkyla till kunder inom Solna och Sundbyberg med angränsande områden. Den 1 juli 2016 ikraftträdde avtalet mellan Norrenergi och Stockholm Exergi (tidigare Fortum Värme) om produktionssamverkan. I december 2017 fattade kommunfullmäktige i Solna och kommunfullmäktige i Sundbyberg likalydande beslut om att genomföra en nedströmsfusion av Norrenergi och Miljö AB med dotterbolaget Norrenergi AB. Fusionen slutfördes under 2018 och Solna har under året också tillfört ett ovillkorat aktieägartillskott om 340 mkr.

Fusionen tillsammans med bolagets resultatutveckling samt övrig konsolidering av bolaget innebär att det under 2019 kan bli aktuellt med utdelning från Norrenergi AB till ägarna Solna och Sundbyberg.

Solna Vatten AB

Solna Vatten AB är helägt av Solna stad och driver sedan år 1995 vatten- och avloppsverksamheten i Solna. Bolagets uppgift är att förse stadens invånare med dricksvatten samt att transportera avloppsvatten till reningsverk. Vattnet köps från kommunalförbundet Norrvatten och avloppsvattnet tas om hand och renas av kommunalförbundet Käppalaförbundet. Bolaget är helägt av Solna stad och drivs både med egen personal och genom uppdragsavtal med staden. För drift och underhåll av VA-nätet finns från år 2018 ett flerårsavtal med Veolia.

Råsunda Förstads AB

Råsunda Förstads AB är helägt av Solna stad och dess verksamhet omfattar i huvudsak förvaltning av egna fastigheter. Bolaget äger sedan år 2005 samtliga aktier i dotterbolaget Överjärva Gård AB. Bolaget förvaltar de tre fastigheterna stadshuset, biblioteket och Industriviadukten samt mark och byggnader vid Överjärva Gård.

Överjärva Gård AB

Överjärva Gård AB bedriver naturskola för barn och ungdomar och ordnar kursdagar med vetenskapligt innehåll för förskolor och skolor på uppdrag av Solna stad. Överjärva Gård AB är ett helägt dotterbolag till Råsunda Förstads AB.

Norrvatten

Norrvatten är ett kommunalförbund som bildades 1926 och förser medlemskommunerna Danderyd, Knivsta, Järfälla, Norrtälje, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Sundbyberg, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker med dricksvatten. Solna stads andel av förbundets tillgångar är 19,8 procent vid 2018 års utgång.

Käppalaförbundet

Käppalaförbundet är ett kommunalförbund vars medlemskommuner är Danderyd, Lidingö, Nacka, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna och Värmdö. Käppalaförbundet bildades 1957 och har som uppdrag att ta hand om och rena avloppsvattnet från medlemskommunerna. Avloppsvattnet leds till förbundets reningsverk Käppalaverket, som är beläget på Lidingö. Solna stads andel av förbundets tillgångar är 18,6 procent vid 2018 års utgång.

Råsta Holding AB

Råsta Holding AB äger mark och förvaltar bolag med ansvar för utveckling och exploatering, främst i Arenastadsområdet. I samband med exploateringarna, säljs marken till respektive fastighetsägare. Solna stad äger 25 procent av bolaget.

Storstockholms Brandförsvär

I kommunalförbundet Storstockholms brandförsvär ingår kommunerna Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Kommunalförbundet ska skapa trygghet för de som bor och vistas i medlemskommunerna samt verka för ökad riskmedvetenhet, minskad sårbarhet, färre olyckor och skador i samhället.

SÖRAB

SÖRAB (Söderhalls Renhållningsverk AB) bildades 1978. Företaget är ett samarbete mellan tio kommuner i Stockholms län. SÖRAB har som uppgift att driva regionala avfallsanläggningar. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 0,4 mkr.

AB Vårlyus

AB Vårlyus är ett kommunalt aktiebolag som grundades 1994. Företaget erbjuder ett brett utbud av vård-, behandlings- och rådgivningstjänster riktade till socialtjänst, skola och familjer. Företaget ägs av Stockholms 25 kranskommuner. En dialog pågår med ägarkommunerna om den framtida inriktningen för bolaget. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 0,7 mkr.

Solna Tenniscenter AB

Solna Tenniscenter AB startade 1985. De fyra intressenterna i klubben är Solna stad, Huvudsta tennisklubb, SJ tennisklubb och Solna tennisklubb. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 0,03 mkr och ägarandelen är 30 procent.

Stockholmsregionens Försäkring AB

Stockholmsregionens Försäkring AB bildades 2008 och är ett kommungemensamt försäkringsbolag inom Stockholms län. Företaget ägs av tjugo kommuner inom Stockholms län. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 6,2 mkr.

Fastighets AB Falkeneraren

Fastighets AB Falkeneraren är helägt av Solna stad. Företaget är vilande och bedriver inte någon verksamhet. Solna stads aktiekapital i företaget uppgår till 0,5 mkr.

Ekonomi och noter

Resultaträkning

RESULTATRÄKNING, MKR		Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
Verksamhetens intäkter	Not 1	858,3	894,1	1 831,8	1 846,2
Jämförelsestörande intäkter	Not 2	35,9	100,4	35,9	83,4
Verksamhetens kostnader	Not 3	-3 636,2	-3 562,8	-4 207,9	-4 148,6
Skatter				-60,6	-22,4
Jämförelsestörande kostnader	Not 4	-19,1	-13,0	-19,1	-13,0
Avskrivningar	Not 5	-132,3	-118,3	-259,0	-258,9
Nedskrivningar					
Verksamhetens nettokostnader		-2 893,4	-2 699,6	-2 678,8	-2 513,3
Skatteintäkter	Not 6	3 731,4	3 563,3	3 731,4	3 563,3
Generella statsbidrag och utjämning	Not 7	-691,2	-611,9	-691,2	-611,9
Finansiella intäkter	Not 8	237,4	71,7	234,1	68,5
Finansiella kostnader	Not 9	-145,1	-45,7	-182,9	-90,5
Resultat före extraordinära poster		239,1	277,9	412,5	416,2
Extraordinära intäkter	Not 10	87,5	5,0	87,5	5,0
Extraordinära kostnader	Not 11	-600,0	-654,2	-600,0	-654,2
Årets resultat (förändring av eget kapital)		-273,4	-371,3	-100,0	-233,0

Balanskravsutredande not

Årets resultat (förändring av eget kapital)		-273,4	-371,3	-100,0	-233,0
Samtliga realisationsvinster					
Orealiserade förluster i värdepapper		76,2			
Återföring av realiserade förluster i värdepapper					
Årets resultat efter balanskravsjusteringar		-197,2	-371,3		
Medel från pensionsreserv (synnerliga skäl)		20,0	20,0		
Reserverat för omstrukturering, strukturella utvecklingsinsatser (synnerliga skäl)		19,1	13,0		
Tunnelbane-/Mälarbaneåtaganden (synnerliga skäl)		512,5	649,2		
Årets resultat efter balanskravsjusteringar och synnerliga skäl		354,4	310,9		

Kassaflödesanalys

KASSAFLÖDESANALYS, MKR		Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Periodens resultat	Not 23	-273,4	-371,3	-100,0	-233,0
Justering för gjorda avskrivningar/nedskrivningar		132,3	118,3	259,0	258,9
Justering för värdeökning/-minskning av värdepapper		76,2		76,2	
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	Not 12	240,3	449,3	260,7	447,7
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		175,4	196,3	495,9	473,7
Ökning/minskning exploateringsfastigheter/förråd				1,3	2,3
Ökning/minskning kortfristiga fordringar		36,6	-16,2	-9,0	-6,7
Ökning/minskning kortfristiga placeringar		127,7	-0,7	127,7	-0,7
Ökning/minskning kortfristiga skulder		104,9	97,9	165,4	148,8
Kassaflöde från den löpande verksamheten		444,6	277,3	781,4	617,4
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i materiella anläggningstillgångar		-260,1	-360,1	-878,4	-589,8
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		0,1	0,1	190,4	39,1
Investering i finansiella anläggningstillgångar		-340,0	0,0	0,0	0,0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		-88,3	83,4	-88,3	83,4
Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster					
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-688,4	-276,7	-776,3	-467,3
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Ökning/minskning långfristiga fordringar					
Ökning lång skuld förutbetalda gatukostnadsersättning	Not 26	72,4	63,2	72,4	63,2
Ny upplåning					
Amortering				-235,6	-162,0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		72,4	63,2	-163,2	-98,7
PERIODENS KASSAFLÖDE		-171,3	63,9	-158,1	51,4
Likvida medel vid årets början		615,2	551,3	738,0	686,6
Likvida medel vid periodens slut		443,9	615,2	579,9	738,0

Balansräkning

BALANSRÄKNING, MKR		Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	Not 13	22,5	26,3	22,5	26,3
Materiella anläggningstillgångar					
- Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 14	2 574,2	2 450,5	5 944,1	5 519,0
- Maskiner och inventarier	Not 15	59,2	51,3	62,3	54,6
Finansiella anläggningstillgångar	Not 16	1 704,1	1 275,8	561,3	473,0
Summa anläggningstillgångar		4 360,1	3 804,0	6 590,2	6 072,9
Omsättningstillgångar					
Exploateringsfastigheter m.m.	Not 19	5,6	5,6	38,7	40,0
Fordringar	Not 20	426,2	462,8	658,3	649,3
Kortfristiga placeringar	Not 21	1 450,2	1 481,0	1 450,2	1 481,0
Kassa och bank	Not 22	443,9	615,2	579,9	738,0
Summa omsättningstillgångar		2 325,9	2 564,6	2 727,1	2 908,4
SUMMA TILLGÅNGAR		6 685,9	6 368,6	9 317,3	8 981,3
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	Not 23	3 438,3	3 711,6	4 217,3	4 301,7
- varav periodens resultat		-273,4	-371,3	-100,0	-233,0
- varav övrigt eget kapital		422,6	414,8		
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 24	368,0	347,4	373,5	354,6
Andra avsättningar	Not 25	1 376,4	983,7	1 578,4	1 179,1
Summa avsättningar		1 744,4	1 331,0	1 951,9	1 533,7
Skulder					
Långfristiga skulder	Not 26	626,1	553,7	1 692,3	1 855,5
Kortfristiga skulder	Not 27	877,1	772,2	1 455,8	1 290,4
Summa skulder		1 503,2	1 325,9	3 148,1	3 145,9
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		6 685,9	6 368,6	9 317,3	8 981,3
Ansvars- och borgensförbindelser		2 253,2	2 389,3	1 182,7	1 402,1
Pensionsförpliktelser ej upptagna bland skulder/avsättningar	Not 28	1 182,1	1 188,3	1 182,1	1 188,3
Övriga ansvars- och borgensförbindelser	Not 29	1 071,1	1 201,1	0,5	213,8

Noter

NOTER		Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
Not 1 Verksamhetens intäkter					
Försäljningsmedel		23,3	25,8	553,9	568,0
Taxor och avgifter		301,7	299,7	361,5	339,9
varav gatukostnadsersättning		8,5	7,7		
Hyror och arrenden		119,7	120,9	502,8	490,6
Erhållna bidrag		320,0	351,3	320,0	351,3
Försäljning av verksamhet		93,6	96,4	93,6	96,4
Summa		858,3	894,1	1 831,8	1 846,2
Not 2 Jämförelsestörande intäkter					
Exploateringsfastigheter, tomträtter		35,9	100,4	35,9	83,4
Summa		35,9	100,4	35,9	83,4
Not 3 Verksamhetens kostnader					
Personal		-1 380,0	-1 330,7	-1 475,0	-1 423,0
varav pensionskostnader, inkl. reserverat eget kapital		-148,6	-143,3		
varav pensionsbelopp, som reserverats i eget kapital		-20,0	-20,0		
Lämnade bidrag		-75,4	-79,8	-75,4	-79,8
Köp av huvudverksamhet		-1 651,6	-1 615,8	-1 651,6	-1 615,8
Konsulttjänster, tillfälligt inhyrd personal		-45,8	-66,5	-46,2	-66,7
Lokal- och markhyror		-116,3	-104,5	-84,9	-60,0
Övriga verksamhetskostnader		-367,1	-365,6	-874,8	-903,2
Summa		-3 636,2	-3 562,8	-4 207,9	-4 148,6
Not 4 Jämförelsestörande kostnader					
Strukturumvandlingskostnader, omstrukturering personal		-18,9	-11,1	-18,9	-11,1
Strukturella utvecklingsinsatser		0,0	-0,6	0,0	-0,6
Strukturella utvecklingsinsatser, stadens utbyggnad		-0,2	-1,3	-0,2	-1,3
Utrangering/försäljning anläggningstillgång		0,0	0,0	0,0	0,0
Summa		-19,1	-13,0	-19,1	-13,0

NOTER	Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
Not 5 Avskrivningar				
Planerliga avskrivningar på anläggningstillgångarnas anskaffningsvärden				
Immateriella anläggningstillgångar	-9,4	-8,6	-9,4	-8,6
Verksamhetsfastigheter	-89,9	-72,1	-143,9	-140,3
Fastigheter för affärsverksamhet	-0,2	-0,2	-72,4	-72,1
Publika fastigheter	-25,6	-24,8	-25,6	-24,8
<i>varav avskrivningar som matchas med gatukostnadsersättning</i>	-8,5	-7,6	-8,5	-7,6
Fastigheter för annan verksamhet	1,0	-3,8	1,0	-3,8
Inventarier	-8,2	-8,7	-8,6	-9,3
Summa	-132,3	-118,3	-259,0	-258,9
Not 6 Skatteintäkter				
Preliminär skattebetalning	3 747,7	3 575,2	3 747,7	3 575,2
Preliminär slutavräkning innevarande år	-4,9	-15,9	-4,9	-15,9
Slutavräkningsdifferens föregående år	-11,5	4,1	-11,5	4,1
Summa	3 731,4	3 563,3	3 731,4	3 563,3
Not 7 Generella statsbidrag				
Bidragsintäkter				
Regleringsbidrag	12,6	-	12,6	-
Generella statsbidrag	37,1	36,4	37,1	36,4
Kommunal fastighetsavgift	90,9	89,6	90,9	89,6
Summa bidragsintäkter	140,6	126,0	140,6	126,0
Bidragskostnader				
Inkomstutjämnung	-227,5	-185,7	-227,5	-185,7
Kostnadsutjämnung	-446,4	-402,3	-446,4	-402,3
Regleringsavgift	-	-0,8	-	-0,8
LSS-utjämnung	-157,9	-149,1	-157,9	-149,1
Summa bidragskostnader	-831,8	-737,8	-831,8	-737,8
Summa	-691,2	-611,9	-691,2	-611,9
Not 8 Finansiella intäkter				
Utdelning Kommuninvest ekonomisk förening	4,3	2,3	4,3	2,3
Utdelning på aktier och aktiefonder	24,6	25,5	24,6	25,5
Utdelning i räntefonder	3,3	3,7	3,3	3,7
Ränteintäkter	4,8	5,7	4,8	5,8
Realisationsvinst	179,2	14,5	179,2	14,5
Fondrabatt kapitalförvaltning m.m.	6,0	8,0	6,0	8,0
Optionsersättning	5,0	5,0	5,0	5,0
Borgensavgifter	3,8	4,1	0,6	0,8
Intäkt indexreglering medfinansiering tunnelbana	6,3	2,9	6,3	2,9
Summa	237,4	71,7	234,1	68,5
Not 9 Finansiella kostnader				
Räntekostnader	-0,1	-1,5	-38,0	-46,3
Realisationsförlust	-6,2	-2,5	-6,2	-2,5
Ränta på pensionsavsättning	-9,1	-6,8	-9,1	-6,8
Förvaltningsarvode, bankavgifter m.m.	-1,1	-0,5	-1,1	-0,5
Kostnad indexreglering medfinansiering tunnelbana	-52,4	-34,3	-52,4	-34,3
Nedskrivning värdepapper	-76,2	-	-76,2	-
Summa	-145,1	-45,7	-182,9	-90,5
Not 10 Extraordinära intäkter				
Bidrag till medfinansiering av tunnelbana				
- JM, kvarteret Motorn	-	3,2	-	3,2
- Fabege, kv Signalen	-	1,8	-	1,8
- Fabege, kv Farao och Uarda	82,0	-	82,0	-
- Arenabolaget i Solna, kv Nationalarenan 1 m.fl.	5,5	-	5,5	-
Summa	87,5	5,0	87,5	5,0
Not 11 Extraordinära kostnader				
Åtagande att medfinansiera tunnelbanan	-	-654,2	-	-654,2
Åtagande att medfinansiera Mälarbanan	-600,0	-	-600,0	-
Summa	-600,0	-654,2	-600,0	-654,2
Not 12 Justeringsposter				
Löpande verksamhet: justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster				
Förändring pensionsavsättning	20,7	19,4	18,8	19,0

NOTER	Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
Förändring övriga avsättningar	392,8	441,9	399,3	440,7
Justering IB fusion Norrenergi	-	-	15,6	-
Reavinst försäljning av kortfristig placering	-179,2	-14,5	-179,2	-14,5
Reaförlust försäljning av kortfristig placering	6,2	2,5	6,2	2,5
Summa	240,3	449,3	260,7	447,7
Not 13 Immateriella anläggningstillgångar				
Ingående bokfört värde	26,3	20,2	26,3	20,2
Årets investeringar	5,6	14,7	5,6	14,7
Årets avskrivningar	-9,4	-8,6	-9,4	-8,6
Summa	22,5	26,3	22,5	26,3
Anskaffningsvärde	86,6	81,0	86,6	81,0
Ackumulerade avskrivningar enligt plan	-64,1	-54,7	-64,1	-54,7
Restvärde	22,5	26,3	22,5	26,3
Not 14 Mark, byggnader och tekniska anläggningstillgångar				
Ingående bokfört värde	2 450,4	2 211,4	5 519,0	5 228,7
Årets investeringar	235,8	329,7	855,8	557,8
Årets avskrivningar	-114,7	-101,0	-240,8	-238,8
Utrangeringar/försäljningar/överföringar	2,6	10,3	-189,8	-28,7
Summa	2 574,2	2 450,4	5 944,1	5 519,0
<i>varav markreserv, exploateringsverksamhet</i>	<i>348,9</i>	<i>352,5</i>		
<i>varav verksamhetsfastigheter</i>	<i>1 268,6</i>	<i>1 254,2</i>		
<i>varav fastigheter för affärsverksamhet</i>	<i>10,6</i>	<i>6,5</i>		
<i>varav publika fastigheter, naturreservat</i>	<i>490,6</i>	<i>502,5</i>		
<i>varav fastigheter för annan verksamhet</i>	<i>242,6</i>	<i>255,3</i>		
<i>varav pågående investeringar</i>	<i>212,8</i>	<i>79,5</i>		
Not 15 Maskiner och inventarier				
Ingående bokfört värde	51,3	54,8	54,6	59,4
Årets investeringar	16,6	15,7	17,1	17,2
Årets avskrivningar	-8,2	-8,7	-8,8	-11,5
Utrangeringar/försäljningar/överföringar	-0,5	-10,4	-0,6	-10,4
Summa	59,2	51,3	62,3	54,6
Materiella anläggningstillgångar				
Anskaffningsvärde	4 561,2	4 547,5		
Ackumulerade avskrivningar enligt plan	-1 927,8	-2 045,7		
Restvärde	2 633,4	2 501,8	6 006,4	5 573,7
Not 16 Finansiella anläggningstillgångar				
Aktier	123,3	123,3	67,4	67,4
Andelar	1 152,0	812,1	62,0	62,0
<i>varav i Bostadsstiftelsen Signalisten</i>	<i>88,5</i>	<i>88,5</i>		
<i>varav i Kommuninvest</i>	<i>60,6</i>	<i>60,6</i>		
<i>varav i Storstockholms brandförsvaret</i>	<i>1,3</i>	<i>1,3</i>		
<i>varav i Råstahems Folketshusförening (610 andelar à 10 kr)</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>		
<i>varav i Råsunda Förstads AB</i>	<i>75,0</i>	<i>75,0</i>		
<i>varav i Solna Vatten AB</i>	<i>220,0</i>	<i>220,0</i>		
<i>varav i Norrenergi AB</i>	<i>706,7</i>	<i>366,7</i>		
Bostadsrätter	2,0	2,0	5,1	5,1
Grundfondskapital Stiftelsen Filmstadens Kultur	5,0	5,0	5,0	5,0
Långfristiga fordringar	0,5	0,5	0,5	0,5
Bidrag till stadens medfinansiering av tunnelbana*	421,2	332,9	421,2	332,9
Kapitalförsäkring				
Summa	1 704,1	1 275,8	561,3	473,0
* 71,3 mkr avser exploateringsavtal som enligt plan väntas inbetalas 2019. Under året har två nya avtal på totalt 87,5 mkr tillkommit. Intäkter för indexreglering tillkommer.				
Not 17 Aktier				
Råsunda Förstads AB (150 000 aktier à 50 kr)	7,5	7,5		
Solna Vatten AB (100 aktier à 100 000 kr)	10,0	10,0		
Norrenergi & Miljö AB	-	38,0		
<i>varav aktiekapital (800 aktier à 10 000 kr)</i>	<i>-</i>	<i>8,0</i>		
Norrenergi AB	38,0	-		
<i>varav aktiekapital (28 aktier à 1 000 000 kr)</i>	<i>28,0</i>	<i>-</i>		
Råsta Holding AB	60,0	60,0	60,0	60,0
<i>varav aktiekapital (250 aktier à 100 kr)</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
AB Vårlyjus (7 100 aktier à 100 kr)	0,7	0,7	0,7	0,7

NOTER	Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
Stockholmsregionens Försäkring AB (61 717 aktier à 100 kr)	6,2	6,2	6,2	6,2
Söderhalls Renhållningsverk AB (SÖRAB) (400 aktier à 1 000 kr)	0,4	0,4	0,4	0,4
Solna Tenniscenter AB (300 aktier à 100 kr)	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastighets AB Falkeneraren (5 000 aktier à 100 kr)	0,5	0,5		
Inera AB (5 aktier à 8 500 kr)	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	123,4	123,3	67,4	67,4
Not 18 Långfristiga fordringar				
Stiftelsen Stockholms studentbostäder	0,5	0,5	0,5	0,5
Summa	0,5	0,5	0,5	0,5
Not 19 Exploateringsfastigheter m.m.				
Tomträtter	0,2	0,2	0,2	0,2
Exploateringsfastigheter	5,4	5,4	5,4	5,4
Varulager	-	-	33,1	34,3
Summa	5,6	5,6	38,7	40,0
Not 20 Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar	49,3	47,8	146,1	114,4
<i>varav koncerninterna kundfordringar</i>	<i>1,7</i>	<i>5,0</i>		
Fordringar hos staten	33,5	40,2	63,2	65,7
Fordringar på renhållningskollektivet	0,0	1,9	0,0	1,9
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	67,4	49,1	160,8	137,8
Upplupna skatteintäkter				
Mervärdesskatt	194,7	218,7	194,7	218,7
Fordran bidrag till statlig medfinansiering tunnelbana	71,8	91,3	71,8	91,3
Andra fordringar	9,5	13,8	21,7	19,5
Summa	426,2	462,8	658,3	649,3
Not 21 Kortfristiga placeringar				
Svenska aktier (kapitalförvaltning)	303,7	279,9	303,7	279,9
Globala aktier (kapitalförvaltning)	742,4	730,2	742,4	730,2
Obligationer (kapitalförvaltning)	280,2	273,1	280,2	273,1
Räntefonder (kapitalförvaltning)	200,1	197,8	200,1	197,8
Värdereglering kortfristig placering	-76,2	-	-76,2	-
Summa	1 450,2	1 481,0	1 450,2	1 481,0
Marknadsvärde - kortsiktiga placeringar				
Svenska aktier	277,2	367,6	277,2	367,6
Globala aktier	682,6	772,8	682,6	772,8
Obligationer	290,3	283,2	290,3	283,2
Räntefonder	200,0	198,4	200,0	198,4
Summa	1 450,2	1 621,9	1 450,2	1 621,9
Not 22 Kassa och bank				
Bankkonton	443,5	612,7	579,5	735,6
Likvida medel kapital-/likviditetsförvaltning	0,4	2,4	0,4	2,4
Summa	443,9	615,2	579,9	738,0
Not 23 Eget kapital				
Ingående eget kapital	3 711,6	4 082,9	4 301,7	4 534,7
Årets resultat	-273,4	-371,3	-100,0	-233,0
Justering direktbokning mot eget kapital (fusionen av Norrenergi)	-	-	15,6	-
Utgående eget kapital	3 438,3	3 711,6	4 217,3	4 301,7
<i>varav övrigt eget kapital (se tilläggsupplysning)</i>	<i>422,8</i>	<i>414,8</i>		
<i>varav reserverat i bokslut 2018/2017</i>	<i>50,0</i>	<i>50,0</i>		
Not 24 Avsättningar för pensioner				
Ingående avsättning, inkl. löneskatt	347,4	327,9		
Pensionsutbetalningar	-13,2	-13,9		
Nyintjänad pension	19,7	22,5		
Ränte- och basbeloppsuppräknig	7,3	5,1		
Förändring av löneskatten	4,8	3,8		
Ändring av försäkringstekniska grunder	0,0	0,0		
Övrigt	2,0	1,9		
Utgående avsättning, inkl. löneskatt	368,0	347,4	373,5	354,6
Varav avsättning pensioner omstrukturingskostnader				
Ingående avsättning SAPsök, omstrukturering, inkl. löneskatt	9,1	13,7		
Nya förpliktelser under året	1,0	2,2		
<i>varav arbetstagare som pensionerats</i>	<i>0,0</i>	<i>2,1</i>		

NOTER	Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
<i>varav ränte- och basbeloppsuppräknig</i>	0,1	0,2		
Årets utbetalningar	-3,9	-6,0		
Förändring av löneskatt	-0,2	-0,9		
Utgående avsättning pensioner omstruktureringskostnader	6,0	9,1		
Avsättningar för pensioner, inkl. löneskatt				
Förmånsbestämd/kompletteringspension	255,0	207,2		
Särskild avtals/ålderspension	3,2	6,5		
Ålderspension	29,8	49,3		
Pension till efterlevande	1,9	5,7		
Visstidspension	3,1	3,6		
Särskild avtalspension enl. överenskommelse, SAPsök	3,2	7,3		
Löneskatt	71,9	67,8		
Summa	368,0	347,4		
Aktualiseringsgrad i procent	89,0	97,0		
Antal visstidsförordnanden	3	3		
Not 25 Andra avsättningar				
Ingående andra avsättningar	983,7	541,8		
lanspråktaget	-259,7	-148,4		
Årets avsättningar	652,5	590,3		
Utgående andra avsättningar	1 376,4	983,7	1 578,4	1 179,1
Tilläggsupplysning andra avsättningar:				
IB Avsättning naturreservat Igelbäcken	9,5	9,6		
lanspråktaget, reservatets skötsel	-0,3	-0,1		
Årets avsättning, kapitaliserad ränta	0,0	0,0		
UB avsättning naturreservat Igelbäcken	9,3	9,5		
IB Förpliktelse medfinansiering av tunnelbana Arenastaden (Stockholmsförhandlingen)	398,6	530,2		
överföring enligt betalplan till kort skuld	-157,7	-147,5		
lanspråktaget	-5,0	-0,8		
Årets avsättning	9,0	16,6		
UB Förpliktelse medfinansiering av tunnelbana Arenastaden (Stockholmsförhandlingen)	244,9	398,6		
Anm: Medfinansiering tunnelbanan enligt tilläggsavtal till Huvudavtal och delprojektavtal avseende utbyggd tunnelbana enligt 2013 års Stockholmsöverenskommelse. Årliga betalningar väntas uppgå till: 158 mkr 2019, 119 mkr 2020, 73 mkr 2021 och 28 mkr 2022. Dessutom tillkommer kostnader för indexering. År 2016 betalades nominellt 20 mkr, 2017 61,5 mkr och 2018 148,1 mkr ut i enlighet med avtalet.				
IB Förpliktelse medfinansiering av tunnelbana Hagalund (Sverigeförhandlingen)	573,6	0,0		
överföring enligt betalplan till kort skuld	-95,0			
lanspråktaget	-1,8			
Årets avsättning	12,9	573,6		
UB Förpliktelse medfinansiering av tunnelbana Hagalund (Sverigeförhandlingen)	489,7	573,6		
Anm: Medfinansiering utbyggnad av tunnelbanestation i Hagalund enligt avtal Sverigeförhandlingen. Årliga betalningar väntas uppgå till 95 mkr 2019, 130 mkr 2020, 105 mkr 2021, 180 mkr 2022, 80 mkr 2023 och 10 mkr 2024. Kostnader för indexering tillkommer. Av beloppen avser 50 mkr bostadstillskott som återbetalas tidigast 2035. År 2017 betalades nominellt 40 mkr och 2018 60 mkr ut i enlighet med avtalet.				
IB Förpliktelse medfinansiering av Mäljarbanan	0,0	0,0		
lanspråktaget				
Årets avsättning	630,6	0,0		
UB Förpliktelse medfinansiering av Mäljarbanan	630,6	0,0		
Anm: Medfinansiering utbyggnad av Mäljarbanan enligt avtal med Trafikverket. Årliga betalningar väntas uppgå till 300 mkr 2022, 100 mkr 2028 och 200 mkr 2030. Kostnader för indexering tillkommer. År 2018 betalades nominellt 0,0 mkr ut i enlighet med avtalet.				
IB Tvistiga skulder omvårdnadsnämnden	2,0	2,0		
lanspråktaget, avgjorda tvister				
Årets avsättning				
UB tvistiga skulder omvårdnadsnämnden	2,0	2,0		
Not 26 Långfristiga skulder				
Fastighets AB Falkeneraren	0,5	0,5		
Övriga skulder till kreditinstitut	-	-	1 066,7	1 302,3
Summa långfristiga skulder	0,5	0,5	1 066,7	1 302,3
Gatukostnadsersättningar pågående	388,5	307,6	388,5	307,6

NOTER	Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
Gatukostnadsersättningar aktiverat	237,1	245,6	237,1	245,6
Summa förutbetalda intäkter som regleras över flera år	625,6	553,2	625,6	553,2
Summa långfristiga skulder och förutbetalda intäkter som regleras över flera år	626,1	553,7	1 692,3	1 855,5
Anm: Gatukostnadsersättningar över 3 mkr periodiseras linjärt under samma nyttjandetid som motsvarande tillgång. Aktivering sker när byggnation i området är färdigställd. Upplösning sker över 33 år. Förutbetalda intäkter som regleras nästkommande år redovisas bland kortfristiga skulder.				
Tilläggsupplysning förutbetalda intäkter som regleras över flera år				
Ingående förutbetalda intäkter som regleras över flera år	553,2	489,9		
Årets intäkter	80,9	75,8		
Upplösning	-8,5	-12,5		
Utgående förutbetalda intäkter som regleras över flera år	625,6	553,2		
Förutbetalda intäkter per exploateringsprojekt				
Pågående				
Kv Motorn	2,5	0,0		
Kv Stora Frösunda	28,5	28,5		
Kv Grönlingen, Järvastaden	5,5	5,5		
Kv KS-KI Solnavägen	4,8	4,8		
Kv Rovän, Huvudsta	2,0	2,0		
Kv Laboratoriet, Ingentingområdet	2,2	2,2		
Kv Lagern, Råsunda	37,1	3,3		
Kv Uarda, Arenastaden	7,7	7,7		
Kv Signalen, Frösunda	8,0	8,0		
Kv Styckjunkaren, Huvudsta	11,6	11,6		
Kv Furiren, Huvudsta	0,3	0,3		
Kv Tomteboda	42,7	21,1		
Kv Startboxen, Nya Ulriksdal	43,5	43,5		
Kv Sparrisen	23,0	0,0		
Kv Charlottenburg, Råsunda	5,0	5,0		
Kv Ulriksdalsfältet, förskott kommersiella lokaler	50,0	50,0		
Kv Ulriksdalsfältet, detaljplan 1 och 3	114,2	114,2		
Summa	388,5	307,6		
Aktiverat				
Kv Ulriksdalsfältet, detaljplan 1	78,5	81,1		
Kv Stora Frösunda, Kolonnvägen och Frösundaleden	48,3	49,9		
Kv Rudan, Hagalund	4,0	4,2		
Kv Rödlöken, ombyggnad Storgatan	5,4	5,6		
Kv Repslagaren, Ingentingområdet	8,4	8,7		
Kv Frösunda park, gator och vägar	49,9	51,9		
Kv Ingenting förbindelseväg, rondell	26,9	27,9		
Kv Järva 2:18 gångbro, Järvastaden	15,8	16,4		
Summa	237,1	245,6		
Summa förutbetalda intäkter som regleras över flera år	625,6	553,2		
Not 27 Kortfristiga skulder				
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	266,5	245,0	771,3	697,1
<i>varav övertidsskuld inkl. sociala avgifter</i>	<i>0,0</i>	<i>3,0</i>		
<i>varav semesterlöneskuld inkl. sociala avgifter</i>	<i>67,5</i>	<i>66,4</i>		
<i>varav förutbetalda skatteintäkter</i>	<i>32,3</i>	<i>27,6</i>		
<i>varav exploateringsbidrag, gatukostnadsersättning *)</i>	<i>10,0</i>	<i>10,0</i>		
Upplupna pensionskostnader, avgiftsbestämd del	45,8	42,4	45,8	42,4
Upplupen löneskatt pensioner, avgiftsbestämd del	20,5	19,9	20,5	19,9
Skulder till koncernföretag	49,7	57,2	-	-
Leverantörsskulder	184,9	144,5	285,2	240,0
<i>varav koncerninterna leverantörsskulder</i>	<i>6,1</i>	<i>6,7</i>		
Personalens skatter, arbetsgivaravgifter och löneavdrag	45,5	42,5	45,5	42,5
Skulder till staten	4,1	6,1	4,1	6,1
Skatteskulder			2,8	3,7
Kort skuld betalplan tunnelbana	252,6	208,0	252,6	208,0
Andra kortfristiga skulder	7,6	6,6	28,1	30,6
Summa	877,2	772,2	1 455,8	1 290,4
*) Tilläggsupplysning exploateringsbidrag, gatukostnadsersättning under 3,0 mkr				
Kv Juvenalen, Råsunda	0,5	0,5		
Kv Sparrisen, Huvudsta	1,0	1,0		
Förutbetalda gatukostnadsersättningar som regleras nästa år	8,5	8,5		
Summa	10,0	10,0		

NOTER	Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
Not 28 Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulder eller avsättningar				
Ingående pensionsförpliktelse (pensionsförmåner intjänade före 1998 inkl. löneskatt)	1 188,3	1 213,7	1 188,3	1 213,7
Pensionsutbetalningar	-48,8	-49,1	-48,8	-49,1
Nyintjänad pension	-1,1	0,0	-1,1	0,0
Ränte- och basbeloppsuppräknig	21,9	23,3	21,9	23,3
Ändrade försäkringstekniska grunder	0,0	10,4	0,0	10,4
Förändring löneskatt	-2,8	-5,0	-2,8	-5,0
Övrig post	24,6	-5,0	24,6	-5,0
Utgående pensionsförpliktelse	1 182,1	1 188,3	1 182,1	1 188,3
Aktualiseringsgrad i procent	89,0	97,0		
Aktualiseringsgrad i procent för visstidspension och ålderspension till aktiva och passiva förtroendevalda m.fl.	27,9	53,1		
Antal förtroendevalda (aktiva)	6	7		
Därutöver omfattas fr.o.m. år 2015, 6 förtroendevalda i staden av rätt till omställningsstöd enligt OPF-KL.				
Överskottsmedel i försäkring tecknad 2009 för pensionsförpliktelse i nedlagda Solna-Sundbybergs brandförsvarsförbund.	1,2	1,4		
Not 29 Övriga ansvars- och borgensförbindelser				
Borgensåtagande mot kommunens företag	1 071,1	1 201,1		
varav Norrenergi AB	271,1	51,1		
varav Norrenergi & Miljö AB	0,0	600,0		
varav Signalisten	800,0	550,0		
Fastighetsinteckningar			0,0	213,3
Övriga ansvarsförbindelser Signalisten			0,5	0,5
Summa	1 071,1	1 201,1	0,5	213,8
Summa pensions-, ansvars- och borgensförbindelser	2 253,2	2 581,4	1 182,7	1 427,4

Kommuninvest

Solna stad har i augusti 2011 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner och regioner som per 2018-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Solna stads ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2018-12-31 uppgick Kommuninvest Sverige AB:s totala förpliktelser till 404 804 079 439 kronor och totala tillgångar till 406 323 006 299 kronor. Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 1 580 635 615 och andelen av de totala tillgångarna till 1 554 122 701 kronor.

Garantiförpliktelser

Käppalaförbundet	266,0	243,1
Kommunalförbundet Norrvatten	155,3	135,5

Anm: Garantiförpliktelse för kommunalförbundens lån utifrån ägarandel (Käppala 18,6 % och Norrvatten 19,8 %).

Tilläggsupplysning operationell leasing

Framtida hyres-/leasingavgifter (avtalstid längre än 3 år)

- hyreskostnad förfaller inom ett år	8,0	35,9
- hyreskostnad förfaller senare än ett år men inom fem år	131,2	94,8
- hyreskostnad förfaller senare än fem år	301,5	19,6
Summa	440,7	150,3

Tilläggsupplysning reserverat eget kapital

Omstrukturering

Reserverat för omstrukturering i 2005 - 2007 och 2009 års bokslut	176,0	176,0
lanspråktaget år 2006 - 2012	-123,4	-123,4
Reserverat för omstrukturering i 2013 års bokslut	40,0	40,0
lanspråktaget 2013	-40,4	-40,4
Reserverat för omstrukturering i 2014 års bokslut	13,0	13,0
lanspråktaget 2014	-20,8	-20,8
lanspråktaget 2015	-9,8	-9,8
lanspråktaget 2016	-6,2	-6,2
lanspråktaget 2017	-11,1	-11,1
Reserverat för omstrukturering i 2017 års bokslut	50,0	50,0
lanspråktaget 2018	-18,9	
Reserverat för omstrukturering i 2018 års bokslut	25,0	
Summa	73,3	67,2

Anm: Från 2018 ingår inte interna kostnader i Omstrukturering

NOTER	Stad 2018	Stad 2017	Koncern 2018	Koncern 2017
Pensioner				
Reserverat för pensioner i 2005 - 2008 års bokslut	330,7	330,7		
lanspråktaget 2009, 2011 - 2014, 2015	-115,6	-115,6		
lanspråktaget 2016	-20,0	-20,0		
lanspråktaget 2017	-20,0	-20,0		
lanspråktaget 2018	-20,0			
Summa	155,1	175,1		
Strukturella utvecklingsinsatser				
Reserverat för utvecklingsinsatser i 2016 års bokslut	30,0	30,0		
lanspråktaget 2017	-0,6	-0,6		
lanspråktaget 2018	0,0			
Reserverat för omstrukturering i 2018 års bokslut	25,0			
Summa	54,4	29,4		
Strukturella utvecklingsinsatser, medfinansiering infrastrukturella investeringar				
Reserverat för medfinansiering 2010 års bokslut	100,0	100,0		
lanspråktaget 2012	-72,8	-72,8		
lanspråktaget 2013	-21,2	-21,2		
lanspråktaget 2014	-3,1	-3,1		
Avslutat, reservation upphör 2018-12-31	2,9	2,9		
Strukturella utvecklingsinsatser, stadens utbyggnad				
Reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2011	100,0	100,0		
Reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2012	70,0	70,0		
lanspråktaget 2012	-28,3	-28,3		
lanspråktaget 2013	-5,1	-5,1		
Reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2013	120,0	120,0		
lanspråktaget 2014	-1,7	-1,7		
lanspråktaget 2015	-3,7	-3,7		
Reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2015	55,0	55,0		
lanspråktaget 2016	-304,7	-304,7		
Reserverat för stadens utbyggnad i bokslut 2016	140,0	140,0		
lanspråktaget 2017	-1,3	-1,3		
lanspråktaget 2018	-0,2			
Summa	140,0	140,2		
Summa reserverat eget kapital	422,8	414,8		

Anmärkning: beloppen i tabellerna är avrundade och summerar därför inte exakt.

Redovisningsprinciper

God redovisningssed och rättvisande bild

Tillämpade uppställningar och redovisningsprinciper överensstämmer med den kommunala redovisningslagen. Staden strävar efter att följa god redovisningssed. Staden följer de rekommendationer som lämnats av Rådet för kommunal redovisning (RKR) i allt väsentligt, i den mån avvikelser sker kommenteras de under respektive avsnitt.

Skatteintäkter

Skatteintäkterna har periodiserats i enlighet med rekommendation nr 4.2 från RKR. Enligt rekommendationen ska kommunalskatten periodiseras och redovisas det inkomstår då den beskattningsbara inkomsten intjänats. Årets resultat har påverkats av en negativ slutavräkning avseende 2017 på 4,9 mkr samt en negativ prognos för slutavräkning 2018 på 11,5 mkr (enligt decemberprognos från SKL, cirkulär 18:64).

Gatukostnadsersättningar och övriga investeringsbidrag

Enligt RKR:s rekommendation nr 18.1 Intäkter från avgifter, bidrag och försäljningar ska alla investeringsbidrag som avser att täcka investeringsutgifter bokföras initialt som en skuld. Ersättningen, bidraget, intäktsförs sedan proportionellt i förhållande till nedlagda utgifter och beräknad nyttjandeperiod för de olika investeringsobjekten. Staden redovisar alla förutbetalda intäkter från exploateringsverksamheten i form av exploateringsbidrag och gatukostnadsersättning som långfristig skuld, förutom de intäkter som regleras nästkommande år, vilka redovisas bland kortfristiga skulder. Staden avviker från rekommendationen vad gäller investeringsbidrag och gatukostnadsersättning under 3 mkr, som nettoredovisas i investeringsredovisningen.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande intäkter eller kostnader är av engångskaraktär. De ska uppgå till väsentligt belopp och är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Staden redovisar intäkter från försäljning av anläggningstillgångar och exploateringsmark samt kostnader för främst omstrukturering och övriga kostnader, som är reserverade i eget kapital som jämförelsestörande. Upplýsningar lämnas i not.

Extraordinära poster

För att en intäkt/kostnad ska klassificeras som extraordinär ska följande tre kriterier vara uppfyllda;

- Händelsen eller transaktionen som ger upphov till intäkten/kostnaden saknar klart samband med kommunens ordinarie verksamhet.
- Händelsen eller transaktionen är av sådan typ att den inte kan förväntas inträffa ofta eller regelbundet.
- Intäkten/kostnaden uppgår till väsentligt belopp.

Stadens två överenskommelser med Stockholms läns landsting om medfinansiering av tunnelbanebygget till Arenastaden och Hagalund samt överenskommelsen med Trafikverket om Mäljarbanan redovisas som extraordinära kostnader. Staden redovisar även avtalen om bidrag till stadens medfinansiering av tunnelbanan och Mäljarbanan som extraordinära intäkter. Upplýsningar lämnas i not.

Pensioner

Stadens pensionsförpliktelse redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Den del av pensioner till personalen som kan hänföras till den avgiftsbestämda delen har särredovisats och klassificerats som kortfristig skuld i balansräkningen. Övriga pensionsåtaganden som avser pensioner intjänade från 1998 redovisas som avsättningar i balansräkningen. Pensionsåtaganden före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse. Pensionsförpliktelseerna är beräknade enligt RIPS17. Not 25 Avsättningar för pensioner har ändrats från och med 2014 och är uppställd enligt rekommendation nr 17.2 från RKR.

Anläggningstillgångar

Materiella och immateriella anläggningstillgångar har i balansräkningen tagits upp till anskaffningsvärdet efter avdrag för planenliga avskrivningar. Beloppsgränsen för att skilja mellan förbruknings- och kapitalinventarier i Solna stad är ett prisbasbelopp, vilket är 45 500 kr för 2018. Beloppsgränsen för att skilja mellan driftkostnader och investeringsutgifter på fastigheter och anläggningar är också ett prisbasbelopp. Förväntas skillnaden i förbrukningen av en materiell anläggningstillgångs betydande komponenter vara väsentlig, ska tillgången delas upp på dessa. Respektive komponent ska skrivas av separat. Återanskaffning av komponent redovisas som anskaffning av ny anläggningstillgång och eventuellt kvarvarande redovisat värde för den ersatta enheten kostnadsförs.

Solna stad har gjort praktiska överväganden om det ger väsentlighet och nytta att även komponentuppdelat gamla anläggningar och bedömningen är att det i allt väsentligt inte medför någon resultatskillnad. Staden följer rekommendation RKR nr 11.4 vad gäller komponentuppdelad avskrivning sedan 2014 och framåt. Staden har också schablonmässigt komponentuppdelat större gamla anläggningar, men har gjort bedömningen att det inte är ekonomiskt försvarbart att utreda status på övriga äldre anläggningar.

Staden avviker från del av rekommendation RKR nr 11.4, Materiella anläggningstillgångar vad gäller redovisning av anskaffningsvärde för en materiell anläggningstillgång, som förvärvats genom byte av icke monetär tillgång, gåva eller annan överlåtelse utan symboliskt vederlag. Skäl till avvikelserna är osäkerhet i nuläget att bedöma värdet på tillgången av allmän platsmark (cirka 110 mkr) på ett tillförlitligt sätt. En översyn av tillämpning av rekommendationen ska göras.

Avskrivningar av anläggningstillgångar görs efter en egen bedömning av tillgångens nyttjandeperiod. Viss vägledning finns i RKR:s skrift om avskrivningar. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk. Internräntan beräknas på bokfört värde till 1,75 procent under 2018.

Avskrivningar

Utgångspunkt för antaganden om nyttjandetid är RKR:s förslag till avskrivningstider för kommunal verksamhet.

Använda avskrivningstider:

- immateriella anläggningstillgångar 3-5 år
- verksamhetsfastigheter 10-100 år
- fritidsanläggningar 7-33 år
- gator, parker, planteringar 10-33 år

- inventarier, maskiner, datorer 3-20 år
- konst obegränsad livslängd
- mark obegränsad livslängd.

Exploatering

Exploateringsfastigheter och tomträttsfastigheter som ska avyttras klassificeras som en omsättningstillgång. Utgångspunkten för omklassificeringen av en exploateringsfastighet från anläggningstillgång till omsättningstillgång är att detaljplanen för området vunnit laga kraft och avtal upprättats med exploatör.

För tomträtter utgör fullmäktiges beslut att erbjuda tomträttsinnehavaren att friköpa marken utgångspunkten för omklassificeringen från anläggningstillgång till omsättningstillgång. För exploateringsfastigheter bokförs intäkten på tillträdesdagen efter det att kommunfullmäktiges beslut vunnit laga kraft. Intäkter vid försäljning av tomträttsfastigheter bokförs senast vid tillträdesdagen.

Kortfristiga placeringar

Staden följer god redovisningssed enligt vilken värdepapper och fonder i stadens medelsförvaltning värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Staden har en finanspolicy som reglerar hur den finansiella verksamheten ska bedrivas och hur finansiella risker ska hanteras. Inom ramen för finanspolicyen har kommunstyrelsen fastställt riktlinjer för medelsförvaltning.

Riktlinjer för medelsförvaltning reglerar placeringar i likviditetsförvaltning, obligationsförvaltning, långsiktig medelsförvaltning samt reglerar finansieringsrisk och ränterisk då det sammanlagda värdet på den långfristiga länestocken överstiger 200 mkr.

Staden har inga upptagna lån. Koncernföretagen har upplåning. Marknadsvärde för stadens samtliga finansiella tillgångar som handlas på en aktiv marknad, se not 21 Kortfristiga placeringar.

Avsättningar

Avsättningar redovisas i balansräkningen när det finns en befintlig förpliktelse, men där belopp eller tidpunkt för betalning är osäker. De största posterna utgörs av pensionsavsättningar samt förpliktelsen angående tunnelbanebygget.

Hyses-/leasingavtal

Stadens hyres-/leasingavtal har bedömts som operationella. Framtida kostnader för hyresavtal längre än tre år redovisas i tilläggsupplysning operationell leasing.

Sammanställd redovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen även omfatta sådan verksamhet som bedrivs av andra juridiska personer. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en samlad bild av nämndernas och bolagens verksamheter och ekonomiska ställning. Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Förvärvsmetoden innebär att det egna kapital som förvärvats vid anskaffningstillfället elimineras. Med proportionell konsolidering menas att endast ägda andelar av dotterföretagens räkenskaper tas med i den sammanställda redovisningen. Grundprincipen är att företag där staden har mer än ca 20 procent av rösterna och där inflytandet får anses vara betydande konsolideras. I Råsta Holding AB är ägarandelen 25 procent men den andre ägaren är majoritetsägare med 75 procent. Hel- och delägda bolag, vars storlek är ringa konsolideras inte.

Koncerninterna kostnader och intäkter samt fordringar och skulder elimineras. Dotterbolagens obeskattade reserver beaktas i balansräkningen som eget kapital. I resultaträkningen återförs dotterbolagens bokslutsdispositioner. Skatteskuld i obeskattade reserver redovisas som avsättning i den sammanställda redovisningen. Den sammanställda redovisningen har i allt väsentligt upprättats i enlighet med Rekommendation 8:2 från RKR. Skillnader i redovisningsprinciper mellan företagen och staden kan förekomma på grund av att olika rekommendationer tillämpas för staden respektive företagen. Stadens majoritetsägda bolag, som ingår i den sammanställda redovisningen, har under 2014 övergått till redovisning enligt K3-regelverket. I staden sker en successiv övergång till komponentavskrivning på materiella anläggningstillgångar enligt RKR:s rekommendation nr 11.4. Huvudmetoden är att varje enskilt koncernföretag ska konsolideras för sig. Som alternativ metod kan civilrättsliga underkoncerners bokslut konsolideras förutsatt att nödvändiga justeringar görs. I den sammanställda redovisningen har den alternativa metoden använts.

Enligt RKR nr 8.2 Sammanställd redovisning ska kommunala uppdragsföretag redovisas i förvaltningsberättelsen. Ett uppdragsföretag är en annan juridisk person till vilken kommunen med stöd av

kommunallagen överlämnat vården av en kommunal angelägenhet, men där överlämnandet skett på ett sätt att ett betydande inflytande inte erhållits. Bland uppdragsföretagen ingår:

- Andra samägda företag: företag där kommunens röstandelar understiger 20 procent.
- Kommunala entreprenader: företag som helt ägs av andra juridiska personer än kommunen och till vilken kommunen överlämnat vården av en kommunal angelägenhet. Det ska finnas ett avtal mellan kommunen och entreprenören om att denna ska bedriva kommunal verksamhet av större omfattning. Kommunen har ett huvudansvar för att tjänsterna erbjuds kommunmedborgarna och verksamheten skulle annars utförts i egen regi. Enligt definitionen av entreprenader inräknas inte verksamhet som köpts av annan kommun. Inte heller friskolor definieras som entreprenad eftersom de tillkommer genom statlig auktorisation.